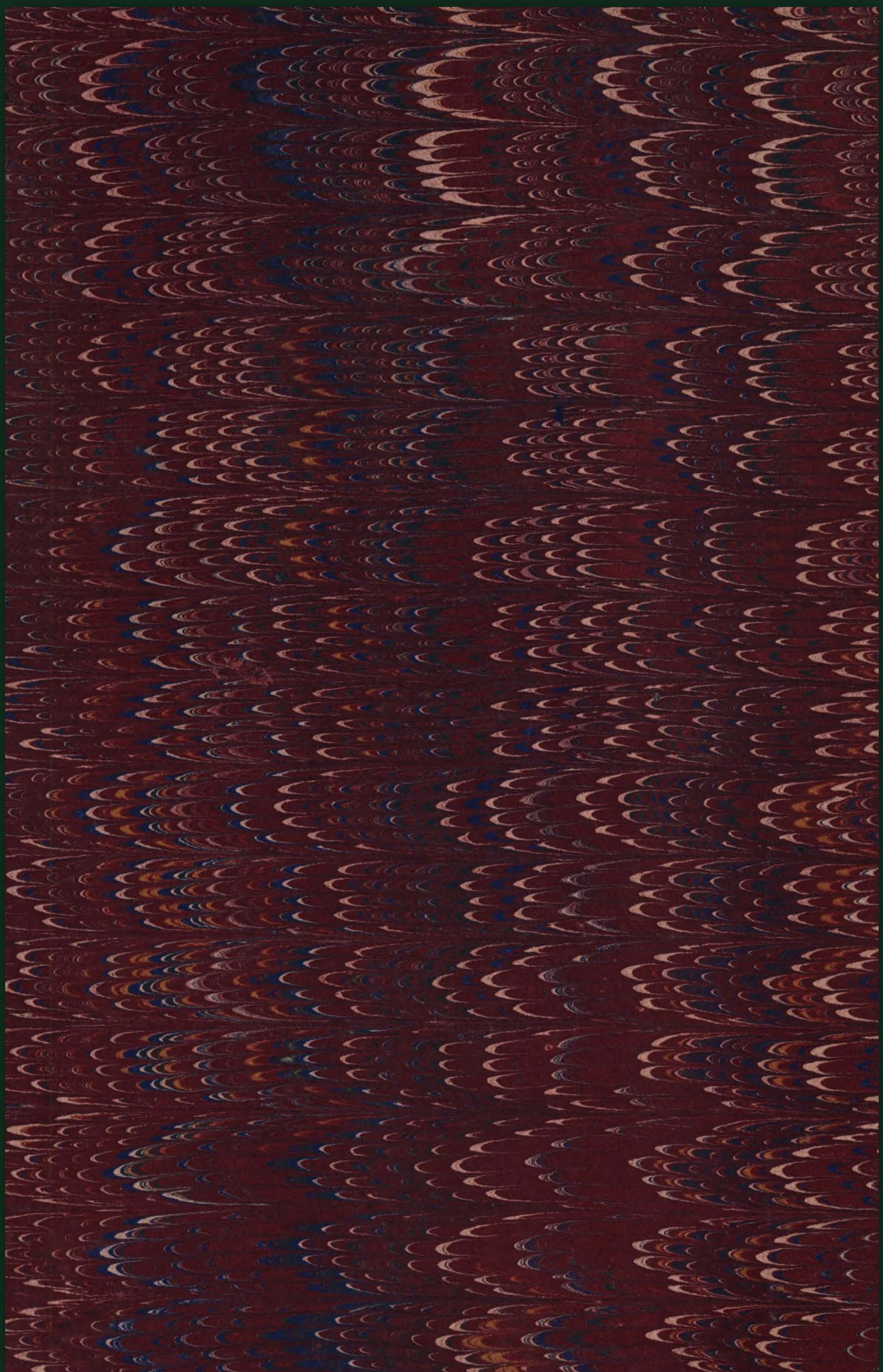
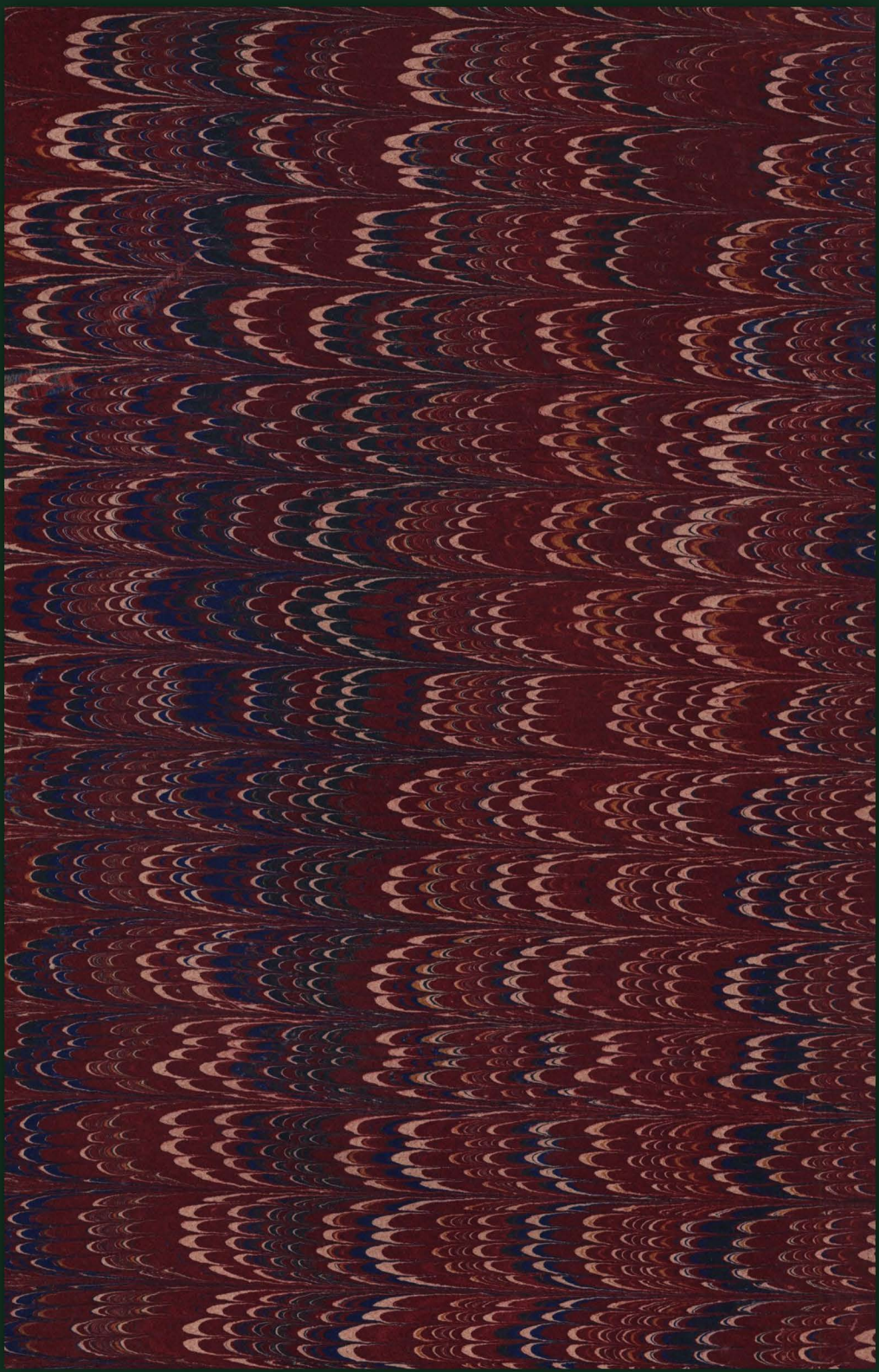
Jelentés
a
Filloxe-
ra
ügyről.

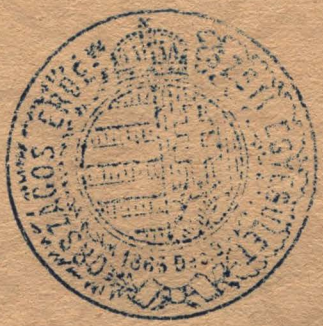
1889.

DK
317

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

1701.77

FÖLDMIVELÉSÜGYI M. KIR. MINISTERIUM.

ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET
KÖNYVTÁRA.
DK. 498 tételsz.
Csop. III/24/498 3K 317 szám.

JELENTÉS

OEE Könyvtár
Áll.Ell. 2018

A

FILLOXERA-ÜGY ÁLLÁSÁRÓL

AZ 1889. ÉVBEN.

ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET
1890. DEC. 9.
BUDAPEST.

EGY TÉRKÉPPEL.

III/22
D.K. 10

BUDAPEST, 1891.
AZ «ORSZÁGGYŰLÉSI ÉRTESITŐ» KŐ- ÉS KÖNYVNYOMDÁJA
IV., GRANÁTOS-UTCZA 1.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

MAGYAR ERDÉSZETI EGYESÜLET
1851
1886

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

TARTALOM MUTATÓ.

Oldalszám.

A filloxera-ügy állása hazánkban 1
Hirdetmény a filloxera ellen alkalmazott gyéritési eljárásra a szőlőbirtokosok által szükségelt szénkéneg árának leszállítása tárgyában (49.791/III./9) 3
Rendelet valamennyi vármegye és törvényhatósági joggal felruházott város közönségének (9.135/VI./a) a filloxera terjedésének megállapítása végett az ország összes szőlő területeinek megvizsgálása tárgyában 5
Körrendelet valamennyi törvényhatósági joggal felruházott város törvényhatóságának ugyanezen ügyben 7
Fás oltás 9
Zöld oltás 11
I. Az 1889. év végéig filloxera zárlat alá helyezett községek kimutatása 13
II. Jelentés az országos filloxera kisérleti állomás 1889. évi müködéséről 51
A) A farkasdi kisérleti telep 52
B) Istvántelki telep 56
1. A filloxera biologiája 58
2. A homok filloxera mentesitő hatása 59
3. Filloxera-irtószerek és eljárások 60
4. Gyéritő eljárás 65
Amerikai szőlőfajok 68
A) Oltványok 68
B) Direkttermő fajok 71
III. A filloxera-ügy állása Magyarország északi és keleti részében 73
IV. A filloxera-ügy állása Magyarország déli részében 75
V. A filloxera-ügy állása Pozsony sz. kir. város határában 78
VI. Molnár Istvánnak, a m. kir. vinczelléri iskola igazgatóságának jelentése a budafoki amerikai szőlőtelepről 80
VII. A tarczali vinczelléri iskola igazgatójának jelentése az ottani amerikai szőlőtelepről 86
VIII. Vargha Imrének, a ménesi m. kir. vinczelléri iskola igazgatójának jelentése a paulis-baraczkai amerikai szőlőtelepről 91
IX. Jelentés a fehértemplomi amerikai szőlőtelepről 95
X. Koritsánszky János jelentése a kecskeméti állami Miklóstelep amerikai ültetvényéről 103
XI. Deák Tamás borászati v. tanitó jelentése a székesfehérvári állami amerikai szőlőtelepről 107
XII. Guzman Dénes borászati vándortanitó jelentése a nagykárolyi, péri és nagyváradi amerikai szőlőtelepekről 111
XIII. Tús Antal borászati vándortanitó jelentése a szendrői állami szőlőtelepről . . . 117
XIV. Különféle amerikai szőlőfajtákra vonatkozó adatok 120
XV. Kivonat a horvát-szlavonországi kormány 1889. évi filloxera-ügyi jelentéséből . 126

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Oldalszám.

XVI. A filloxera-ügyre vonatkozó törvények és rendeletek 1882. XV. törvényczikk . . 131
1889. évi XLI. törvényczikk 138
1883. évi XVII. törvényczikk 139
Függelék. Átnézete azon tárgyaknak, melyek a filloxerát illetőleg tekintetbe veendők és azok kezelése a behozatal és átvitel alkalmával 144
Körrendelet valamennyi törvényhatóságnak a nemzetközi filloxera konvenczió értelmében a filloxera vész szempontjából tekintetbe veendő tárgyaknak (3248. sz.) 147
A pénzügyi, valamint a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. minisztériumok rendelete, a gazdasági terményeknek az osztrák-magyar monarchián való átvitelére vonatkozólag, amennyiben ezen átvitel vámhivatali csomagzár alatt és vámellenőrzés mellett történik 150
Rendelet a szőlők, szőlőfürt stb. Romániából való behozatalának eltiltása tárgyában (33.793 sz. a.) 150
Körrendelet valamennyi törvényhatóságnak a szőlővessző-szállítás szabályozása tárgyában (69.171. sz) 150
Rendelet. A földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi és a pénzügyi m. kir. minisztériumok rendelete, melylyel a filloxera vastatrix szőlőrovar behurczolásának megakadályozása végett a külfölddel való érintkezés közben követendő elővigyázati rendszabályokra nézve 1882. évi julius hó 19-én 41.025. sz. a kiadott körrendelete Olaszországnak a nemzetközi filloxera konvencziához való hozzájárulása folytán módosittatik 156
Körrendelet a szőlőtörköly, vegytrágya, trágyaföld, már használt lúgos alkatrészeknek és szőlőkaróknak Olaszországból való behozatalára nézve fennálló tilalom megszüntetése tárgyában 157

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

A filloxera-ügy állása hazánkban.

A filloxeravész a magyar állam területén az 1889. év végeig összesen 1566 községben lett hivatalosan megállapítva. Az 1889. év folyamán az inficziált községek száma nem növekedett oly nagy mértékben, mint a megelőző évben. Míg ugyanis 1888-ban 452-vel szaporodott a vészlepett községek száma, (melyek közül 433 a dráváninneni részre esett), addig 1889-ben a szorosabb értelemben vett Magyarországban 306, Horvát-Szlavonországokban pedig 11, az egész magyar állam területén tehát összesen 317 községben lett a vész ujonnan konstatálva. Az infekcziók száma e szerint 25%-kal szaporodott. A fertőzött községek 46 vármegye területén fekszenek, és pedig 1479 a szorosabb értelemben vett Magyarországon, 87 pedig Horvát-Szlavonországokban.

A vészlepett községekről szóló kimutatás és az infekcziókat feltüntető térkép a mellékletek közé van felvéve.

A filloxeravész kiterjedését, a megelőző évvel összehasonlítva, a következő táblázat mutatja:

Vármegye	Filloxerás községek száma 1888 végén	Filloxerás községek száma 1889 végén	A filloxerás községek számának szaporodása az előbbi évhez képest
I. Dunáninnen.			
1. Pest-Pilis-Solt-Kiskun	87	9	5
2. Bács-Bodrog	14	25	11
3. Nógrád	87	111	24
4. Hont	60	77	17
5. Bars	5	12	7
6. Nyitra	3	4	1
7. Pozsony	1	1	.
8. Esztergom	46	47	1
Átvitel:	303	369	66

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Vármegye	Filloxerás községek száma 1888 végén	Filloxerás községek száma 1889 végén	A filloxerás községek számának szaporodása az előbbi évhez képest
Áthozat:	303	369	66
II. Dunántul.			
9. Komárom	19	27	8
10. Moson	2	2	.
11. Győr	3	8	5
12. Sopron	4	7	3
13. Zala	46	55	9
14. Veszprém	44	44	.
15. Fehér	81	84	3
16. Somogy	21	40	19
17. Tolna	63	87	24
18. Baranya	33	65	32
III. Tiszáninnen.			
19. Jász-Nagykun-Szolnok	22	23	1
20. Heves	41	43	2
21. Borsod	74	84	10
22. Gömör	2	9	7
23. Abauj-Torna	70	80	10
24. Sáros	1	1	.
25. Zemplén	34	34	.
26. Bereg	4	7	3
27. Ugocsa	.	1	1
IV. Tiszántul.			
28. Szabolcs	.	1	1
29. Szatmár	25	35	10
30. Szilágy	75	86	11
31. Hajdu	5	5	.
32. Bihar	68	83	15
33. Békés	5	13	8
34. Csongrád	.	1	1
35. Arad	14	19	5
36. Torontál	31	40	9
37. Temes	60	70	10
38. Krassó-Szörény	23	39	16
V. Királyhágón tul.			
39. Kolozs	.	8	8
40. Kis-Küküllő	.	1	1
41. Nagy-Küküllő	.	8	8
Összesen:	1173	1.479	306
VI. Horvát-Szlavonországokban.			
1. Zágráb	26	27	1
2. Varasd	21	24	3
3. Belovár-Kőrös	1	1	0
4. Szerém	28	35	7
Összesen:	76	87	11
Magyarországban és Horvát-Szlavonországokban összesen:	1.249	1.566	317

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

A megelőző években sikerrel kiirtott infekcziók közül most már csak a kolozsvári említhető, mert Hód-Mező-Vásárhelyen a lefolyt évben ujból konstatálták a vészt.

Ebben a táblázatban az egyes vármegyék infekczióiba bele vannak foglalva azoknak a törvényhatósági joggal felruházott városoknak infekcziói is, melyek az illető vármegye területén feküsznek.

Nem kevesebb mint *öt* olyan vármegyében, melyeket eddig még vészmenteseknek tartottunk, 1889-ben fedeztetett fel először a filloxera; Csongrád vármegyében pedig ujonnan fellépett.

Legfontosabbak e tekintetben a királyhágóntúli infekcziók, Kolozs, Kis-Küküllő és Nagy-Küküllő vármegyékben, melyekben egyszerre *17 községben* konstatáltattak fertőzött szőlők. Egyes helyeken már oly mértékben elharapódzott a baj, hogy jelentékeny kiterjedésben már a szőlőtőkék is végpusztulásnak indultak. Ilyen körülmények között a fertőzött foltok kiirtására már gondolni sem lehetett: a mi annál szomorúbb, mert most már az erdélyrészi legkiválóbb borvidékek a legközvetetlenebbül vannak fenyegetve.

A Királyhágón inneni részben, Szabolcsban és Ugocsában, egy-egy községben egészen új infekcziók fedeztettek fel, míg Csongrád vármegye határai közt Hód-Mező-Vásárhely thjf. városban, hol a filloxera 1880-ban sikerrel kiirtatott, a lefolyt évben újból fölmerült a vész.

A védekezési módok közül a *szénkéneggel való gyérítés* az elmúlt évben jelentékeny lendületet vett az által, hogy a kormány a szénkénegnek árát, mely eddig Zalatnán 19, Ménesen 22, Tarczalon és Budafokon pedig 24 frton adatott a szőlőbirtokosoknak métermázsánként, az összes állami szénkéneg raktárakra nézve 15 forintban állapította meg. Ezt az árleszállítást a következő hirdetmény tette közzé:

49.791/III/9. sz.

Hirdetmény

a filloxera ellen alkalmazott gyérítési eljárásra a szőlőbirtokosok által szükségelt szénkéneg árának leszállítása tárgyában.

A szénkéneg beszerzési ára, mely eddig az állami, nevezetesen a ménesi szénkéneg-raktárnál métermázsánkint 22, a tarczali és budafoki szénkéneg-raktáraknál métermázsánkint 24 forintban volt megállapítva, ezentúl métermázsánkint 15 forintra szállíttatik le.

A szénkéneg leszállított ára az említett raktárak helyén értendő; a raktárakból a megrendelési helyre való szállítás, valamint a kiürült szénkéneg-edényeknek visszaszállítási költségei a megrendelőt terhelik.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Azok, kik szénkéneget megrendelni szándékoznak, a ministeriumhoz, esetleg a ménesi raktárra nézve a ménesi; a tarczali raktárra nézve a tarczali; a budafoki raktárra nézve a budapesti vinczellér-iskolák igazgatóságához forduljanak.

A szénkéneg ára utánvételezés utján szedetik be.

Budapesten, 1889. évi szeptember hó 29-én.

A földmívelésügyi m. kir. ministerium.

A kormány továbbá elrendelte, hogy a Tokaj-Hegyalján minta-gyérítések végeztessenek oly magánosok szőlőiben, kik inficziált szőlőjüket erre a czélra felajánlják.

A mintagyérítések állami szakközegek vezetése alatt november 8-án kezdettek meg és a következő 13 községben a közönség élénk érdeklődése mellett hajtattak végre: Erdő-Bényén, Kis-Toronyán, Legyes-Bényén, Liszkán, Sárospatakon, Sátoralja-Újhelyen, Szántón, Szegin, Tályán, Tarczalon, Tokajban, Tolcsván és Zomborban.

Hogy a földmívelésügyi ministerium alatt álló borászati állami szakközegek minél tökéletesebb módon elsajátítsák a szőlők gyérítő kezelése alkalmával szem előtt tartandó és részben az újabb tapasztalatok által megállapított szabályokat, a kormány dr. Horváth Gézát, az országos filloxera-kisérleti állomás főnökét bizta meg, hogy az állami borászati közegek számára gyérítési tanfolyamokat tartson. E tanfolyamok Sátoralja-Újhelyen, Budapesten és Ménesen tartattak meg.

Ezeken kívül még az ország más részeibe is kiküldte a ministerium az állami szakközegeket a végből, hogy ott a gyérítési eljárást bemutassák.

Ily czélból kiküldettek az országos filloxera-kisérleti állomás személyzete Cserevicsre, Nyitrára, Simontornyára és Egerbe, más szakközegek pedig az ország különböző vidékeire.

Úgy, mint az előbbi években, a kormány a már elrendelt filloxera zárlatokat a lefolyt évben is szigorúan fönntartotta, s ugyanilyen zárlatok alá helyezte mindazokat a községeket, melyekben a filloxera jelenléte az 1889. évben újonnan lett felfedezve és hivatalosan megállapítva. Az illető községek az eddigi módon részint külön álló infekcziók gyanánt vétettek zár alá, részint valamely zárlati csoportba osztattak be.

Az 1888. év végeig filloxerazárlat alá helyezett községek, melyeknek jegyzéke a legutóbbi évi jelentésben található, a következő körrendelettel lettek új zárlati csoportokba beosztva:

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

9.135/889/VI/a. szám.

Rendelet

valamennyi vármegye és törvényhatósági joggal felruházott város közönségének.

A filloxera terjedésének megakadályozása szempontjából zár alá helyezett községek csoportosításáról szóló s mult évi február hó 19-én 4.314. sz. a. kelt rendelet kapcsán értesítem a törvényhatóságot, miszerint a filloxera-zárlati csoportokat a m. év végéig konstatált összes infekcziók figyelembe vételével, a tényleges állapotnak megfelelően újból rendezvén és megállapítván, a jelenleg filloxeralepettnek ismert községek közül 1.173 község az ide mellékelt kimutatásban feltüntetett 40 zárlati csoportba osztatik be.

A csoportokba be nem osztott s a kimutatásban szintén felsorolt 51 községre nézve az elrendelt önálló zárlatok továbbra is érvényben maradnak.

Az új zárlati csoportokban való forgalomra nézve a szőlővessző-szállítás szabályozása tárgyában 1886. évi 69.171. sz. a. kiadott rendelet határozatainak épségben tartása mellett az 1884. évi 56.944. sz. a. kiadott rendeletemnek 2., 3., 4. és 5. pontjai alatt foglalt határozataihoz alkalmazkodjék.

Utasítom a közönséget, hogy a jelen rendeletem vételéről tegyen jelentést.

Budapesten, 1889. évi április hó 18-án.

Gr. Szapáry.

Az 1889. évben az ujabb filloxera-infekcziók kipuhatolása és hivatalos megállapítása végett a következő leirat rendelte el az évi szőlőbejárássokat:

27.152/VI/a/1889. sz.

Körrendelet

valamennyi vármegye törvényhatóságának.

A filloxera terjedésének megállapítása végett az ország összes szőlőterületei ez évben is megvizsgálandók lévén: az e tárgyban 1883. évi május hó 11-én 21.014. sz. a., valamint az 1884. évi junius hó 12-én 24.632. sz. a., 1885. évi junius hó 21-én 32.705. sz. a., 1886. évi junius hó 1-én 30.591. sz a., 1877., évi 36.801. sz. a. és mult évi május hó 3-án 19.783. sz. a. kelt rendeletek kapcsán a következőket rendelem:

1. Azon községek és rendezett tanácsú városok, a melyek szőlőiben a filloxera eddig még nem konstatáltatott, tehát a melyekre még a filloxera-zárlat nincsen elrendelve, szigorúan utasítandók, hogy junius hó második felé-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

ben a határban lévő összes szőlőket, valamint azon kerteket is, a melyekben szőlőtőkék vannak, a községi előljáróságból és egy községi esküdtből, rendezett tanácsú városokban a tanács kiküldötteiből, továbbá a hegymesterből és egy-két értelmesebb helybeli szőlőbirtokosból alakitandó bizottság által járassák be; s a bejárás megtörténtéről a ·/. alatti minta pontos kitöltése mellett a polgármesternek, illetőleg a járási főszolgabirónak legkésőbb julius hó 31-ig tegyenek jelentést.

2. A hol községi filloxera-bizottságok vannak, ott e bizottságok a szőlőbejárásokról előzetesen értesitendők, s a bejárás a bizottság kiküldötteinek közbenjöttével teljesítendő.

3. A főszolgabirák kötelesek őrködni a felett, hogy a bejárás a kiszabott határidőig minden községben megtörténjék.

A főszolgabiró a járásához tartozó községekből beérkező jelentéseket összefoglalni, s legkésőbb augusztus hó 15-ig az alispánhoz beterjeszteni köteles.

4. A rendezett tanácsú városok polgármesterei szintén augusztus hó 15-ig tartoznak e tárgyban teendő jelentéseiket az alispánhoz beterjeszteni.

5. Az alispán a főszolgabiráknak és polgármestereknek a szőlőbejárásokról szóló jelentéseit a közigazgatási bizottsággal közölni, és a jelentéseket összesitve s feldolgozva, legkésőbb szeptember hó 10-ig ide felterjeszteni tartozik.

6. A bejárásnak egyedüli czélja az, hogy megállapíttassék, vajjon a szőlőben van-e filloxera, vagy nincsen.

Ennélfogva az esetben, ha a bejáró bizottság nézete szerint a filloxera jelenléte megállapítottnak tekinthető, avagy határozottan erre valló gyanus tünetek észleltetnek, a további bejárás mellőzendő, nehogy a filloxera a járókelők által esetleg tovább hurczoltassék.

A tett észlelet a bejárási jegyzőkönyvbe bevezetendő s azonnal külön irásbeli jelentés teendő a polgármesterhez, ilfetőleg a járási főszolgabiróhoz, ki is e jelentést — az illetékes törvényhatóság útján — rögtön e miniszteriumhoz továbbítani köteles.

Ezen külön irásbeli jelentésben világosan kimondandó, vajjon a filloxera jelenléte megállapíttatott-e, vagy a tünetek olyanok-e, hogy a rovar jelenlétére biztos következtetés vonható, vagy pedig csak gyanus tünetek észlelhetők.

7. Ha a filloxera jelenléte tényleg megállapítottnak tekinthető, a miniszterium a jelentés alapján a zárlatot elrendelendi.

Abban az esetben pedig, ha csupán a filloxera jelenlétére valló gyanus tünetek voltak észlelhetők, a ministerium szakközegét a szőlők vizsgálata czéljából kiküldendi.

Budapesten, 1889. évi junius hó 6-án.

Gr. Szapáry.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

27.152/VI a/1889. sz.

Körrendelet

valamennyi törvényhatósági joggal felruházott város törvényhatóságának.

A filloxera terjedésének megállapítása végett az ország összes szőlőterületei ez évben is megvizsgálandók lévén; az e tárgyban 1883. évi május hó 11-én 21.014 sz. a., valamint az 1884. évi junius hó 12-én 24.632. sz. a., 1885. évi junius hó 21-én 32.705. sz. a., 1886, évi junius hó 1-én 30.591. sz. a., 1887. évi 36.801. sz. a. és mult évi május hó 3 án 19.783. sz. a. kelt rendeletek kapcsán a következőket rendelem:

1. A városi tanács szigorúan utasitandó, hogy kiküldöttei által a város határában fekvő összes szőlőket, valamint azon kerteket is, melyekben szőlőtőkék vannak, a hegymester s egy-két értelmesb helybeli szőlőbirtokos kiséretében — junius hó második felében — járassa be, s a bejárás megtörténtéről a ·/. alatti minta pontos kitöltésével a törvényhatóságnak legkésőbb julius hó végeig tegyen jelentést.

2. Ha a városnak külön filloxera-bizottsága van, ez a szőlőbejárásról előzetesen értesitendő, s a bejárás a bizottság kiküldötteinek közbejöttével eszközlendő.

3. A tanács jelentése a törvényhatóság közigazgatási bizottságával közlendő és legkésőbb augusztus hó 31-ig ide felterjesztendő.

4. A bejárásnak egyedüli czélja az, hogy megállapíttassék, vajjon a szőlőben van-e filloxera vagy nincsen?

Ennél fogva az esetben, ha a bejáró bizottság nézete szerint a filloxera jelenléte megállapitottnak tekinthető, avagy határozottan erre való gyanus tünetek észleltettek: a további bejárás mellőzendő, nehogy a filloxera a járókelők által esetleg tovább hurczoltassék.

A tett észlelet a bejárási jegyzőkönyvbe bevezetendő, s azonnal külön irásbeli jelentés teendő a polgármesterhez, ki is a jelentést rögtön a miniszteriumhoz továbbítani köteles.

Ezen külön irásbeli jelentésben világosan kimondandó, vajjon a filloxera jelenléte megállapíttatott-e, vagy a tünetek olyanok-e, hogy a rovar jelenlétére biztos következtetés vonható vagy pedig csak gyanus tünetek észlelhetők?

5. Ha a filloxera jelenléte tényleg megállapítottnak tekinthető, a miniszterium a jelentés alapján a zárlatot elrendeli.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Abban az esetben, ha csupán a filloxera jélenlétére való gyanus tünetek voltak észlelhetők, a ministerium szakközegét a szőlők vizsgálata czéljából ki fogja küldeni.

Budapesten, 1889. év junius hó 6-án.

Gr. Szapáry.

A fokozódó szénkéneg-fogyasztás szükségessé tette, hogy az állami szénkéneg raktárakban nagyobb szénkéneg tartányok állíttassanak fel, mi által az eddig raktározás czéljaira szolgáló hordók egy része szabaddá válhatott. Ezeken kivül a kormány még 300 darab egy-egy métermázsa szénkéneg szállítására szolgáló (vasból készült) szénkéneghordót szerzett be.

Az 1889. évi gyérítések mérvéről némi tájékozást szolgáltatnak az állami szénkénegraktárakból kiszolgáltatott szénkénegmennyiségek, melyek az alábbi táblázatos kimutatásban az előző évekkel összehasonlítva vannak kimutatva:

1886-ban	kiadatott	11.543	kilogramm
1887-ben	»	59.854	»
1888-ban	»	61.107	»
1889-ben	»	116.943	»

A zalatnai gyár 1889-ben 96.330 kilogramm szénkéneget termelt, ezenkívül a németországi (Loslau melletti) Romagna-bánya szénkéneggyárából 28.900 kilogramm lett behozatva.

Az állami szőlőtelepek a lefolyt évben fokozott mennyiségben termelték a kiadásra szánt amerikai szőlővesszőket.

Ezeknek az állami amerikai szőlőtelepeknek kiterjedését és 1889. évi vesszőtermését a következő táblázat mutatja:

A szőlőtelep megnevezése	A telep kiterjedése		A termelt vesszők összes mennyisége	
			sima-	gyökeres-
	hold	öl	vessző	
Farkasdi	10	.	76.444	.
Istvánteleki	9	.	72.815	.
Szendrői	12	811	37.000	5.400
Székesfehérvári	16	.	153.000	70.000
Fehértemplomi	10	800	330.900	4.750
Péri	3			
Nagy-károlyi	8		504.700	116.400
Nagyváradi	8			
Paulis-baraczkai	6	400	340.900	127.937
Budafoki	12	811	202.570	46.000
Átvitel:	95	1.222	1,718.329	370.787

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

A szőlőtelep megnevezése	A telep kiterjedése		A termelt vesszők összes mennyisége	
			sima-	gyökeres
	hold	öl	vessző	
Áthozat:	95	1.222	1,718.329	370.787
Kecskeméti telep	20	.	318.800	5.634
A budapesti vinczelléri-iskola telepe	.	1.167	.	.
A tarczali vinczelléri-iskola telepe	17	.	452.600	53.000
A kolozsmonostori m. k. gazd. tanintézet telepe	.	350	.	.
A keszthelyi » » » » »	.	748	.	.
A kassai » » » » »	.	132	.	.
A debreczeni » » » » »	.	300	.	.
A csákovári m. k. földmives iskola telepe	.	278	.	.
Az adai » » » » »	.	613	.	.
A rimaszombati » » » »	.	100	.	.
Az egri szőlőszeti és kertészeti tanfolyammal kapcsolatos telep	2	1.528	.	.
A szegzárdi szőlőszeti és kertészeti tanfolyammal kapcsolatos telep	1	1.470	.	.
Összesen:	139	1.508	2,489.729	429.421

Nemcsak az ellenálló amerikai szőlőfajok, hanem a művelésökre és a különféle oltási módokra vonatkozó ismeretek terjesztése is, a kormány kiváló gondoskodásának tárgyát képezte. E végből a különféle állami szakközegek a lefolyt évben szintén utasítva lettek, hogy részint az állami szőlőtelepeken, részint magánszőlőkben, tartsanak ilyen tárgyú tanfolyamokat.

Fás és zöldoltási tanfolyamokat az állami szakközegek az ország különféle bortermő vidékein tartottak. A tanfolyamokról s azok eredményéről a következő táblázat nyújt áttekintést. És pedig:

I. Fás oltás.

Sorszám	A tanfolyamot tartó közeg neve	A tanfolyam helye	A tanfolyam ideje		Résztvevők száma	A vizsgálatot sikerrel tették le
			hó	nap		
1	Molnár István	Budafok (áll. népiskola)	február	12—16	237	29
2	Kosinszki Viktor	Pozsony	április	15—17	80—120	.
3	Vargha Imre	Menes	márczius	11—24	35	13
4	Szaló Lajos	Tarczal				
5	Wény János	Versecz	február	19—20	84	84
		Pancsova	február	24	138	87
			márczius	9		
		Fehértemplom	márczius	13—15	1	.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Sorszám	A tanfolyamot tartó közeg neve	A tanfolyam helye	A tanfolyam ideje		Résztvevők száma	A vizsgálatot sikerrel tették le
			hó	nap		
6	Deák Tamás	Székesfehérvár, áll. szőlőtelep			136 az összes intézeti tanulók	
		Keszthely, gazd. tanintézet				
		Esztergom, megyei gazd. egyesület			4	
7	Dezső Miklós	Pécs	február	12—17	30	
		Helesfa	márczius	26	25	
		Köttse	április	26	25	
8	Ferk Miklós	Eger	márczius	11	70	
		Felső-Tárkány	április	8		
9	Guzmann Dénes	Nagyvárad	február márczius	25 .	146	
		Nagy-Károly	márczius	11—23	27	
		Peér	márczius	23— 5	46	
10	Heinrich József	Kisujszállás	január	21—24	21	
		Pankota	márczius	11—13	61	
		Kisujszállás	márczius	18—20	14	
		Zombor	április	3—11	117	
11	Tus Antal	Sajó-Szent-Péter	április	15	10	10
		Török-Bálint	április	23	25	25
		Alacska	május	8	4	4
		Iklad	május	5	5	5

II. Zöld oltás.

1	Molnár István	Budafok, áll. szőlőtelep	május	25	54	6
			junius	10		
2	Kosinszki Viktor	Pozsony	junius	6—7	8—10	
3	Vargha Imre		május	27	45	31
			junius	24		
4	Szabó Lajos	Tarczal	junius	2—6	135	
		Tállya	junius	13—14	80	
5	Wény János	Versecz	május	27—30	102	31
		Pancsova	junius	3—8	104	41
		Fehértemplom	junius	17—20	46	
		Fehértemplom, népiskolában	junius	21		
6	Deák Tamás	Székesfejérvár, áll. szőlőtelep			146	
		Veszprém, megyei gazd. egyesület			119	
		B.-Füred, szeretetház szőlője			az összes növendékek	
7	Dezső Miklós	Türje	május folyamán		A résztvevők számára nézve nem állanak biztos adatok rendelkezésre	
		Sümeg				
		Gyenes				
		Dios				
		Nagy-Berényes				
		Böhönye				
		Nemes-Kisfalud				
		Szenyér				
		Gadány				
		Helesfa	május	22		

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Sorszám	A tanfolyamot tartó közeg neve	A tanfolyam helye	A tanfolyam ideje		Résztvevők száma	A vizsgálatot sikeresen tették le
			hó	nap		
		Godisán (Vernyók puszta)	május	24	A résztvevők számára nézve nem állanak biztos adatok rendelkezésre	
		Karancs	május	27		
		Patacs	május	29		
		Kaposvár	junius	12	15—20	
		Csurgó	junius	13	15—20	
8	Fekete Pál	Záho	május	14		
		Szakál				
		Bonyha (uradalom)	május	18		
		Szász-Szt.-László	junius	3		
		Erzsébetváros	junius	6		
		Marosvásárhely	junius	12		
		Medgyes	junius	13		
9	Ferk Miklós	Eger, szől. egyl. telepe	junius	9		
		Eger, szől. egyl. telepe	junius	16		
		Eger, szől. egyl. telepe	junius	18		
10	Guzmann Dénes	Nagyvárad	az egész oltási idény alatt		45	
		Nagy-Károly			13	
		Teér			17	
		Tasnád	junius	20—22	8	
		Zilah	junius	23	7	
		Szilágy-Somlyó	junius	24	9	
		Szatmár	junius	26—27	19	
11	Heinrich József	Dorozsma	május	27—28	61	
		Pankota	junius	4—6	43	
		Világos	junius	7—8	19	
		Szolnok	junius	10—12	36	
		Kun-Madaras	junius	14—15	73	
		Kisújszállás	junius	17—19	81	
		Zombor	julius	3—4	83	
12	Tus Antal	Sajó-Szt.-Péter	május	20	25	
		Szendrő	május	22	6	
		Gödöllő	junius	2	6	6
		Apcz	junius	4		
		Gyöngyös-Pata	junius	6		
		Aldebrő	junius	8	8	8
		Gyöngyös	junius	16	25	
		Eger	junius	17		

Az állami, községi és magán-szőlőtelepek fokozott amerikai szőlővessző-termése nem birta fedezni a még nagyobb mértékben fokozódott keresletet. Ennélfogva a kormány közvetítése mellett 1889-ben 677.395 darab sima és 623.667 darab gyökeres, összesen tehát 1,301.062 darab amerikai szőlővessző Franciaországból hozatott be. Ezekkel együtt az 1881-től 1889 végeig külföldről behozott amerikai szőlővesszők összes darabszáma 7,597.159-re emelkedett.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Az állami telepek 1889. évi terméséből — a telepek saját szükségletének levonása után — az 1890. év tavaszán következő vesszőmennyiségek osztattak ki:

	sima	gyökeres
a) Riparia	1,229.800 drb.	315.595 drb.
b) Solonis	34.100 »	3.350 »
c) Vialla	19.000 »	1.650 »
d) Jacquez	227.000 »	88.570 »
e) Herbemont	62 400 »	5.437 »
f) York-Madeira	51.700 »	4.200 »
g) Othello	23.800 »	2.530 »
h) Canada	5.800 »	5.543 »
Összesen	1,654.500 drb.	426,875 drb.
Együtt	2,081.375 darab.	

Az 1889. évben az állami telepekről kiadott szőlőoltványok száma pedig a következő:

a) **Fásoltványok**

a kecskeméti telepről	12.450 darab,	
a budafoki »	6.000 »	
Összesen		18.450 darab.

b) **Zöldoltványok**

a székesfehérvári telepről	10.250 darab	
a nagy-károlyi »	600 »	
a peéri »	1.480 »	
a nagyváradi »	340 »	
a fehértemplomi »	9.000 »	
Összesen		21.670 darab.
Együtt		39.120 darab.

Jelentékeny lendületet vett a mult évben az immunis homokszőlők alapítása is.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

MELLÉKLETEK.

I.

Az 1889. év végéig filloxera-zárlat alá helyezett községek kimutatása.

(Az 1889. év folyamában felfedezett infekcziók *-gal vannak jelölve; az illető vármegyék területén fekvő szab. kir. és törv.-hat. joggal bíró városok pedig **kövér** betükkel vannak nyomtatva.)

A) Zárlati csoportok.

Vármegye	K ö z s é g	J á r á s
	I. *Budai csoport.*	
Pest-Pilis-Solt-Kiskun	Acsa	váczi felső
»	Albertfalva	pilisi alsó
»	Apostag	solti felső
»	Aszód	váczi alsó
»	Békás-Megyer	pilisi felső
»	Besnyő (Gödöllő)	váczi alsó
»	Bia	pilisi »
»	Bogdány	» felső
»	Boros-Jenő	» »
»	Bottyán	váczi »
»	Budafok	pilisi alsó
»	Budakesz	» »
»	Budaörs	» »
»	**Budapest**	főváros
»	Csepel	pesti alsó
»	Csik-Tarcsa	váczi »
»	Csobánka	pilisi felső
»	Csővár	váczi »
»	Domony	» alsó
»	Duka	» felső
»	Dunakesz	» »
»	Duna-Vecse	solti »
»	Ecser	pesti »
»	Gomba	» »
»	Gödöllő	váczi alsó
»	Hartyán	» felső
«	Hidegkút	pilisi felső
»	Iklad	váczi alsó
»	Isaszeg	» »

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Vármegye	Község	Járás
Pest-Pilis-Solt-Kiskun	Jenő	pilisi alsó
»	Kaláz	» felső
»	Kalocsa	solti közép
»	Káva	pesti felső
»	Kerepes	váczi alsó
»	Kis-Némedi	váczi felső
»	Kis-Oroszi	pilisi »
»	Kis-Szt-Miklós	váczi »
»	Kis-Tarcsa	» alsó
»	Kis-Tétény	pilisi »
»	Kis-Ujfalu	váczi felső
»	Laczháza	pesti alsó
»	Leányfalu (Pócsmegyer)	pilisi felső
»	*Lóré	pesti alsó
»	Mácsa	váczi felső
»	Maglód	pesti »
»	*Majosháza	» alsó
»	Makád	» »
»	Mende	» felső
»	Mogyoród	váczi alsó
»	Nagy-Kovácsi	pilisi felső
»	Nagy-Tétény	« alsó
»	Pánd	kecskeméti felső
»	Páty	pilisi alsó
»	Péczel	váczi »
»	Perbál	pilisi »
»	*Pereg	pesti »
»	Pilis-Csaba	pilisi felső
»	Pilis-Szántó	» »
»	Pilis-Szt-Keresztur	» »
»	Pilis-Szt-László	» »
»	Pomáz	» »
»	Püspök-Hatvan	váczi »
»	Ráczkeve	pesti alsó
»	Rákos-Keresztur	váczi »
»	Rátót	váczi felső
»	Solymár	pilisi »
»	Szada	váczi alsó
»	Szt-Endre	r. t. v.
»	Szt-Iván	pilisi felső
»	*Sziget-Csép	pesti alsó
»	*Sziget-Monostor	pilisi felső
»	Sziget-Szt-Miklós	pesti alsó
»	Szilágy	váczi felső
»	Sződ	» »
»	Tahi-Tótfalu	pilisi felső

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Vármegye	K ö z s é g	J á r á s
Pest-Pilis-Solt-Kiskun	Tass (Egecse p.)	solti felső
»	Telki	pilisi alsó
»	Tinnye	» »
»	Torbágy	» »
»	Tót-Györk	váczi felső
»	Tök	pilisi alsó
»	Török-Bálint	» »
»	Uri	pesti felső
»	Üröm	pilisi »
»	Vácz	r. t. v.
»	Valkó	váczi alsó
»	Veresegyháza	» felső
»	Verseg	» alsó
»	Visegrád	pilisi felső
»	Vörösvár	» »
»	Zsámbék	» alsó
»	Zsidó	váczi felső
Nógrád	Agárd	nógrádi
»	Alsó-Bodony	»
»	*Alsó-Ludány	szécsényi
»	» Petény	nógrádi
»	» Sáp	»
»	» Szécsénke	»
»	Bágyon	sziráki
»	B.-Gyarmat	b.-gyarmati
»	Bánk	nógrádi
»	Becske	sziráki
»	Bér	»
»	Berczel	»
»	Berkenye	nógrádi
»	Berki	»
»	Borsos-Berinke	»
»	Buják	sziráki
»	*Csalár	szécsényi
»	Csécse	sziráki
»	*Csesztve	b.-gyarmati
»	Debercsény	nógrádi
»	Dengeleg	sziráki
»	Diós-Jenő	nógrádi
»	Dolány	szécsényi
»	*Ebeczk	b.-gyarmati
»	Ecseg	sziráki
»	Endrefalva	szécsényi
»	Erdő-Kürt	sziráki
»	» Tarcsa	»
»	Felfalu	szécsényi

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Vármegye	Község	Járás
Nógrád	Felső-Bodony	nógrádi
»	* » Ludány	szécsényi
»	» Petény	nógrádi
»	» Sáp	»
»	» Szátok	»
»	» Szécsénke	»
»	* » Told	sziráki
»	Guta	»
»	Héhalom	»
»	Herencsény	b.-gyarmati
»	Heréd	sziráki
»	*Hollókő	szécsényi
»	Horpács	nógrádi
»	*Illiny	b.-gyarmati
»	Ipoly-Nagy-Kér	»
»	Jobbágyi	sziráki
»	Kálló	»
»	*Karancskeszi	szécsényi
»	Karancság	»
»	Katalín	nógrádi
»	Keszeg	»
»	Kis-Ecseg	»
»	» Kér	b.-gyarmati
»	» Maros	nógrádi
»	* » Sztarczin	b.-gyarmati
»	Kosd	nógrádi
»	Kozárd	sziráki
»	Kökényes	»
»	Kövesd	»
»	*Kutassó	»
»	Legénd	nógrádi
»	*Lócz	szécsényi
»	*Lipta-Gerge	»
»	Lőrinczi	sziráki
»	Marczal	b.-gyarmati
»	Mohora	»
»	Nándor	»
»	Nagy-Gécz	szécsényi
»	» Haláp	b.-gyarmati
»	* » Kürtös	»
»	» Oroszi	nógrádi
»	* » Sztarczin	szécsényi
»	* » Zellő	»
»	Nézsa	nógrádi
»	Nógrád	»
»	Nőtincs	»
»	*Óvár	b.-gyarmati

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Vármegye	Község	Járás
Nógrád	Palotás	sziráki
»	Pencz	nógrádi
»	*Petőfő	b.-gyarmati
»	Piliny	szécsényi
»	Rád	nógrádi
»	Rétság	»
»	Rimócz	szécsényi
»	Romhány	nógrádi
»	Sámsonháza	füleki
»	Sipek	szécsényi
»	Surány	b.-gyarmati
»	*Szakál	szécsényi
»	Szanda-Váralja	sziráki
»	Szántó	nógrádi
»	Szécsény	szécsényi
»	Szécsény-Kovácsi	b.-gyarmati
»	Szendehely	nógrádi
»	Szente	»
»	*Szent-Iván	sziráki
»	Szirák	»
»	Szőllős	füleki
»	*Szügy	b.-gyarmati
»	Terény	sziráki
»	Tereske	nógrádi
»	Tolmács	»
»	Vadkert	b.-gyarmati
»	Vanyarcz	sziráki
»	*Varbó	b.-gyarmati
»	Varsány	szécsényi
»	Verőcze	nógrádi
»	Zsély	b.-gyarmati
Hont	Alsó-Nyék	n.-csalomiai
»	*Alsó-Palojta	»
»	*Alsó-Rakoncza	ipolysági
»	Apáti	n.-csalomiai
»	Bajta	szobi
»	Baráti	ipolysági
»	Bátorfalu	n.-csalomiai
»	Bél	szobi
»	Bernecze	ipolysági
»	Börzsöny	szobi
»	Csáb	n.-csalomiai
»	Drégely-Palánk	ipolysági
»	*Egeg	»
»	*Felső-Nyék	n.-csalomiai
»	» Pribel	»

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Vármegye	K ö z s é g	J á r á s
Hont	*Felső-Tur	ipolysági
»	Garam-Kis-Salló	szobi
»	» Kövesd	»
»	Gyerk	ipolysági
»	*Gyürki	n.-csalomiai
»	Helemba	szobi
»	Hidvég	ipolysági
»	Hont	»
»	Hrussó	n.-csalomiai
»	Inám	»
»	Ipoly-Damásd	szobi
»	» Födémes	n.-csalomiai
»	» Keszi	»
»	» Pásztó	szobi
»	Ipolyság	ipolysági
»	Ipoly-Szakállas	szobi
»	» Szécsénke	n.-csalomiai
»	Kelenye	»
»	Kemencze	ipolysági
»	Kis-Gyarmat	szobi
»	» Keszi	»
»	» Ölved	»
»	Kospallag	»
»	Leléd	»
»	Letkés	»
»	Luka-Nénje	n.-csalomiai
»	Mária-Nosztra	szobi
»	Nagy-Csalomia	n.-csalomiai
»	» Falu	»
»	» Maros	szobi
»	*Palást	ipolysági
»	Páld	szobi
»	Perőcsény	»
»	*Sirák	n.-csalomiai
»	Szalatnya	ipolysági
»	Szalka	szobi
»	Szelestyén	n.-csalomiai
»	Szete	szobi
»	Szob	»
»	Szokolya	»
»	Tésa	ipolysági
»	Tesmag	»
»	Tölgyes	szobi
»	Ujfalu	n.-csalomiai
»	Vámos-Mikola	szobi
»	Visk	ipolysági

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Vármegye	K ö z s é g	J á r á s
Hont	Zahora	n.-csalomiai
»	*Zalaba	szobi
»	Zebegény	»
Bars	Alsó-Pél	verebélyi
»	*Fakó-Vezekény	»
»	Hölvény	lévai
»	Mező-Kis-Salló	»
»	*Nagy-Fajkürt	verebélyi
»	*Nagy-Lót	»
»	*Nagy-Salló	lévai
»	Zeliz	»
Esztergom	Bajna	esztergomi
»	Bajót	»
»	Bart	párkányi
»	Bátorkeszi	»
»	Béla	»
»	Bucs	»
»	Csév	esztergomi
»	Csolnok	»
»	Dág	»
»	Dömös	»
»	Duna-Mocs	párkányi
»	Ebed	»
»	Epöli	esztergomi
»	Esztergom	r. t. v.
»	Farnad	párkányi
»	Gyiva	»
»	Kesztölcz	»
»	Kéménd	»
»	Kéty	»
»	Kicsind	»
»	Kirva	esztergomi
»	Kisujfalu	párkányi
»	Köbölkut	»
»	Kőhid-Gyarmat	»
»	*Lábatlan	esztergomi
»	Leányvár	»
»	Libád	párkányi
»	M.-Szölgyén	»
»	Mogyorós	esztergomi
»	Muzsla	párkányi
»	Nagy és Kis-Bény	»
»	Nagy-Ölved	»
»	» Sáp	esztergomi
»	Nána	párkányi
»	Német-Szölgyén	»

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Vármegye	Község	Járás
Esztergom	Nyerges-Ujfalu	esztergomi
»	Párkány	párkányi
»	Pilis-Marót	esztergomi
»	Piszke	»
»	Sári-Sáp	»
»	Sárkány	párkányi
»	Süttő	esztergomi
»	Szent-Györgymező	»
»	» Tamás	»
»	Tát	»
»	Tokod	»
»	Uny	»
Komárom	*Alsó-Galla	tatai
»	Baj	»
»	Csúz	udvardi
»	Dad	gesztesi
»	Duna-Almás	tatai
»	Duna-Szt.-Miklós	»
»	*Felső-Galla	»
»	Für	udvardi
»	Gyermely	tatai
»	Héreg	»
»	*Jászfalu	udvardi
»	Kolta	»
»	Kömlőd	gesztesi
»	*Környe	tata
»	Kurtakeszi	udvardi
»	Kürt	»
»	Madar	»
»	Marczalháza	»
»	Neszmély	tatai
»	*Perbete	udvardi
»	*Szomod	tatai
»	Szomor	»
»	Tarján	»
»	*Tata	»
»	Uj-Gyalla	udvardi
Zala	Akali	tapolczai
»	Alsó-Dörgicse	»
»	» Örs	»
»	Arács	»
»	Aszófő	»
»	Balaton-Füred	»
»	» Henye	»
»	» Kisszőlős	»
»	» Kövesd	»

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Vármegye	K ö z s é g	J á r á s
Zala	Balaton-Udvari	tapolczai
»	Csicsó	»
»	Csopak	»
»	Felső-Dörgicse	»
»	» Örs	»
»	Kis-Dörgicse	»
»	*Kővágó-Örs	»
»	Köves-Kálla	»
»	Lovas	»
»	Mindszentkálla	»
»	Monostor-Apáti	»
»	Monoszló	»
»	Nagy-Pécsely	»
»	Nemes-Pécsely	»
»	Ó-Budavár	»
»	Örvényes	»
»	Paloznak	»
»	Pula	»
»	Szent-Antalfa	»
»	» Békálla	»
»	» Jakabfa	»
»	Szepezd	»
»	Tagyon	»
»	Talián-Dörögd	»
»	Tihany	»
»	Vászoly	»
»	Vigánt	»
»	Zánka	»
Veszprém	Almádi	veszprém
»	Bakony-Nána	zirczi
»	Balatonfő-Kajár	enyingi
»	Berhida	veszprémi
»	Bozsok	enyingi
»	Csaják	»
»	Dég	»
»	Enying	»
»	Fáész	veszprémi
»	Fokszabadi	enyingi
»	Hajmáskér	veszprémi
»	Kenese	enyingi
»	Kis-Kovácsi	veszprémi
»	Küngös	enyingi
»	Lajos-Komárom	»
»	Lepsény	»
»	Litér	veszprémi
»	Márkó	»

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Vármegye	Község	Járás
Veszprém	Mencshely	veszprémi
»	Mező-Komárom	enyingi
»	Mező-Szt-György	»
»	Nagy-Hidegkut	veszprémi
»	Ócs	devecseri
»	Ősi	veszprémi
»	Papkeszi	»
»	Sió-Maros	enyingi
»	Sóly	veszprémi
»	Szent-István	»
»	Szent-Király-Szabadja	»
»	Szilas-Balhás	enyingi
»	Tót-Vázsony	veszprémi
»	Várpalota	»
»	Veszprém	r. t. v.
»	Vilonya	veszprémi
»	Vörös-Berény	»
Fejér	Aba	sz.-fehérvári
»	Acsa	váli
»	Adony	adonyi
»	Alcsuth	váli
»	Bakony-Sárkány	móri
»	Baracska	váli
»	Batta	adonyi
»	Bicske	váli
»	Bodajk	móri
»	Bodmér	váli
»	Boglár (Vértes Boglár)	»
»	Csabdi	»
»	Csákberény	móri
»	Csákvár	»
»	Csókakő	»
»	Csór	sz.-fehérvári
»	*Csősz	»
»	Csurgó	móri
»	Diósd	váli
»	Doboz	»
»	Duna-Pentele	adonyi
»	Érd	»
»	Ercsi	»
»	Ettyek	»
»	Falu-Battyán	sz.-fehérvári
»	Felcsuth	váli
»	Füle	sz.-fehérvári
»	Gánt	móri
»	Gárdony	sz.-fehérvári

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Vármegye	K ö z s é g	J á r á s
Fejér	Gút-Tamási	móri
»	Gyúró	váli
»	*Herczegfalva	sárbogárdi
»	Igar	»
»	Inota	sz.-fehérvári
»	Iszka-Szent-György	»
»	Isztimér	móri
»	Iváncsa	adonyi
»	Jenő	sz.-fehérvári
»	Kajászó-Szt-Péter	váli
»	Káloz	sárbogárdi
»	Keresztes	sz.-fehérvári
»	Kis-Keszi	»
»	Kozma	móri
»	Kuldó	váli
»	Kúti	móri
»	Lovas-Berény	sz.-fehérvári
»	Magyar-Almás	móri
»	Mány	váli
»	Martonvásár	»
»	Mór	móri
»	Nadap	sz.-fehérvári
»	Nádasd-Ladány	»
»	Nyék-Pettend (Kápolnás-Nyék)	»
»	Pákozd	»
»	Pátka	»
»	Pázmánd	váli
»	Polgárdi	sz.-fehérvári
»	Puszta-Egres	sárbogárdi
»	Puszta-Zámor	váli
»	Rácz-Almás	adonyi
»	Rácz-Keresztur	»
»	Sárbogárd	sárbogárdi
»	Sár-Keresztur	»
»	Sárosd	»
»	Seregélyes	sz.-fehérvári
»	Soponya	»
»	Sóskut	váli
»	Söréd	móri
»	Sukoró	sz.-fehérvári
»	Szabad-Battyán	»
»	Szár	váli
»	**Székes-Fehérvár**	sz. k. v.
»	*Szent-Ágota	sárbogárdi
»	Szent-Mihály	sz.-fehérvári
»	Tabajd	váli

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Vármegye	K ö z s é g	J á r á s
Fejér	Tácz	sz-fehérvári
»	Tárnok	váli
»	Tordas	»
»	Uj-Barok	»
»	Urhida	sz.-fehérvári
»	Vál	váli
»	Velencze	sz.-fehérvári
»	Vereb	váli
»	Zámoly	sz.-fehérvári
Somogy	Adánd	tabi
»	Adócs	igali
»	Bábony	tabi
»	Endréd	»
»	Falu-Hidvég	»
»	Juth	»
»	Kereki	»
»	Kiliti	»
»	Köröshegy	»
»	*Köttse	»
»	Megyer	»
»	*Nyim	»
»	Öszöd	lengyeltóti
»	*Ságvár	tabi
»	*Szárszó	»
»	*Szólád	»
»	Tab	»
»	Torvaj	»
»	Város-Hidvég	»
»	Zala	»
»	Zamárdi	»
Tolna	Alsó-Nána	központi
»	*Apar	völgységi
»	Apáti	»
»	Báttaszék	központi
»	Bedeg	dombovári
»	*Belácz	völgységi
»	Bonyhád	»
»	Börzsöny	»
»	Csehi-Szemcse	dombovári
»	Csibrák	simontornyai
»	Czikó	völgységi
»	Décs	központi
»	Diós-Berény	simontornyai
»	Dőri-Patlan	völgységi
»	Duna-Szt-György	d.-földvári
»	*Estény	dombovári

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Vármegye	K ö z s é g	J á r á s
Tolna	Felső-Ireg	dombovári
»	» Nána	völgységi
»	» Nyék	dombovári
»	Fürged	»
»	Gindly-család	dunaföldvári
»	Grábocz	völgységi
»	Gyönk	simontornyai
»	*Győre	völgységi
»	Györköny	d.-földvári
»	Gyula-Jováncza	dombovári
»	*Hant	völgységi
»	Harcz	központi
»	*Hidegkut	simontornyai
»	*Hőgyész	»
»	*Izmény	völgységi
»	Kalaznó	simontornyai
»	*Kánya	dombovári
»	Kéty	simontornyai
»	*Kis-Dorog	völgységi
»	» Mányok	»
»	» Székely	simontornyai
»	» Tormás	»
»	» Vejke	völgységi
»	*Kokasd	»
»	Kölesd	simontornyai
»	Kömlőd	d.-földvári
»	Kurd	dombovári
»	Ladomány	völgységi
»	Lengyel	»
»	Majos	»
»	Máza	»
»	Medina	simontornyai
»	Miszla	»
»	*Mőcsény	völgységi
»	*Mőzs	központi
»	*Mucsi	simontornyai
»	Murga	»
»	Nagy-Mányok	völgységi
»	» Székely	simontornyai
»	» Szokoly	dombovári
»	*Nagy-Vejke	völgységi
»	Ozora	dombovári
»	Öcsény	központi
»	Paks	d.-földvári
»	Pálfa	simontornyai
»	Pári	dombovári

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Vármegye	Község	Járás
Tolna	Pinczehely	dombovári
»	Regöly	»
»	Sár-Szt-Lőrincz	simontornyai
»	Simontornya	»
»	Szakadát	»
»	*Szakcs	dombovári
»	*Szálka	völgységi
»	Szántó	dombovári
»	Szegzárd	központi
»	*Tabód	völgységi
»	Tamási	dombovári
»	Tengőd	»
»	*Tolna	központi
»	Tótkeszi	dombovári
»	*Tót-Kér	»
»	Udvardi	simontornyai
»	Uzd-Borjád	»
»	Váralja	völgységi
»	*Varasd	»
»	Várdomb	központi
»	Varsad	simontornyai
»	*Závod	völgységi
»	*Zomba	»
Baranya	Bozsok	pécsváradi
»	Császta	hegyháti
»	Hidasd	pécsváradi
»	Nádasd	»
»	Rácz-Kozár	hegyháti
»	*Somberek	mohácsi
»	*Szászvár	hegyháti
»	*Szebény	pécsváradi
»	Véménd	»
Heves	Aldebrő	egri
»	Apcz	hatvani
»	Bakta	pétervásári
»	Deménd	egri
»	Domoszló	gyöngyösi
»	Ecséd	hatvani
»	Eger	r. t. v.
»	Eger-Szalók	egri
»	Fancsal	hatvani
»	Felnémet	egri
»	Felső-Nána	»
»	Felső-Tárkány	»
»	Gyöngyös	r. t. v.
»	Gyöngyös-Halász	gyöngyösi

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Vármegye	Község	Járás
Heves	Gyöngyös-Oroszi	gyöngyösi
»	» Pata	»
»	» Püspöki	»
»	» Tarján	»
»	*Halmaj	»
»	Hasznos	hatvani
»	Hort	»
»	Kápolna	egri
»	Karácsond	gyöngyösi
»	Kerecsend	egri
»	Maklár	»
»	Markaz	gyöngyösi
»	Nagy-Tálya	egri
»	Pásztó	hatvani
»	Réde	gyöngyösi
»	Sár	»
»	Solymos	»
»	Szt-Jakab	hatvani
»	Szólát	egri
»	Szurdok-Püspöki	hatvani
»	Szücsi	gyöngyösi
»	Tar	hatvani
»	Tófalu	egri
»	Vécs	»
»	Veresmart	gyöngyösi
»	Verpelét	egri
»	Visonta	gyöngyösi
Borsod	Alacska	szentpéteri
»	Alsó-Telekes	szendrői
»	Andornak	egri
»	*Aranyos	miskolczi
»	Bábony	»
»	Balajt	szendrői
»	Bánfalva	szentpéteri
»	Bánhorvát	»
»	Barcza	»
»	Bárczika	»
»	Berente	»
»	Bogács	egri
»	Bódva	szendrői
»	Bóta	ózdi
»	Cserépfalu	egri
»	*Cserépváralja	»
»	Czenter	ózdi
»	Damak	szendrői
»	Dédes	szentpéteri

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Vármegye	Község	Járás
Borsod	Diós-Győr	miskolczi
»	Disznós-Horvát	szendrői
»	Dubicsány	szentpéteri
»	Edelény	szendrői
»	Emőd	m.-csáthi
»	Felső-Nyárád	szendrői
»	Felső-Kelecsény	»
»	Felső-Telekes	»
»	Finke	»
»	*Galvács	»
»	Görömböly	miskolczi
»	Hangács	szendrői
»	Jákfalva	»
»	Kápolna	szentpéteri
»	Királd	ózdi
»	*Kis-Győr	miskolczi
»	Kis-Tálya	egri
»	Kondó	szentpéteri
»	Kurittyán	szendrői
»	*Lád-Bessenyő	»
»	Lászlótalva	szentpéteri
»	Lén.-Darócz	ózdi
»	*Málinka	szentpéteri
»	Mártonyi	szendrői
»	Mercse	ózdi
»	Mező-Kövesd	egri
»	Miskolcz	r. t. v.
»	Nekezsény	ózdi
»	Noszvaj	egri
»	Novaj	»
»	*Nyék	miskolczi
»	Nyomár	szendrői
»	Omány	ózdi
»	Ostoros	egri
»	*Parasznya	szentpéteri
»	Radistyán	»
»	Rudóbánya	szendrői
»	Sajó-Galgócz	szentpéteri
»	» Ivánka	»
»	» Kaza	szendrői
»	» Kazincz	szentpéteri
»	» Keresztúr	miskolczi
»	» Németi	ózdi
»	» Szt-Péter	szentpéteri
»	» Vámos	miskolczi
»	Sály	egri

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Vármegye	Község	Járás
Borsod	Sáta	ózdi
»	Szalonna	szendrői
»	Szendrő	»
»	Szendrő-Lád	»
»	Szilvás	szt-péteri
»	Szirák	szendrői
»	*Szirma- Bessenyő	miskolczi
»	Szomolya	egri
»	Szuhogy	szendrői
»	Tapolcsány	szentpéteri
»	Tard	egri
»	Tardona	szentpéteri
»	Tibold-Darócz	egri
»	Uppony	ózdi
»	Vadna	szentpéteri
»	*Varbó	»
»	Velezd	ózdi
»	Ziliz	szendrői
»	Zsércz	egri
Gömör	*Alsó-Szuha	tornaljai
»	*Kelemér	»
»	*Poszoba	»
»	Putnok	»
»	*Ragály	»
Abauj-Torna	Abauj-Szántó	gönczi
»	Alpár	»
»	Alsó-Gagy	csereháti
»	» Kázsmárk	szikszói
»	» Novaj	»
»	* » Szend	»
»	» Vadász	»
»	Aszaló	»
»	Bakta	»
»	Berencs	»
»	Beret	»
»	Bodókő-Ujfalu	gönczi
»	» Váralja	»
»	Bódva-Vendégi	tornai
»	Csenyéte	csereháti
»	Czekeháza	gönczi
»	Devecser	szikszói
»	Égerszög	tornai
»	Fancsal	szikszói
»	Fáj	csereháti
»	Felső-Dobsza	gönczi
»	* » Kázsmárk	szikszói

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Vármegye	Község	Járás
Abauj-Torna	Felső-Novaj	szikszói
»	» Szend	»
»	* » Vadász	»
»	Fony	gönczi
»	Forró	szikszói
»	Fuló-Kércs	csereháti
»	Garadna	szikszói
»	Göncz	gönczi
»	Göncz-Ruszka	»
»	Görgő	tornai
»	Hejcze	gönczi
»	Hernád-Büd	»
»	Hernád-Kércs-Préposd	»
»	Hernád-Szőlled	szikszói
»	Hernád-Szurdok	»
»	Hernád-Vécse	»
»	Hidvég-Ardó	tornai
»	Homrogd	szikszói
»	Idrány	»
»	Jánosd	»
»	Jósafő	tornai
»	Kápolna	»
»	*Kér	gönczi
»	Léh	szikszói
»	*Litka	csereháti
»	Monaj	szikszói
»	Nagy-Kinizs	gönczi
»	Nyésta	szikszói
»	Onga	»
»	*Pere	gönczi
»	Perkupa	tornai
»	Puszta-Radvány	szikszói
»	Rákó	tornai
»	*Rásony	szikszói
»	Sáp	»
»	Selyeb	»
»	*Sima	gönczi
»	Szádelő	tornai
»	*Szala	szikszói
»	Szemere	csereháti
»	Szt-István-Baksa	gönczi
»	Szikszó	szikszói
»	Szilas	tornai
»	Szin	»
»	Szin-Petri	»
»	Szolnok	szikszói

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Vármegye	K ö z s é g	J á r á s
Abauj-Torna	Szögliget	tornai
»	Szőllős-Ardó	»
»	*Telkibánya	fűzéri
»	Tenger-Detek	szikszói
»	Teresztene	tornai
»	Tomor	szikszói
»	Torna	tornai
»	Udvarnok	»
»	Ujlak (Szanticska)	szikszói
»	Varbócz	tornai
Zemplén	Bekecs	szerencsi
»	Bodrog-Keresztúr	tokaji
»	» Kisfalud	»
»	» Olaszi	»
»	Erdő-Bénye	»
»	» Horváti	»
»	Gesztely	szerencsi
»	Golop	»
»	Hernád-Németi	»
»	Kis-Bári	s.-a.-ujhelyi
»	Kis-Dobsza	szerencsi
»	Kis-Toronya	s.-a.-ujhelyi
»	Komlóska	tokaji
»	Ladmócz	s.-a.-ujhelyi
»	Legyes-Bénye	szerencsi
»	Mád	»
»	Megyaszó	»
»	Monok	»
»	Nagy-Toronya	s.-a.-ujhelyi
»	Olasz-Liszka	tokaji
»	Ond	szerencsi
»	Rátka	»
»	Sáros-N.-Patak	s.-a.-ujhelyi
»	Sátoralja-Ujhely	»
»	Sóstófalva	szerencsi
»	Szerencs	»
»	Szőllőske	s.-a.-ujhelyi
»	Tálya	szerencsi
»	Tarczal	tokaji
»	Tokaj	»
»	Tolcsva	»
»	Vámos-Ujfalu	»
»	Zombor	szerencsi
»	Zsadány	tokaji

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Vármegye	K ö z s é g	J á r á s
	II. *Pécsi csoport.*	
Baranya	*Árpád	pécsi
»	Babarcz	mohácsi
»	Berkesd	pécsváradi
»	Cserkút	pécsi
»	*Egerág	»
»	Ellend	pécsváradi
»	Fazekas-Boda	»
»	*Hásságy	»
»	*Hidor	»
»	*Hird	»
»	Hosszú-Hetény	pécsi
»	*Kárász	hegyháti
»	Kátoly	pécsváradi
»	*Kékesd	»
»	Kis-Kozár	pécsi
»	*Kis-Nyárád	mohácsi
»	Lancsuk	»
»	Lothárd	pécsi
»	Magyar-Egregy	hegyháti
»	*Málom	pécsi
»	Mária-Kéménd	pécsváradi
»	Mislény	»
»	*Monyoród	»
»	*Német-Ürög	pécsi
»	*Nyomja	pécsváradi
»	Olasz	»
»	Patacs	pécsi
»	Pécsvárad	pécsváradi
»	**Pécs**	sz. k. v.
»	Pereked	pécsváradi
»	*Somogy	»
»	Szabolcs	pécsi
»	Szajk	mohácsi
»	Szederkény	pécsváradi
»	Szellő	»
»	Szent-Erzsébet	»
»	Szilágy	»
»	*Várkony	»
»	*Vasas	»
»	Versend	»

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Vármegye	K ö z s é g	J á r á s
	III. *Szentgyörgyi csoport.*	
Baranya	*Bakócza	hegyháti
»	Szent-György	»
»	Tormás	»
	IV. *Siklósi csoport.*	
Baranya	*Gyüd	siklósi
»	*Nagy-Harsány	»
»	*Siklós	»
	V. *Sepsei csoport.*	
Baranya	*Csuza	baranyavári
»	*Sepse	»
	VI. *Kercseligeti csoport.*	
Baranya	*Jágonak	hegyháti
»	*Vásáros-Dombó	»
Somogy	*Kercseliget	kaposvári
	VII. *Kaposvári csoport.*	
Somogy	Kaposvár	r. t. v.
»	Simonfa	kaposvári
	VIII. *Szilli csoport.*	
Somogy	*Ecsény	igali
»	*Szill	»
	IX. *Böhönyei csoport.*	
Somogy	*Böhönye	marczali
»	*Nemes-Kisfalud	»
	X. *Balaton-keresztúri csoport.*	
Somogy	*Balaton-Keresztúr	marczali
»	* » Berény	»
»	*Gadány	»
»	*Gomba	»
»	*Horvátkút	»

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Vármegye	Község	Járás
Somogy	*Kéthely	marczali
»	*Lengyeltóti-Hács	lengyeltóti
»	Marczali	marczali
»	*Sámson	»
	XI. *Meszesgyöröki csoport.*	
Zala	*Badacsony-Tomaj	tapolczai
»	Balaton-Ederics	»
»	Csabrendek	sümegi
»	*Gyulakeszi	tapolczai
»	*Haláp	»
»	*Káptalantóti	»
»	Kis-Apáti	»
»	Lesencze-Németfalu	»
»	Meszes-Györök	keszthelyi
»	Nemes-Vita	tapolczai
»	*Sümeg	sümegi
»	Szigliget	tapolczai
»	Tapolcza	»
»	*Tördemicz	»
»	Vanyarcz-Vashegy	keszthelyi
	XII. *Ajka-rendeki csoport.*	
Veszprém	Ajka	devecseri
»	Ajka-Rendek	»
»	Bódé	»
»	Csékút	»
»	Kis-Jenő	»
»	Magyar-Polány	»
»	Német-Polány	»
»	Somlyó-Vásárhely	»
	XIII. *Nagybaráti csoport.*	
Győr	*Csanakhegy	sokoróaljai
»	*Écshegy	pusztai
»	Kis-Baráti	»
»	Nagy-Baráti	»
»	*Ménfő	»
»	Nyúlhegy	»
»	*Nyúlfalú	»
»	*Tényő	

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Vármegye	K ö z s é g	J á r á s
	XIV. *Ruszti csoport.*	
Sopron	*Kis-Marton	sz. kir. város
»	*Oszlop	kismartoni
»	Ruszt	r. t. v.
»	*Sércz	kismartoni
»	Szent-Margita	»
	XV. *Felsőszőllősi csoport.*	
Nyitra	Felső-Szőllős	érsekujvári
»	*Nagy-Czétény	nyitrai
	XVI. *Lévai csoport.*	
Bars	Léva	r. t. v.
Hont	*Bori	báti
»	*Csánk	»
»	Deménd	ipolysági
»	Kis-Kereskény	báti
»	*Nagy-Kereskény	»
»	Szántó	»
	XVII. *Szebellébi csoport.*	
Hont	*Ledény	korponai
»	*Németi	»
»	Szebelléb	»
	XVIII. *Beregszászi csoport.*	
Bereg	Beregszász	r. t. v.
»	Beregszász-Végardó	tiszaháti
»	*Déda	beregszászi
»	Kigyós	tiszaháti
»	Nagy-Muzsaly	»
	XIX. *Mezőkászonyi csoport.*	
Bereg	*Mező-Kászony	m.-kászonyi
»	*Som	»
	XX. *Ivacskói csoport.*	
Szatmár	*Alsó-Homoród	erdődi
»	Ivacskó	»
»	*Paczafalu	»
»	*Szinfalu	»

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Vármegye	Község	Járás
	XXI. *Szinyérváraljai csoport.*	
Szatmár	Apa	szinyérváraljai
»	Avas-Ujváros	»
»	Illoba	»
»	*Józsefháza	szatmári
»	Misztótfalu	nagybányai
»	Nagy-Sikárló	»
»	*Raksa	szinyérváraljai
»	Sebespatak	»
»	Szinyér-Váralja	»
	XXII. *Nagykárolyi csoport.*	
Szatmár	Csanálos	n.-károlyi
»	Fény	»
»	Kálmánd	»
»	*Mező-Petri	»
»	» Terem	»
»	Nagy-Károly	r. t. v.
»	» Majtény	n.-károlyi
	XXIII. *Peéri csoport.*	
Szatmár	Alsó-Boldád	erdődi
»	Dobra	»
»	Erdőd	»
»	*Felső-Boldád	»
»	Kraszna-Béltek	»
»	*Lophágy	»
»	*Nagy-Szokond	»
»	Nantú	»
»	Oláh-Gyürüs	»
»	Rákos-Terebes	»
»	Sándorfalu	»
»	Szakasz	»
»	**Szatmár-Németi**	sz. k. v.
Szilágy	Ardó	szilágycsehi
»	Bábcza	»
»	Badacsony	sz.-somlyói
»	Bagos	»
»	Balázsháza	tasnádi
»	Balla	zilahi
»	Bogdánd	szilágy-csehi
»	Bősháza	»

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Vármegye	K ö z s é g	J á r á s
Szilágy	Bürgezd	sz.-somlyói
»	Csány	»
»	Csekenye	»
»	Diósad	zilahi
»	Doh	sz.-somlyói
»	Erked	zilahi
»	*Felső-Várcza	szilágy-csehi
»	Girókuta	tasnádi
»	Győrtelek	sz.-somlyói
»	Hadad	szilágycsehi
»	Hadad-Nádasd	»
»	*Hosszúmező	sz.-somlyói
»	Ilosva	»
»	Ipp	»
»	Kárásztelek	»
»	Kegye	tasnádi
»	Kelencze	szilágycsehi
»	Kémer	szilágysomlyói
»	Kerestelek	»
»	Kis-Dersida	tasnádi
»	» Nyires	szilágy-csehi
»	» Paczal	tasnádi
»	Korond	»
»	Kraszna	krasznai
»	Kraszna-Horvát	»
»	Kusaly	zilahi
»	Lecsmér	sz.-somlyói
»	Lele	sz.-csehi
»	Magy.-Csaholy	tasnádi
»	» Goroszló	zilahi
»	*Maládé	sz.-somlyói
»	Márkaszék	»
»	Menyő	sz.-csehi
»	Mocsolya	zilahi
»	Nagy-Bajom	tasnádi
»	» Doba	zilahi
»	Nagyfalu	sz.-somlyói
»	Nagy-Món	zilahi
»	» Paczal	tasnádi
»	Nemes-Keszi	»
»	Oláh-Baksa	zilahi
»	*Oláh-Csaholy	tasnádi
»	*Orbó	»
»	Ököritó	sz.-somlyói
»	Paczalusa	tasnádi
»	Pele	»

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Vármegye	Község	Járás
Szilágy	Pele-Szarvad	tasnádi
»	Pér	»
»	Perecseny	»
»	*Porcz	sz.-somlyói
»	*Ráton	»
»	Sármaság	krasznai
»	*Somály	sz.-somlyói
»	Somlyó-Csehi	»
»	» Ujlak	»
»	Szakácsi	»
»	Szamos-Ujlak	tasnádi
»	Szécs	sz.-csehi
»	Sződemeter	sz.-somlyói
»	Szér	tasnádi
»	Szilágy-Cseh	sz.-csehi
»	» Kövesd	»
»	» Sámson	sz.-somlyói
»	» Somlyó	zilahi
»	Szilvás	r. t. v.
»	Tasnád	tasnádi
»	Tasnád-Szántó	»
»	» Szarvad	»
»	Uj-Német	»
»	Usztató	»
»	Vérvölgy	zilahi
»	Zálnok	tasnádi
»	Zovány	sz.-somlyói
Bihar	Albis	margittai
»	Asszonyvásár	székelyhidi
»	Bályog	margittai
»	Bisztra-Ujfalu	»
»	Bogyoszló	»
»	Bozsaly	»
»	Csételek	»
»	Déda	»
»	Dizsér	»
»	Er-Adony	érmihályfalvai
»	» Diószeg	székelyhidi
»	» Keserű	érmihályfalvi
»	» Olaszi	székelyhidi
»	* » Tarcsa	érmihályfalvi
»	Genyéte	margittai
»	Hegyköz-Szent-Imre	szalárdi
»	Hegyköz-Szent-Miklós	székelyhidi
»	Jankafalva	»
»	Kécz	margittai

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Vármegye	Község	Járás
Bihar	Kis-Kágya	székelyhidi
»	» Kereki	»
»	Kohány	margittai
»	Kóly	székelyhidi
»	Köbölkút	»
»	Lüki	margittai
»	Margitta	»
»	Micske	»
»	Monospetri	»
»	Nagy-Almás	»
»	» Kágya	székelyhidi
»	Ottomány	érmihályfalvai
»	Papfalva	margittai
»	Poklostelek	»
»	Szalacs	érmihályfalvai
»	Székelyhid	székelyhidi
»	Széltalló	margittai
»	Szent-Jobb	székelyhidi
»	Széplak	margittai
»	Szunyogd	»
»	Terje	»
»	Tóti	»
»	Vajda	szalárdi
	XXIV. *Kettősmezői csoport.*	
Szilágy	*Galgó	zsibói
»	*Kettősmező	»
	XXV. *Mezőtelegdi csoport.*	
Bihar	*Kabolápataka	központi
»	Mező-Telegd	»
»	*Örvénd	élesdi
»	Puszta-Ujlak	központi
	XXVI. *Tötösi csoport.*	
Bihar	*Élesd	élesdi
»	Tinód	»
»	Tötös	»
	XXVII. *Hagymádfalvai csoport.*	
Bihar	Hagymádfalva	szalárdi
»	*Nadántelek	»

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Vármegye	K ö z s é g	J á r á s
Bihar	*Görbesd	szalárdi
»	*Csujafalva	»
	XXVIII. *Nagyváradi csoport.*	
Bihar	Bihar	központi
»	Csatár	szalárdi
»	*Fugyi	központi
»	Fugyi-Vásárhely	»
»	Hegyköz-Kovácsi	»
»	» Pályi	»
»	» Száldobágy	»
»	» Ujlak	»
»	Kis-Jenő	»
»	* » Ujfalu	»
»	*Nagy-Tótfalu	szalárdi
»	**Nagy-Várad**	t. h. j. f. v.
»	Püspöki	központi
»	Sitér	szalárdi
»	Tóttelek	»
	XXIX. *Kisujszállási csoport.*	
Heves	*Tisza-Örs	tiszafüredi
Bihar	*Bakonyszeg	tordai
»	Báránd	»
»	Komádi	mezőkeresztesi
»	Nagy-Bajom	tordai
»	» Rábé	»
»	*Okány	cséffai
»	*Sarkad	nagy-szalontai
»	Szerep	tordai
»	Torda	»
»	Udvari	»
Hajdú	**Debreczen**	sz. k. v.
»	Földes	nádudvari
»	Kaba	»
»	Nádudvar	»
»	Püspök-Ladány	»
Jász-N.-Kun-Szolnok	Csorbapuszta	(Kun-Szt.-Márton r. t. v.-hoz)
»	Dévaványa	tiszai felső
»	Fegyvernek	» közép
»	Karczag	r. t. v.
»	Kenderes	tiszai felső
»	Kisujszállás	r. t. v.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Vármegye	K ö z s é g	J á r á s
Jász-Nagy-kún-Szolnok	Kunhegyes	r. t. v.
»	Kun-Madaras	tiszai felső
»	Mezőtúr	r. t. v.
»	Szolnok	»
»	*Tisza-Abád	tiszai felső
»	» Roff	» közép
»	» Szalók	» felső
»	» Szt.-Imre	» »
»	Török-Szt.-Miklós	» közép
»	Túrkeve	r. t. v.
Békés	*Békés	békési
»	*Békés-Gyula	r. t. v.
»	*Csaba	csabai
»	*Endrőd	gyomai
»	Füzes-Gyarmat	szeghalmi
»	Gyoma	gyomai
»	*Gyulavári	gyulai
»	*Körös-Ladány	szeghalmi
»	*Mező-Berény	békési
»	Szarvas	szarvasi
»	Szeghalom	szeghalmi
»	*Szent-András	szarvasi
»	Vésztő	szeghalmi
	XXX. *Jászberényi csoport.*	
Jász-Nagy-kún-Szolnok	Alattyán	jászsági felső
»	Árokszállás	»
»	Jánoshida	»
»	Jákóhalma	»
»	Jász-Apáti	jászsági alsó
»	Jászberény	r. t. v.
»	Jász-Kisér	jászsági alsó
	XXXI. *Bánffy-hunyadi csoport.*	
Kolozs	*Bánffy-Hunyad	b.-hunyadi
»	*Farnas	»
»	*Ketesd	»
»	*Kökényes	almási
»	*Közép-Füld	b.-hunyadi
»	*Magyar-Bikal	»
»	*Nagy-Almás	almási
»	*Zsobok	b.-hunyadi

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Vármegye	Község	Járás
	XXXII. *Medgyesi csoport.*	
Kis-Küküllő	*Darlacz	erzsébetvárosi
Nagy-Küküllő	*Buzd	bólya-berethalmi
»	*Medgyes	sz. k. v.
»	*Szász-Ivánfalva	bólya-berethalmi
»	*Muzsna	»
»	*Baráthely	»
»	*Nemes	»
»	*Riomfalva	»
	XXXIII. *Pécskai csoport.*	
Arad	*Magyar-Pécska	pécskai
»	*Szemlak	»
	XXXIV. *Aradi csoport.*	
Arad	Ágris	ternovai
»	**Arad**	sz. k. v.
»	Draucz	ternovai
»	*Dund	»
»	Galsa	világosi
»	Gyorok	aradi
»	*Kladova	radnai
»	Kovaszincz	világosi
»	Kuvin	aradi
»	Magyarád	világosi
»	Ménes	radnai
»	Muszka	világosi
»	Pankota	»
»	Paulis	radnai
»	Radna	»
»	Világos	világosi
Temes	Allios	lippai
»	Brukenau (=Piske)	vingai
»	Gyarmata	központi
»	Féregyháza	uj-aradi
»	Fibis	»
»	Hidegkut	lippai
»	Keresztes	uj-aradi
»	Keszincz	lippai
»	Lippa	»
»	*Murány	vingai
»	Német-Remete	lippai

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Vármegye	K ö z s é g	J á r á s
Temes	Német-Ság	uj-aradi
»	Réthát	»
»	Román-Bencsek	vingai
»	Szécsány	»
»	*Szépfalu	új-aradi
»	*Traunau	lippai
»	Uj-Arad	uj-aradi
»	Ujfalu	lippai
»	Vinga	r. t. v.
»	*Zádorlak	uj-aradi
	XXXV. *Temesvári csoport.*	
Temes	*Szent-András	központi
»	*Merczifalva	vingai
»	**Temesvár**	sz. k. v.
	XXXVI. *Rékási csoport.*	
Temes	*Jezvin	rékási
»	*Rékás	»
	XXXVII. *Niczkyfalvai csoport.*	
Temes	*Niczkyfalva	buziási
»	*Szilas	»
	XXXVIII. *Gattájai csoport.*	
Temes	Birda	dettai
»	Gattája	»
»	Nagy-Semlak	»
	XXXIX. *Fehértemplomi csoport.*	
Temes	Ablián	fehértemplomi
»	Dézsánfalva	verseczi
»	Fehértemplom	r. t. v.
»	Izbistye	fehértemplomi
»	Jabuka	verseczi
»	Jaszenova	fehértemplomi
»	Kis-Szredistye	verseczi
»	» Zsám	»
»	Klopodia	»
»	Krusicza	fehértemplomi
»	Kudricz	verseczi

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Vármegye	K ö z s é g	J á r á s
Temes	Kustély	verseczi
»	Kuszics	fehértemplomi
»	Laczunás	verseczi
»	Lagerdorf	fehértemplomi
»	Markovecz	verseczi
»	Mesicz	»
»	Moravicza	»
»	Nagy-Szredistye	»
»	» Zsám	»
»	Német-Sztamóra	»
»	Oresácz	fehértemplomi
»	Paulis	verseczi
»	Podporány	«
»	Retisova	«
»	Szolsicza	«
»	Varadia	«
»	Vattina	v
»	**Versecz**	t. h. j. f. v.
»	Vlajkovecz	verseczi
»	Vojvodincz	»
»	Vöröstemplom	fehértemplomi
»	Vracsevgáj	»
Krassó-Szörény	*Belobreszka	moldovai
»	Berlistye	jámi
»	Csorda	»
»	*Divics	moldovai
»	*Heuerdorf	jámi
»	*Iladia	»
»	Jám	»
»	Kákova	oraviczai
»	Komoristye	»
»	Langenfeld	moldovai
»	*Macsevics	»
»	Mirkovácz	jámi
»	Nagy-Tikvány	oraviczai
»	*Nikolincz	jámi
»	Ó-Moldova	moldovai
»	*Potok	jámi
»	*Radimna	moldovai
»	*Román-Pozsezsena	»
»	*Szerb-Pozsezsena	»
»	*Szokolár	jámi
»	Szokolovácz	moldovai
»	Szuboticza	jámi
»	*Szuska	moldovai
»	Udvarszállás	jámi

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Vármegye	Község	Járás
Krassó-Szörény	Uj-Moldova	moldovai
»	Zlaticza	»
Torontál	*Zichyfalva	bánlaki
	XL. *Topleczi csoport.*	
Krassó-Szörény	*Börza	orsovai
»	*Jeselnicza	»
»	Koramnik	»
»	Mehádia	»
»	Orsova	»
»	*Pecseneszka	»
»	Toplecz	»
»	Tuffier	»
»	*Valea-Bolsavnicza	»
»	Zsupanek	»
	XLI. *Berzászkai csoport.*	
Krassó-Szörény	Alsó-Ljubkova	moldovai
»	Berzászka	»
	XLII. *Pancsovai csoport.*	
Temes	Bavanistye	kubini
»	Gája	»
»	Kubin	»
»	Plosicz	»
Torontál	Almás (=Jabuka)	pancsovai
»	Antalfalva	antalfalvai
»	Báránda	»
»	Bótos	n.-becskereki
»	Bresztovácz	pancsovai
»	Czrepája	antalfalvai
»	Farkasdin	»
»	Franczfeld	pancsovai
»	Glogon	»
»	*Hertelendyfalva	»
»	Homolicz	»
»	Jarkovácz	antalfalvai
»	Lajosfalva	»
»	Nagy-Becskerek	r. t. v.
»	Oppova	antalfalvai
»	**Pancsova**	t. h. j. f. v.
»	Perlasz	n.-becskereki
»	*Petrovoszello	alibunári

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Vármegye	Járás	Község
Torontál	Réva-Ujfalu (Bánát-Ujfalu)	pancsovai
»	Rudolfsgnad	n.-becskereki
»	Szakula	antalfalvai
»	Számos	alibunári
»	Szefkerin	pancsovai
»	Szeleus	alibunári
»	Sztarcsova	pancsovai
»	Tomasovácz	antalfalvai
»	Torontál-Vásárhely (Debeljácsa)	»
»	*Zsigmondfalva	n.-becskereki
Bács-Bodrog	*Alsó-Kovil	titeli
»	*Bulkesz	n.-palánkai
»	*Felső-Kovil	titeli
»	*Gardinovcze	»
»	Járek	ujvidéki
»	Káty	titeli
»	*Lok	»
»	Mosorin	»
»	Ó-Futtak	ujvidéki
»	Ó-Kér	»
»	*Petrovácz	»
»	Piros	»
»	Titel	titeli
»	Uj-Futtak	ujvidéki
»	***Uj-Vidék**	sz. k. v.
»	*Vilovo	titeli
	XLIII. *Dettai csoport.*	
Temes	Detta	dettai
»	Gilád	csákovári
Torontál	Dolácz	bánlaki
	XLIV. *Lovrini csoport.*	
Torontál	*Lovrin	perjámosi
»	*Szt.-Péter	»
	XLV. *Ó-Teleki csoport.*	
Torontál	*Ó-Telek	párdányi
»	*Ujvár	cseneji
	XLVI. *Ittvarnoki csoport.*	
Torontál	Béga-Szt.-György	n.-becskereki

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Vármegye	K ö z s é g	J á r á s
Torontál	Ittvarnok	n.-becskereki
»	Rogendorf	»
	XLVII. *Verbászi csoport.*	
Bács-Bodrog	Feketehegy	topolyai
»	Uj-Verbász	kulai
	XLVIII. *Hódsági csoport.*	
Bács-Bodrog	*Hódság	hódsági
»	Karavukova	»
»	Parabuty	»
	B) **Különálló infekcziók.**	
Abauj-Torna	**Kassa**	sz. k. v.
»	Körtvélyes	tornai
Arad	*Apatelek	borosjenői
Baranya	*Csarnota	siklósi
»	*Devecser	pécsi
»	*Liget	hegyháti
»	*Mocsolád	»
»	*Vokány	siklósi
»	*Zók	szent-lőrinczi
Bars	*Ebedecz	ar.-maróthi
»	*Nagy-Mánya	verebélyi
»	*Verebély	»
Bács-Bodrog	*Bresztovácz	apatini
»	*Despot-Szent-Iván	titeli
»	Ó-Kanizsa	zentai
»	**Zombor**	sz. k. v.
Bihar	Esztár	berettyó-ujfalui
»	M.-Keresztes	mező-keresztesi
»	Nagy-Szalonta	szalontai
»	*Tataros	szalárdi
»	*Tenke	tenkei
Csongrád	***Hódmező-Vásárhely**	t. h. j. f. v.
Gömör	*Abafala	tornaljai
»	*Ajnácskő	rimaszécsi
»	Jolsva	r. t. v.
»	*Pelsőcz	rozsnyói
Heves	Szent-Erzsébet	pétervásári
Hont	*Alsó-Prandorf	báti
»	*Bagonya	»

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Vármegye	Község	Járás
Hont	*Felső-Terény	ipolysági
»	*Kis-Peszek	szobi
Komárom	Aranyos (Nagy-Lél puszta)	csallóközi
»	*Füss	»
Krassó-Szörény	Königsgnád	bogsáni
Moson	Nyulas	nezsideri
»	Védeny	»
Nagy-Küküllő	*Valdhid	keresdi
Nógrád	*Fülek	füleki
»	Kékkő	b.-gyarmati
»	Kis-Bárkány	füleki
»	Losoncz-Apátfalva (= Puszta-Szalatnya)	losonczi
Nyitra	Komját	érsekujvári
»	Nyitra	r. t. v.
Pozsony	**Pozsony**	sz. k. v.
Sáros	Piller-Peklén	sirokai
Somogy	Bükkösd	csurgói
»	Csurgó	»
»	*Gálosfa	kaposvári
Sopron	Klimpa	soproni
»	Nagy-Höflány	kismartoni
Szabolcs	*Büd-Szent-Mihály	alsó-dadai
Szatmár	*Erdőszáda	nagy-bányai
»	*Nagy-Bánya	r. t. v.
Szilágy	Kucsó	zsibói
»	Náprád	»
»	Zilah	r. t. v.
Tolna	Madocsa	dunaföldvári
»	*Ó-Dombovár	dombovári
Torontál	Erneszthéza	n.-becskereki
»	*Sándorháza	perjámosi
»	Szent-Hubert	zsombolyai
Ugocsa	*Salánk	tiszáninneni
Veszprém	Ádász-Tevel	pápai
»	Dáka	»
Zala	Cserszeg-Tomaj	keszthelyi
»	*Csáford	szentgróthi
»	*Türje	»

Horvát-Szlavon országokban.

Zágráb	Alsó-Sztubicza	sztubiczai
»	Bisztra	»
»	Brdovecz	zágrábi

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Vármegye	Község	Járás
Zágráb	Czvetkovics	jászkai
»	Draganics	károlyvárosi
»	Dugoszelo	dugoszeloi
»	Felső-Sztubicza	sztubiczai
»	Jászka	jászkai
»	Kalje	»
»	Krasics	»
»	Marija-Bisztricza	sztubiczai
»	Novigrád	károlyvárosi
»	Ozalj	»
»	Petrovina	jászkai
»	Plesivicza	»
»	Podvrh	szamobori
»	Popovecz-Moravcse	szent-iváni
»	Rakovpotok	szamobori
»	Ribnik	károlyvárosi
»	Szamobor	szamobori
»	Szela	sziszeki
»	Szeszvete	zágrábi
»	Szosicze	jászkai
»	Sztanjevecz	zágrábi
»	Szv.-Jana	jászkai
»	Vivodina	»
»	**Zágráb**	sz. k. város
Varasd	Bednja	ivaneczi
»	Budincsina	zlatári
»	Deszinics	pregradai
»	Gyurmanecz	krapinai
»	Hum	pregradai
»	Jalzsabet	varasdi
»	Ivanecz	ivaneczi
»	Klanjecz	klanjeczi
»	Kraljevecz	»
»	Krapina	krapinai
»	Krapina-Teplicz	pregradai
»	Macse	zlatári
»	Mihovljan	»
»	Nagy-Trgoviste	klanjeczi
»	Novimarof	novimarofi
»	Pregrada	pregradai
»	Szela	klanjeczi
»	Szudovecz	novimarofi
»	Szv.-Krizs	krapinai
»	**Varasd**	sz. kir város
»	Varasd-Teplicz	novimarofi
»	Vidovecz	varasdi

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Vármegye	Község	Járás
Varasd	Vinicza	varasdi
»	Zlatár	zlatári
Belovár-Kőrös	Szv.-Petar-Orehovecz	kőrösi
Szerém	Batajnicza	zimonyi
»	Beocsin	illoki
»	Belegis	ó-pazuai
»	Beska	»
»	Bezsanija	zimonyi
»	Bukovácz	ó-pazuai
»	Cserevics	illoki
»	Csortanovczi	ó-pazuai
»	Divos	mitroviczai
»	Dobrinczi	rumai
»	Erdővég	illoki
»	Grgurevczi	rumai
»	Illok	»
»	Indjija	»
»	Ireg	iregi
»	Jazak	»
»	Kamenicza	»
»	Karlócza	r. t. város
»	Krcsedin	ó-pazuai
»	Ledinczi	iregi
»	Mangjelos	mitroviczai
»	Maradik	iregi
»	Neradin	»
»	Ó-Banovczi	ó-pazuai
»	Ó-Pazua	»
»	Ó-Szlankamen	»
»	Pétervárad	r. t. város
»	Szurcsin	zimonyi
»	Szurduk	ó-pazuai
»	Szuszek	illoki
»	Uj-Karlócza	ó-pazuai
»	Uj-Pazua	»
»	Uj-Szlankamen	»
»	Vrdnik	iregi
»	Zimony	r. t. város

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

II.

Jelentés

az országos filloxera-kisérleti állomás 1889. évi működéséről.

A kisérleti állomás tevékenysége nem csupán a filloxerára, hanem a többi mező- és erdőgazdaságilag kártékony rovarokra is kiterjedt s a múlt évben épen ez utóbbiak vették tevékenységének java részét igénybe. Sok munkát igényelt tavasztól őszig különösen a marokkói sáskák irtása, melyek hazánkban több helyen óriási és fenyegető tömegben mutatkoztak. Az irtásuk végett megindult munkálatok folytonos vezetése a tavasz, nyár és ősz nagy részében elfoglalta az állomás személyzetét, melyre az idevágó szakértői intézkedések bizattak.

E helyen azonban az állomás tevékenységének csak a filloxerára vonatkozó része lévén tárgyalandó, az alábbi jelentés csakis erre az ügyre terjed ki.

A különféle filloxera-irtószerek megbirálása, kipróbálása, a sikert igérő védekezési módokkal való további kisérletezés, a különféle amerikai szőlőfajok tenyésztése és hasznavehetőségük tekintetében való folytonos tanulmányozása, a közönség köréből érkező nagyszámú tudakozódásokra való szakértő felvilágosítások és más hasonló szakbeli ügyeken kívül az állomás teendői közé utalva maradtak még a lefolyt évben is egyes administrativ teendők; minők például a filloxera-zárlatoknak, a fertőzött községeknek nyilvántartása és zárlati csoportokba való beosztása, a ministerium évi filloxera-ügyi jelentésének szerkesztése.

A szőlőbirtokos közönség köréből különösen sokan vették igénybe, főleg élőszóval az állomás szaktanácsát.

Az állomás személyzete továbbá az ország több részébe lett kiküldve a végből, hogy a szőlőknek szénkéneggel való gyérítő kezelését bemutassa. Így például Cserevicsre, Nyitrára, Simontornyára és Egerbe. A Tokaj-Hegyaljának 13 községében pedig az állomás főnökének felügyelete és vezetése alatt mentek végbe november első felében az elrendelt mintagyérítések.

Ugyancsak az állomás főnöke novemberben felsőbb rendelet folytán az állami szakközegekkel gyérítési gyakorlatokat tartott Sátoralja-Újhelyen, Budapesten és Ménesen.

A Medgyesen felfedezett filloxera-infekczió felülvizsgálata szintén az állomás teendői közé tartozott (junius második felében és augusztus elején).

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Az állomás főnöke a nyár folyamán Franciaországba küldetett ki a filloxera-ügy tanulmányozása, de főleg azon kiránduló társaság kalauzolása végett, mely az országos magyar gazdasági egyesület megbizásából Dél-Franciaországban járt, a filloxera elleni védekezést tanulmányozni.

A filloxera-ügyet hazánkban tanulmányozó társaságok és egyes külföldi vendégek kalauzolása szintén az állomás hatáskörébe volt rendelve. Igy például a sopronmegyei gazdasági egyesület által rendezett tanulmány útra indult (mintegy 80 tagból álló) társaság, továbbá egy Ausztriából érkezett (19 szőlőmívesből álló) utazócsoport, az állomás kalauzolása mellett tekintette meg a budapesti vinczelléri iskola szőlejét, valamint a budafoki és a farkasdi szőlőtelepeket.

Külföldi vendégeink közül megemlítendők még dr. Dreyfus L. Németországból és Jouzier E. Franciaországból.

Az állomás részt vett a Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegyei és a kecskemétvidéki gazdasági egyesületek által szeptember utolsó napjaiban Budapesten, a vármegye házában rendezett gyümölcs-, szőlő-, bor- és szeszkiállításon. A részéről kiállított tárgyak között voltak: a filloxera életfolyamatait feltüntető praeparátumok; a szénkéneggel való védekezéshez tartozó összes eszközök; a szőlőoltáshoz való szerszámok; egész élő szőlőtőkék gyökerestől, termésükkel együtt a farkasdi kisérleti telepről, köztük 9 éven át szénkéneggel fenntartott európaiak; direkt-termő amerikai szőlők és amerikai alanyokon különféle oltási módokkal készült oltványok; fenésedésben szenvedő és ennek folytán egészen elhalt oltványok; direkt termő fajoknak, oltványoknak és gyérítéssel fenntartott szőlőtőkéknek termései; a magyarországi szőlőket károsító rovarok gyüjteménye, stb.

A filloxera-kisérleti állomás vezetése alatt 1889-ben is két szőlőtelep állott, úgymint a farkasdi és az istvántelki. Az ezekre vonatkozó főbb adatok a következő fejezetekben vannak közölve.

A) A farkasdi kisérleti telep.

A mennyiben a farkasdi kisérleti telep végleges megszüntetésének terve még az 1889. év első felében is érvényben volt, a telepen ezalatt az idő alatt, semmiféle ujabb befektetés vagy nagyobb mérvü munkálat nem történt.

Azok a megfigyelések, melyek a telep amerikai és európai szőlőültetvényeire vonatkoznak, az amerikai szőlőfajokról és gyérítő eljárásról szóló fejezetekben alább vannak közölve.

1889-ben az egész éven át rendszeresen folytatott hőmérsékleti megfigyelések szerint a telepen + 7·55° C. évi középhőmérséklet uralkodott; mivel pedig az eddigi nyolcz év átlaga + 8·03° C. volt, ennélfogva az 1889-iki évi közép-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

hőmérséklet, habár magasabb volt is a múlt évinél, még sem emelkedett fel a legutóbbi 8 év átlagáig.

A legnagyobb meleg (+ 36° C.) julius 12-én délben volt, a legnagyobb hideg pedig (— 15° C.) február 15-én éjjel.

Az egyes hónapok hőmérsékleti viszonyait Celsius-fokokban kifejezve mutatja a következő táblázat:

Hónap	Éjjel	Reggel	Délben	Este	Átlag	Maximum délben	Maximum éjjel
Január . . .	— 7.8	— 5.9	+ 0.3	— 4.3	— 4.3	18-án + 4	24-én — 13
Február . .	— 7.0	— 4.3	+ 1.5	— 2.5	— 3.1	2-án + 8	15-én — 15
Márczius . .	— 2.5	— 0.7	+ 6.1	+ 1.7	+ 4.1	20-án + 13	4-én — 9
Április . . .	+ 2.7	+ 5.2	+ 14.9	+ 9.1	+ 7.9	25-én + 23	18-án — 2
Május . . .	+ 9.4	+ 11.8	+ 24.2	+ 15.8	+ 15.3	15-én + 30	5-én + 5
Junius . . .	+ 12.5	+ 15.5	+ 26.2	+ 17.8	+ 18.0	4-én + 1	7-én + 7
Julius . . .	+ 12.5	+ 15.3	+ 26.7	+ 19.0	+ 18.4	12-én + 36	29-én + 9
Augusztus .	+ 11.3	+ 13.9	+ 25.8	+ 18.5	+ 17.6	20-án + 33	15-én + 8
Szeptember .	+ 7.0	+ 8.6	+ 16.2	+ 12.1	+ 10.9	2-án + 27	17-én + 1
Október . .	+ 4.7	+ 6.2	+ 16.5	+ 11.3	+ 9.7	12-én + 25	27-én — 1
November .	— 1.5	0.0	+ 7.2	+ 2.2	+ 1.9	3-án + 15	14-én — 4
Deczember .	— 8.9	— 6.8	— 1.8	— 5.7	— 5.8	31-én + 5	29-én — 5
Évi átlag:	+ 2.7	+ 4.9	+ 13.7	+ 7.9	+ 7.55	—	—

A farkasdi telepen a fönnebbiek szerint az 1889. évben

a tavaszi hónapokban (márczius – május) + 9.1 °C.
a nyári » (junius—augusztus) + 18.0 °C.
az őszi » (szeptemb.—november) + 7.5 °C. átlagos hőmérséklet uralkodott.

Tehát a szőlőtenyészés időszakának (márczius—november) átlagos hőmérséklete + 11.5 °C. volt, a mi az eddigi nyolcz évi átlagot meghaladta. Ez azonban csakis a tavaszi és nyári hónapok magas hőmérsékletének tulajdonítható, mert az őszi hónapok átlagos hőmérséklete (a múlt évivel együtt) a legalacsonyabb volt a lefolyt 8 év alatt.

A következő táblázat összehasonlítva tünteti fel a lefolyt nyolcz évre vonatkozólag a tavaszi, nyári és ősz hónapoknak (továbbá a szőlőtenyészés egész időszakának: márczius—november), végül az egész illető évnek közép hőmérsékletét. Az utolsó sorban a nyolcz évi adatok alapján kiszámított átlagok foglaltatnak.

Év	Márcz.—Május	Junius— Aug.	Szept.—Nov.	A szőlőtenyészés időszakának közép hőmérséklete (márczius—november)	Évi közép hőmérséklet
1882	+ 11.44	+ 17.36	+ 9.20	+ 12.66	+ 9.60
1883	+ 7.15	+ 18.28	+ 8.72	+ 11.38	+ 8.22
1884	+ 8.50	+ 16.60	+ 7.70	+ 10.93	+ 8.07
1885	+ 8.90	+ 18.37	+ 9.09	+ 12.12	+ 8.58
1886	+ 7.60	+ 17.70	+ 9.70	+ 11.66	+ 8.40
1887	+ 7.00	+ 17.20	+ 8.70	+ 10.90	+ 7.30
1888	+ 6.80	+ 17.00	+ 7.50	+ 10.43	+ 6.60
1 89	+ 9.10	+ 18.00	+ 7.50	+ 11.50	+ 7.50
Nyolcz évi átlag	+ 8.31	+ 17.56	+ 8.51	+ 11.45	+ 8.03

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Az 1889. év márczius és április hónapjaiban bőven volt eső. A hőmérséklet egész április 21-ig igen alacsony volt, úgy hogy a talaj csak nehezen melegedhetett fel; ennek megfelelően a filloxerák fölébredése és a szőlők kifakadása is későn történt. Április 21-től kezdve hirtelen emelkedett a hőmérséklet, minek következtében a tőkék kifakadása, fejlődése, virágzása rendkivül rohamosan ment végbe és az összes amerikai és európai fajok fakadási ideje között csak néhány napi különbség volt. A tavaszi növényéleti folyamatok rohamosságát jellemzi az is, hogy a mandulafa, a cseresznye- és kajszinbaraczkfával együtt április 25-én virágzott.

Elemi csapások a telepet nem érték. A *Peronospora viticola*, mely a lefolyt évben az ország nagy részében pusztított és a mely 7 év előtt 1882-ben, a farkasdi ültetvényeket is erősen megtámadta, most megkimélte a telepet. A szüretet szeptember 27., 28. és 29-dik napjain lehetett megtartani.

Az 1888. őszén lemetszett és télire elvermelt sima vesszőkből 1889. év tavaszán a következő mennyiségek lettek kiadva:

A) Eladatott:	40.000	darab	sima	Riparia Sauvage
	6.000	»	»	Vitis Solonis
	700	»	»	Vialla
	500	»	»	Herbemont
	730	»	»	Jacquez
	5.100	»	»	York-Madeira
	500	»	»	Othello
	200	»	»	Elvira
összesen	53.700	darab	sima	vessző.

B) Díjtalanul lett kiadva:	10.750	darab	sima	Vitis Solonis
	100	»	»	Riparia Portalis
	200	»	»	Riparia tementosa
	1.500	»	»	Herbemont
	250	»	»	Vialla
	120	»	»	Canada
	950	»	»	Concord
	180	»	»	Triumph
	70	»	»	Cumingham
	100	»	»	Cynthiana
	380	»	»	Brandt
	168	»	»	Noah
	233	»	»	Izabella
	100	»	»	Eumelan
átvitel	15.101	darab	sima	vessző

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

áthozat	15.101	darab	sima vessző
	150	»	» Black-July
	30	»	» Irwing
	30	»	» Senasqua
	10	»	» Elsimbourg
	1.490	»	» York-Madeira
	15	»	» Vitis Cinerea
összesen	16.826	darab	sima vessző.

A Farkasdról eladott vesszőkért befolyt 459 frt 30 kr; a díjtalanul kiadott vesszők értéke 423 frt 59 krt képvisel.

Erről a telepről tehát összesen 70.556 sima vessző lett kiadva s ezek összes értéke 822 frt 89 kr volt.

Ha ezeket az adatokat a megelőző év megfelelő adataival összehasonlitjuk, azt látjuk, hogy a farkasdi telepről 1889-ben 28.656 db. sima vesszővel több lett kiadva, mint a megelőző évben, és hogy ehhez képest a kiadott vesszők értéke is 545 frt 91 krral növekedett az 1888-ik évhez képest.

A farkasdi telepen egyrészt helyszűke, másrészt a telep tervbe vett megszüntetése miatt — semmiféle szőlővessző nem lett visszatartva.

A Clinton-, Taylor- és Elvira-vesszők, minthogy hasznavehetetlenségük eddig már eléggé bebizonyult, megsemmisittettek.

Az 1889. évi vesszőtermés a következő vesszőmennyiségeket adta, melyek ősszel le lettek metszve és télire gondosan elvermelve:

Szőlőfajta	Darab	A tavasszal valószinűleg kiselejtezendő mennyiség %-okban
Riparia Sauvage	43.850	20%
Vitis Solonis	16.370	10 »
Vialla	1.780	15 »
York-Madeira	7.710	20 »
Concord	1.000	13 »
Othello	1.000	10 »
Jacquez	1.144	14 »
Herbemont	2.750	10 »
Triumph	260	15 »
Izabella	580	8 »
Összesen	76.444	darab sima vessző

A telepen a lefolyt évben 121 látogató fordult meg. Ezek között voltak a sopronmegyei gazdasági egyesület által rendezett tanulmányútban résztvevő szőlőtermelők. Külföldi vendégek voltak: Dr. Dreyfus L. Németországból (Wies-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

baden) és Jouzier E. Franczia országból, valamint Jablanczy Gyula osztrák borászati vándortanitó vezetése alatt egy 19 szőlőmívesből álló társaság Ausztriából.

B) Istvántelki-telep.

A telepen az 1.372½□ méter terjedelmű IX. számú tábla, melynek eredetileg oda ültetett Riparia-tőkéi kisérletképpen karózatlanúl hagyattak, de ennek következtében ki is vesztek, a lefolyt év tavaszán gyökeres Viallavesszőkkel lett beültetve. Az új ültetvény szépen és csaknem hiánytalanúl fogamzott.

Az 1888. év őszén elvermelt sima, továbbá a telepen iskolázott meggyökeresedett vesszőkből 1889. év tavaszán a következő mennyiségek lettek kiadva:

A) Eladatott:	4.500	darab	gyökeres,	59.300	darab	sima Riparia Sauvage
	450	»	»	1.000	»	» Vitis Solonis
	—	»	»	250	»	» Vialla
	545	»	»	100	»	» Othello
	—	»	»	2.600	»	» Herbemont
	—	»	»	200	»	» Jacquez
	—	»	»	4.000	»	» York-Madeira
Összesen . .	5.495	darab	gyökeres,	64.450	darab	sima szőlővessző.

B) Díjtalanul lett kiadva:	750	darab	gyök.,	1.400	db.	sima Vitis Solonis
	—	»	»	1.136	»	» Riparia Sauvage
	158	»	»	650	»	» Concord
	—	»	»	28	»	» Triumph
	—	»	»	540	»	» Cunningham
	—	»	»	200	»	» Cynthiana
	—	»	»	650	»	» Louisiana
	15	»	»	114	»	» Ives Seedling
	200	»	»	—	»	» Elvira
Összesen . . .	7.923	darab	gyök.,	4.718	db.	sima szőlővessző.

Az Istvántelekről eladott vesszőkért befolyt 583 frt 63 kr.; a díjtalanúl kiadott vesszők értéke 370 frt 6 krt képvisel.

Erről a telepről tehát összesen 13.418 db. gyökeres és 69.168 db. sima vessző lett kiadva, melyeknek összes értéke 953 frt 69 kr. volt.

Ha ezeket a számokat összehasonlitjuk az 1888-ik évekkel, akkor kitűnik, hogy 1889-ben az istvántelki telepről 2.518 db. gyökeres és 40.877 db. sima szőlővesszővel több lett kiadva, mint a megelőző évben, és hogy a kiadott

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

vesszők értéke is 419 frt és 53 krajczárral növekedett az 1888-ik évihez képest.

Minthogy a tapasztalás az Elvira, Taylor és Clinton hasznavehetetlenségét a filloxera ellenében már eléggé bebizonyította, e szőlőfajták sima és gyökeres vesszői nem adattak ki, hanem részben meg lettek semmisítve, részben pedig arra használva, hogy reájuk könnyebb gyökereztetés végett más sima vesszők lettek ráoltva.

A budapesti körvasút czéljaira, miként már a megelőző évi jelentésben említve volt, egy 760□ ölnyi terjedelmű átvágás lett kisajátítva. Ez által a XXVIII. és XXIX. számú táblák egy része, a XXX. tábla pedig egészen elszakíttatott a telep többi részétől és jóformán hasznavehetetlen állapotba jutott. A m. k. államvasutak igazgatósága e miatt az év folytán az elmetszett területet szintén átvette, úgy hogy az nem tartozik többé a telephez.

A farkasdi telepről az ott fenmaradt amerikai szőlővesszők (3.690 db.) tavaszszal Istvántelekre kerültek iskolázás végett.

A telep ültetvényei a mult évi óriási fagy pusztítása következtében rendkivül kevés fürtöt hoztak, és még ezt a keveset is megdézsmálta egy jégeső, mely junius 15-én vonúlt át a telepen.

Az európai — kadarka és olasz rizling — ültetvényeknek terméséből, valamint öt amerikai fajtáéból is, a budapesti m. k. állami vegykisérleti állomás vett át fürtöket vegyelemzés végett.

Alábbiakban közöljük a vegyelemzés eredményeit:

Szőlőfajta	Összes sav-tartalma	Direct úton meghatározott czukor	Balling szerint kivonat	Babo szerint czukor
Kadarka	1.02	—	19.5	18.0
Olasz rizling	0.82	—	25.0	21.0
Jacquez	1.68	19.51	21.0	19.0
Herbemont	1.16	—	20.0	17.5
Cunningham	2.17	17.87	19.5	18.0
Luisiana	1.27	—	25.0	21.5
York-Madeira	1.20	21.17	22.5	20.0

Az 1888/89. télen temesvári (Saxl-féle) concentrált marhatrágyával lettek úgyszólván az összes ültetvények megtrágyázva; egyes helyek azonban trágyázatlanúl maradtak. A trágyázás eredménye már az elmult év nyarán igen szembetűnően mutatkozott, a mennyiben a trágyázott tőkék feltűnően üde zöld lombozatukkal és erőteljes vesszőfejlődésükkel már messziről is élütöttek a közöttük trágyázatlanúl hagyott helyektől, melyeken a tőkék levélzete aránylag halványabb s a vesszőfejlődés gyengébb maradt.

Az $1^1/_2$ méternyi sor- és tőketávolságban ültetett szőlőtőkék 500 gramm, az 1 méternyi távolságban ültetettek pedig 300 gramm Saxl-féle műtrágyát

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

kaptak. A trágya egyenletesen lett az egész földön szétterítve s a földbe bekapálva

Magára a szőlőtermésre még nem lehetett észrevehető hatása; e tekintetben csak 1890-ben lesz az esetleges eredmény megállapítható.

Az európai szőlőfajták közül az olaszrizling feltünően szépnek mutatkozott; a csemege-fajok azonban még nem birtak kellő erőre vergődni.

A farkasdi telepről 1888. év tavaszán ideszállított és egy táblába ültetett amerikai szőlő-oltványok a lefolyt évben már majdnem mind elpusztultak.

1889 őszén a következő sima vesszőmennyiségek lettek levágva és télire elvermelve. A vesszők megelőzőleg I. és II. osztályúakra lettek szétkülönítve, a szerint, a mint erősebbek vagy gyengébbek voltak. A Ripariák, melyeknek vesszői vastagságra nézve a legnagyobb különbségeket mutatták, 3 osztályba lettek sorozva. A III. osztályúak között vannak a legsilányabbak, melyek különben meggyökereztetés végett szintén iskoláztatni fognak a telepen.

Szőlőfajta	I. osztályú darab	II. osztályú darab	III. osztályú darab
Riparia sauvage	31.600	28.100	8.900
Vitis Solonis	1.300	700	—
Jacquez	1.400	1.945	—
Herbemont	2.000	1.500	—
Cunningham	320	180	—
Louisiana	450	256	—
Cynthiana	216	—	—
Concord	480	—	—
Othello	140	90	—
Triumph	38	—	—
Ives-Seedling	100	—	—
York-Madeira	1.300	700	—
Összesen	39.344	33.471	8.900

Az istvántelki telep homoktalaja a lefolyt évben is tökéletesen filloxeramentesnek bizonyult.

A kalló-cserebogár (*Polyphylla fullo*) pajorjai a lefolyt nyáron már kevesebb kárt tettek, mint a megelőző években.

A telepen 30 látogató fordúlt meg.

1. A filloxera biologiája.

A filloxera biologiájára vonatkozólag érdekes új adatot nyújtott az 1889-ki év, a mennyiben *a filloxera levélgubacsai a magyar birodalom területén is felmerültek.* Ismeretes, hogy eddig hazánkban sem a rovar gubacsképző alakját, sem pedig a téli petéket nem lehetett találni. Egyáltalában a gubacsképző alak Euró-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

pában aránylag nem gyakran található. Eltekintve franciaországi előfordulásától, egyebütt csak kevés helyen és az első fertőzés után aránylag későn merült fel, és még ezeken a helyeken sem állandóan. Isztriában 1883-ban találták először Pirano közelében. 1885-ben Romániából kaptuk Prahova környékéről. Az 1887-ik év — úgy látszik — a gubacsképző filloxerák fejlődésére különösen kedvező volt, mert akkor majdnem egyidejűleg fedezték fel Olaszországban, Alsó-Ausztriában, Stájerországban és Krajnában. Olaszországban Ghiffá-ban (Pallanza mellett) Izabella-szőlőn, tehát amerikai fajtán mutatkozott; Alsó-Ausztriában Ráthay Imre tanár találta julius 3-án a klosterneuburgi tanintézet kisérleti szőlőjében Marzeminon, tehát európai szőlőn; de két nappal később ugyanott a Vitis Labrusca és Riparia levelén is felfedezték. Európai fajtákon jelent meg ugyanabban az esztendőben Stájerországban is (Hrasztoveczen). A következő (1888) évben sem Klosterneuburgban, sem Hrasztoveczen nem mutatkozott a gubacsképző alak, mert nyilván kedvezőtlenek voltak reá nézve az időjárási viszonyok. 1889-ben azonban Klosterneuburgban újból felmerült és ugyanakkor kaptuk Zágráb vármegyéből is hazánk első filloxera-gubacsait. Ezeket Svarič Károly, szamobori polgármester küldte be az állomásnak, kinek szőlőjében Vitis Riparián és Vitis viniferán léptek fel; az utóbbi fajból igen nagy mértékben elleptek egy muskotály-lugast, melynek levelei, különösen a felsőbbek, a gubacsképződés folytán összezsugorodva, egészen eltorzultak. A tőkéknek a földhöz közelebb eső levelei azonban kevésbé voltak megtámadva.

Majdnem egyidejűleg találta e képződményeket Jagič János sz.-simoni plébános is saját szőlejében ugyancsak Zágráb környékén.

Az a körülmény, hogy a filloxerának első fellépése óta ily hosszú idő kellett arra, hogy gubacsképző alakja megjelenjék, azt mutatja, hogy csak most aklimatizálódott az illető helyeken tökéletesen, alkalmazkodva a helyi meteorológiai és egyéb viszonyokhoz.

A gubacsképző nemzedék, — melynek egyénei a gubacsokból kibújva, a szőlőtőke levelein, kacsain, a levélnyeleken, a vesszőkön, tehát az összes földfeletti részein élénken szoktak ide s tova mászkálni, — különösen a filloxera tovahurczolásánál játszik nagy gyakorlati fontosságú szerepet. A tapasztalás ugyanis azt mutatta, hogy e levélgubacsos tőkék között megforduló emberek ruháján majdnem mindig találhatók ilyen földfeletti filloxerák, melyeket azután nemcsak lakásukba, hanem más szőlőkbe is elhurczolhatnak. Épen úgy magukkal vihetik a szőlőkbe tévedő állatok is. Ebből kitűnik, hogy a tovahurczolás veszélye a gubacsképző filloxeráknál sokkal nagyobb, mint a gyökéren élő alakoknál.

2. A homok filloxera-mentesitő hatása.

A lefolyt évben semmi sem merült fel, a mi az immunis homoktalajoknak a filloxera ellenében való ellentálló természetére vonatkozólag eddig szerzett

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

tapasztalatainkkal a legkisebb mértékben is ellenkezett volna. Minden olyan homoktalaj, melynek az immunitáshoz szükséges és már eléggé ismert tulajdonságai megvannak, most is mentes maradt a filloxeravésztől.

3. Filloxera-irtószerek és eljárások.

Az 1889. év egyetlenegy olyan új filloxera-irtó eljárást sem hozott fölszínre, melyet a védekezésben a siker reményével lehetne használni.

Egyébiránt úgy látszik, hogy azoknak a száma, a kik új, vagy *állitólag* új irtási módokat hoznak javaslatba, — a filloxera nagymérvű elterjedésével mintegy lépést tart és évről-évre szaporodik.

A lefolyt évben nem kevesebb, mint 58 feltaláló jelentkezett, — még egyszer annyi, mint tavaly — kik részint egyszerűen felajánlották és leirták találmányukat, részint titoktartás kikötése mellett közölték ez eljárás részleteit, részint semmiképpen sem voltak hajlandók elárulni titkuk alapját. Az utóbbiak közül némelyek előleges jutalombiztosítást kivántak, sőt egyiknek, Neumann Bernát székesfehérvári üveggyárosnak követelése messze túlment még azon a nagy díjon is (300.000 frank), melyet a franczia kormány egy teljesen s keres filloxera-irtószerre kitűzött. Neumann ugyanis azt kivánta, hogy neki siker esetére szerződésileg előre biztosíttassék a Magyarország és Ausztria területén lévő összes szőlőterületeknek minden 1000 □ *méterje* után 50—50 krajczárnyi jutalom. Ez csupán Magyarországra vonatkozólag már mintegy *harmadfél millió forintra rúgna*, nem is véve tekintetbe a szomszéd osztrák császárságot.

Minthogy azok a javaslatba hozott irtószerek és eljárások, melyeknek részleteit a feltaláló — esetleg titoktartás kikötése mellett — sem hajlandó közölni, a fennálló szabályok értelmében kisérletezés alá nem vétetnek, ez évben szintén tökéletesen mellőzni kellett a jelentkezők egy részét, szám szerint tizenhetet.

Ilyenek voltak:

1. Bach Nándor, nagyváradi áll. főreáliskolai tanár.
2. Bedő József, budapesti lakos.
3. Beringer Jakab, budapesti lakos.
4. Brakel Márton, budapesti lakos.
5. Brayer Henrik, budapesti fényképész.
6. Csekey Lajos, mértékhitelesítő hivatalnok, Bonyhádon.
7. Ebstein Jakab, bécsi lakos (Ausztria).
8. Fördős István, simontornyai kelmefestő.
9. Hauser Ferdinánd, bécsi lakos (Ausztria).
10. Kohn Lajos és Weizler Jakab, Budapestről.
11. Lichtenberger Károly, hambachi szőlőbirtokos (Németország).

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

12. Majthényi József, mező-nyárádi lakos.
13. Neumann Bernát, székesfehérvári üveggyáros.
14. Reismann Frigyes, joachimsthali lakos (Ausztria).
15. «Société anonyme minervoise d'insecticides et d'engrais» nevű részvény társaság, Franciaországból.
16. Tjefbrunner Sándor, soproni üvegkereskedő.
17. Zwack József és társai, budapesti czég.

Harmincznégyen részint titoktartás kikötése mellett, részint a nélkül közölték irtószereik alkatrészeit, illetőleg javaslatba hozott eljárásaik módszerét; de minthogy ezek — a megelőző tapasztalatok alapján — a sikerre semmi reményt sem nyújtottak, nem is kerültek kisérletezés alá.

Ilyen szereket és eljárásokat ajánlottak fel:

1. Beitl Ferencz, soproni lakos.
2. Brucker Péter, miskolczi lakos.
3. Brünich Lajos, budapesti lakos.
4. Buday János, kecskeméti szőlőmíves.
5. Ciepanovszki Cziprián, pržemysli mérnök (Ausztria).
6. Dégi Pál, kir. járásbirósági irnok, Radnán.
7. Dömök József, balassa-gyarmati lakos.
8. Dövény Pál, székelyhidi ügyvéd.
9. Fekete-Barlanghy Antónia, aradi lakos.
10. Halberstadt, wiesbadeni gyógyszerész (Németország).
11. Heyssig János, geiersbergi lakos (Ausztria).
12. Horváth Árpád, ungvári lakos.
13. Jellenka Mózes, bécsi lakos (Ausztria).
14. Keill Károly, ó-liszkai lakos.
15. Királyi Nagy János, mádi szőlőmíves.
16. Klein Márk és fia, ajkai lakosok.
17. König Adolf, nyitra-ivánkai lakos.
18. Koppmayer N. H. riesai főmérnök (Németország).
19. Kronschnabl György, székesfehérvári lakos.
20. Kudász Kálmán, tokaji lakos.
21. Meisels Ármin, beregszászi lakos.
22. Orbán Ferencz, kecskeméti lakos.
23. Plenk Lajos, jászberényi lakos.
24. Rohr Ottomár, klosterneuburgi szőlőbirtokos (Ausztria).
25. Schultz H., berlini gyógyszerész (Németország).
26. Solf Ferencz, szlatinai községi orvos.
27. Stern Sámuel, tályai lakos.
28. Szabó János, bajai lakos.
29. T. I. kezdőbetűs soproni lakos.
30. Tennenbaum Ignácz, miskolczi lakos.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

31. Villicus J., bécsi lakos (Ausztria).
32. Weineck János, nyug. főhadnagy, Pozsonyban.
33. Dr. Weiss J. E. müncheni magántanár (Németország).
34. Zsihovics Károly, aradi lakos.

A javaslattevők többnyire igen szűk körben mozognak találmányaikkal, és eljárásaik rendesen ugyanazokkal a régi dolgokkal szoktak foglalkozni, melyeket már annyiszor láttunk e téren szerepelni; ilyenek: a dohány, a kender, mész, a gáliczok, higany-vegyületek, petroleum, hamu, konyhasó, korom, az erősebb trágyázás, a földfeletti filloxera-alakok elleni háboru stb. stb. Még mindig akadnak, a kik a filloxera-vészt nem a rovarnak, hanem részint a talaj kimerültségének, részint a szőlő elfajulásának tulajdonítják. Az pedig majdnem általános tévedésük a feltalálóknak, hogy olyan szerektől remélnek sikert, melyek a filloxerát csak direkt érintkezésnél ölik meg. Tudjuk, hogy ilyen anyag igen sok van. Csakhogy eddigi tapasztalataink szerint eredményt csak az olyanoktól várhatunk, a melyek gyorsan és erélyesen, keresztül-kasul hatolnak a talaj minden részén, le egész a legalsó, és szanaszét a legapróbb hajszálgyökerekig.

Részint titoktartás kikötése mellett, részint a nélkül, a következő feltalálók irtási módjával történtek kisérletek:

1. Friedmann Lipót, budapesti lakos. Szere szeptember 30-án került kisérlet alá a budai vinczelléri-iskola szőlejében, hol a feltaláló maga alkalmazta a kijelölt filloxerás tőkéken.

Az eredmény — Friedmann kivánsága szerint — október 9-én lett megvizsgálva, mely alkalommal kitűnt, hogy szere a filloxerában vajmi kevés kárt tett, mert csak ott hatott, a hol közvetetlenül érintkezett a rovarral.

Minthogy ez a feltaláló szerét a sajtó utján is terjeszteni igyekszik és hirdetményeiben a kisérletezés alkalmával felvett jegyzőkönyvből kikapkodott szavakkal úgy akarja feltüntetni a dolgot, mintha az országos filloxera-kisérleti állomás az ő eljárását sikeresnek találta volna, közöljük az állomásnak Friedmann szerére vonatkozólag a ministeriumhoz felterjesztett jelentéséből a következőket:

«Az eredmény negativ volt, a mennyiben a szer — mint a legtöbb javaslatba hozott irtószer — csak ott ölte meg a filloxerát, a hol vele directe érintkezett; a többi gyökéren azonban élve maradt a rovar.»

2. Kuhl J. C. zürichi lakos «Antiparasit» nevü szerét ajánlotta föl, mely már kereskedésbe is lett bocsátva, és a mely szerből a feltaláló bizonyos mennyiséget az országos filloxera-kisérleti-állomásnak díjtalanúl rendelkezésére bocsátott. Ezzel a szerrel október 10-én ejtettük meg a kisérletet a vinczellér-iskolában olyképen, hogy abból négyszögméterenkint 20 gramm lett szénkénegfecskendővel a talajba lövelve.

Az eredmény csak 1890-ben lesz megállapítható.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

3. Lutz Konrád villányi lakos szere október 10-én került próba alá a budai vinczellér iskolában. A kisérletnél maga a feltaláló alkalmazta a szert, kinek kivánságára október 14-én lett az eredmény az ő jelenlétében — megállapitva; ekkor kitűnt, hogy eljárásának absolute semmi hatása sem volt, és hogy a filloxerák teljes számban életben maradtak a gyökereken.

4. Mindszenty Aurél mohácsi lakos irtószerét az előbbivel együtt próbáltuk meg, szintén a feltaláló jelenlétében: de ennél is ugyan olyan hatástalanságot konstatáltunk, ugyancsak a feltaláló jelenlétében, mint az előbbinél.

5. Dr. Sikor József, győri orvos »A filloxera kiirtása« czimű röpiratban a *naftalint* ajánlotta, mint olyan szert, mely nemcsak a filloxerát, hanem általában minden rovart biztosan megöl.

A naftalin a filloxera ellen már másfél évtizeddel ezelőtt javaslatba hozatott és ki is próbáltatott. A pontos kisérletekből, melyeket 1874-ben Francziaországban a cognaki kisérleti állomáson tettek, kitünt, hogy ez a szer a filloxera ellen jóformán hatástalan és e miatt legkevésbé sem ajánlható. Kitünt például, hogy a filloxera naftalinnal együtt zárt edénybe téve még 8 nap mulva is élve maradt. Földben is alkalmazták a naftalint a szőlő töve körül és két hónap mulva megvizsgálván, még életben találták az állatokat.

Néhány év előtt egy német tanár, dr. Fischer, ismét előállott a naftalinnal és teli torokkal ajánlotta, mint feltétlenül biztos filloxera-irtószert. Az akkori román kormány 1884-ben, mikor a prahovai kerületben Plojesti és Buzen között nagyobb területen fedezték fel a filloxerát, sietett is nagymennyiségű naftalint vásárolni és a fertőzött szőlőket azzal próbálta kezeltetni; de a kezelés nem bizonyúlt sikeresnek s a vész akadálytalanúl tovább terjedt, úgy, hogy 1887-ben már rohamos volt a pusztulás Romániában is.

Az illetékes szakemberek a naftalin hatástalanságával már kivétel nélkül tökéletesen tisztában vannak s a naftalint is csak a közé a rengeteg haszontalan szer közé sorozzák, a melyről már szólni sem érdemes.

Dr. Sikor röpiratában olyan dolgokat állított, a melyek mindenkinek, a ki a rovaréletet csak némileg ismeri, okvetetlenül mosolyt csal ajkaira. Igy például a 24. és 25-ik lapokon egy általa állítólag végrehajtott kisérletet irt le; ez a »kisérlet« abban állott, hogy asztalra helyezett egy friss, filloxerákkal ellepett tőkét és tőle két arasznyira ugyancsak asztalra öntött egy kávés kanálnyi naftalint. Azt állította, hogy egy óra alatt az egy kanál naftalintól két arasznyira levő gyökereken a filloxerák — *mind elhaltak!* A röpirat más-sik helyén egészen komoly hangon bizonyítgatta, hogy ha valamely lepke, vagy más rovar naftalinnal behintett terület felett repül el, az röptében azonnal halva hull le a levegőből.

Az országos filloxera-kisérleti állomás rögtön a Sikor-féle röpirat megjelenése után nyomtatványt bocsátott közzé, melynek szövegét több lap is

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

átvette, s a melyben a naftalinnal üzött szertelen reklámot valódi értékére igyekezett szállítani.

Mindamellett is a Sikor-féle füzet, és hozzá a naftalin-gyárosok reklámja, sok embert csalt lépre. Egyes vidékek szőlőtermelői, nem vévén tudomást a figyelmeztetésről, a maguk kárára alkalmazták a naftalint szőlőjükben. S a mennyiben Győr vármegye hivatalból is kérte Sikor javaslatának szakértői megvizsgálását, a kormány nem tartotta feleslegesnek, hogy a naftalinnal való eljárás magában Győr vármegyében kerüljön kisérlet alá, és teljes nyilvánosság mellett legyen a helyszinén valódi értékére redukálva. Az elrendelt kisérlet április 25-én ment végbe Kisbaráthegy győrmegyei községben Klausz Mátyás hegybiró szőlejében. A kisérletnél, melyhez az országos filloxera kisérleti állomás főnöke küldetett ki, Bezerédj István, a csanakménfői szőlőbirtokosok egyletének elnöke, maga dr. Sikor és nagyobb számú érdeklődő közönség volt jelen. Az eredmény október 23-án lett ugyancsak Bezerédj István és az országos filloxera kísérleti állomás főnöke jelenlétében konstatálva. Miként előre volt látható, a kezelt tőkék gyökerein daczára annak, hogy a naftalin egy része még akkor is ott volt a talajban, a filloxerák élve maradtak és hozzá még oly óriási mennyiségben szaporodtak el, a minő valóban a ritkaságok közé tartozik.

6. Tibold Lajos, újverbászi orgonakészítő irtószerét, melynek alkatrészei, ő titoktartás kikötése mellett közölte, augusztus 8-án vetettük kisérletezés alá a budai vinczelléri-iskola szőlőjében, magának a feltalálónak közreműködésével. Midőn később az eredményt megállapítottuk, maga a feltaláló is meggyőződött arról, hogy szerének, a filloxerára semmi hatása sem volt.

7. Zimányi Alajos. budapesti kir. közjegyző filloxera-irtó eljárása megegyezik az A. Vigié-féle kénfüstöléssel, a melyet a farkasdi kisérleti telepen már 1882. és 1883-ban megpróbáltunk és sikertelennek találtunk. Minthogy azonban Zimányi eljárása a Vigié-féle módszertől, az alkalmazás mód némi részleteire nézve eltér, a földmívelésügyi ministerium elhatározta a kisérlet megejtését. A feltaláló május 23-án személyesen alkalmazta eljárását a budai vinczelléri-iskola szőlőjében, az országos filloxera kisérleti állomás képviselőjének jelenlétében. — Október 14-én, a feltaláló jelenlétében történt az eredmény megállapítása, mely szerint a kezelt szőlőtőkék külsőleg a legcsekélyebb javulást sem mutatták és épen olyan satnyák voltak, mint a semmiféle kezelésben nem részesült szomszéd tőkék. A kezelt tőkék közül egy ki lett ásva. Ennek gyökerein a filloxerák igen nagy mennyiségben és teljes életerőben mutatkoztak, s igy bebizonyúlt, hogy ez az eljárás sem vezet czélhoz.

Megemlítendő még, hogy dr. Kaufmann Ernő, pécs-szabolcsi bányaorvos, a *kreolint* ajánlotta a filloxera ellen való kisérletezésre; mert ezt a szert ő a rózsatöveknél sikerrel alkalmazta egyéb rovarok ellen.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

A *kreolin* újabb vegytani gyártmány lévén, melynek hatása a rovarok ellen való védekezésben még nincs kipróbálva, az 1890-ik évben az állomás kisérleteket fog tenni e szerrel nemcsak a filloxera, hanem más rovarok ellen is.

Hogy mennyire indokolt az újabban egyre-másra javaslatba hozott irtószerekkel szemben az óvatosság, erre nézve igen tanulságos példát szolgáltat a következő svájczi eset:

Dr. Ke ler, a zürichi műegyetem czimzetes tanára, a svájczi kormánynál kieszközölte, hogy filloxera-irtószerével nagyobb kisérletet tegyenek. A kisérletet Zürich kanton regensbergi szőlőiben ejtették meg. A szüret után azonban kitűnt, hogy a kezelt szőlőből szűrt bornak trágyaíze volt és a kik ittak belőle, rosszul lettek tőle. Egészségügyi okoknál fogva tehát az egész borkészletet meg kellett semmisíteni, mi által a svájczi kormányra 30,000 franknyi kártérítés kötelezettsége háramlott. Az illető szőlőbirtokosok, kiknek szőlőjében a kisérlet végbe ment, még attól is tartanak, hogy a káros irtószer már annyira bevette magát a talajba, hogy bajos lesz onnan kiküszöbölni.

4. Gyérítő eljárás.

Hogy a gyérítő eljárás hazánkban minő eredményekre vezethet, azt semmi sem bizonyitja jobban, mint az, hogy daczára annak a sokféle *akadálynak*, mely általánosabb elterjedését gátolta, a védekezési mód mégis tért tudott magának hódítani; sőt a kézzelfogható sikerek el nem tagadható bizonyitványaival fölruházva, alkalmazása még egyre nagyobb mérvű lesz.

A farkasdi kisérleti telepen a szénkéneget épen úgy alkalmaztuk, mint a megelőző években; vagyis négyszögméterenkint 24 grammot fecskendeztünk a talajba. Ha már 1888-ban azt konstatáltuk, hogy a gyérített táblák tenyészete szebb volt, mint a megelőző évek bármelyikében, úgy az 1889-ik évi vegetáczióra és termésre vonatkozólag kimondhatjuk, hogy még a megelőző évit is felülmúlta; és talán el is érte már azt a határt, melyhez az illető vidékeken, *filloxerátlan szőlőkben*, valaha a legjobb művelés mellett eljuthattak.

Az 1881 óta, tehát most már 9-ik éve gyéritett II/a számú 811 négyszögméter térfogatú szőlőtábla, mely 1881-ben a filloxera által már nagyon megviselt öreg szőlő volt, és a mely Magyarországon ez idő szerint a legrégibb gyérítést képviseli, a mult évben várakozásunkat felülmuló erőteljes kifejlődésre jutott.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Az alábbi táblázatban összehasonlítva vannak egybeállítva az említett tábla évi szőlőtermései kilogrammokban, s az egyes termések egy egész kat. holdra is át vannak számítva:

É v	Termett szőlő kilogramm	Egy katastr. holdra számítva: kilogramm szőlő	Liter bor	Megjegyzés
1881	47.5	337	224	—
1882	70.5	500	333	—
1883	209.5	1.488	992	—
1884	300.0	2.150	1.420	—
1885	500.0	3.551	2.367	—
1886	158.5	1.143	762	Májusban fagy
1887	422.5	3.000	2.134	Juniusban jégeső
1888	514.0	3.651	2.650	—
1889	722.5	5.122	3.414	—

Ennek a 811□-méternyi táblának egyik felét már kezdettől fogva őszszel, másik felét tavaszszal gyérítjük, és pedig azért, hogy megtudjuk, vajjon a két különböző évszakban kezelt táblák közül nem fejlődik-e az egyik vagy a másik szebben?

A megelőző években 1888-ig a két tábla között feltünő különbséget nem lehetett észrevenni. Az 1888. évben azonban a táblának tavaszszal gyérített fele tényleg 101 kilogrammal többet termett, mint az őszi oldal. Ez olyan jelentékeny különbség volt, hogy fokozott érdekkel vártuk az 1889. év megfelelő számadatait, vajjon nem fogják-e a mérleget határozottabb alakban a tavaszi gyérítések javára forditani? Ez azonban nem következett be; a lefolyt évben megint fordult a koczka, mert a tábla őszszel gyérített felén termett 48 kilogrammal több szőlő.

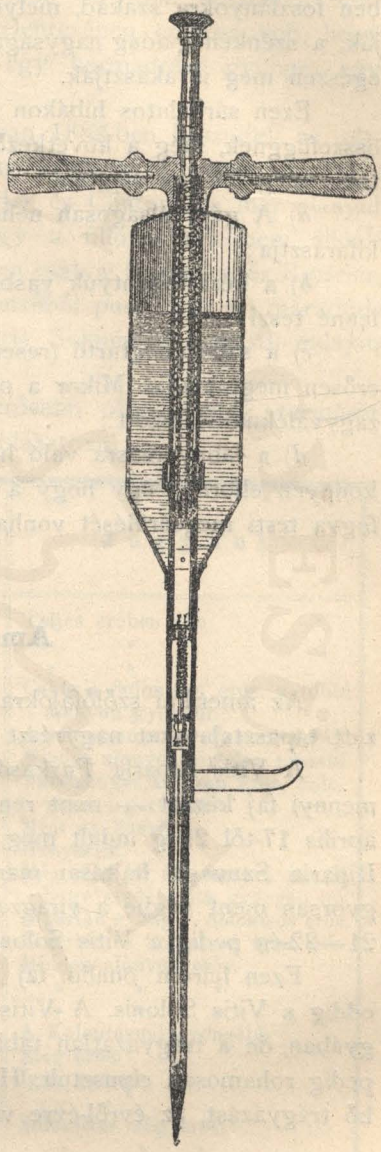
Az őszi és tavaszi gyérítések eredménye között tehát csakugyan nem lehet állandó különbséget megállapítani. Ha van is köztük különbség, ez nincs okozatos összefüggésben magával a gyérítési eljárással, hanem hol a tavaszi, hol az őszi kezelésben részesült tőkék adják a nagyobb termést, a mi világos bizonysága annak, hogy azoknak a különbségeknek okai nem a gyérítés idejében, hanem más esetleges mellékkörülményekben keresendők.

A farkasdi telepen eddig megejtett gyérítési kisérletek tehát a lefolyt évben is megerősítették azt a tényt, hogy a szénkéneg segítségével — *legalább a farkasdiakhoz hasonló viszonyok és körülmények között* — még az öreg és már erősen megtámadott szőlőket is jó karba lehet juttatni, ha a szőlőt minden 3-dik évben rendes trágyázásban részesítjük. Ugyancsak a farkasdi telepen már kezdetben és azóta is lettek a régi magukra hagyott és így elpusztult szőlőtáblák helyébe új európai ültetvények alapitva, melyeket a második levéltől kezdve gyérítettünk. Ezeknek vegetációja szintén tökéletesen kifogástalan volt' úgy a vesszők fejlődésére, mint a termésre nézve, és általuk bebizonyult az,

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

hogy a régi elpusztult szőlők helyébe (filloxerás talajban) gyérítésre alapított ültetvények éppen úgy kifejlődnek, mintha a talaj nem volna filloxerás; feltéve természetesen, hogy a talaj olyan, melyben a gyérítés általában alkalmazható. Ez a tény különben a budai hegyekben is be lett igazolva.

A szénkénegező eszközöket illetőleg meg kell említenünk, hogy Muschinek János budapesti géplakatos, ki 1888-ban készítette első »Hungária« szénkéneg fecskendőit, ezeknek szerkezetét az 1889. évben előnyösen módosította. A régibb alaknál a szénkéneg-adagoló kamra a fecskendő oldalán külsőleg volt alkalmazva; tehát nem esett össze a fecskendő főtengelyével, úgy hogy a szénkéneg e miatt — ép úgy mint a Vermorel-féle »Excelsior« fecskendőnél — csak görbe úton, ferde szögek alatt kitérve, juthatott az adagoló kamarába s onnan a fecskendő alsó aczél czövekébe. Most azonban az adagoló kamra, az adagoló szellentyűvel együtt, benn van a gép főtengelyének irányában, minek következtében az egész gép egyszerűbb és olcsóbb lett.

Az ilyenformán módosított «Hungária»-fecskendő hoszanti átmetszetét a mellékelt rajz mutatja.

A folyó évben forgalomba került egy *Kötz*-féle szénkéneg-fecskendő is, mely a többitől abban különbözött, hogy a földbe szúrt vaskaró mozgékonyan volt a fecskendőhöz erősítve. Az adagolás és a kilövellés nem a gép felső részén kézi nyomás által, hanem az által történt, hogy a kihuzáskor a földben levő vaskaró és a gép felső része a huzásnál alkalmazott erő folytán kissé eltávolodtak egymástól és ez az erő ugyanazt a szerepet vitte, mint az eddigi többi gépnél a fecskendő felső részén levő gomb lenyomása. E szerint tehát a gép mintegy önműködő lett volna.

A gép a budai vinczelléri-iskola szőlejében kipróbáltatott, de a következő hiányok mutatkoztak rajta, melyek miatt a közönségnek épen nem volt ajánlható.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

1. A gép szénkéneg tartójának alsó részén a szénkéneg folytonosan szivárog, mert az ott mozgathatólag elhelyezett vasszúró miatt a teljes elzárás nem lehetséges.

2. A gépen tömítésre (Dichtung) alkalmazott kócz, a gép működése közben foszlányokra szakad, melyek az adagolóba jutva, ennek működését zavarják, a szénkéneg-adag nagyságát mindinkább csökkentik, sőt a gép működését egészen meg is akasztják.

Ezen sarkalatos hibákon kívül, melyek a gép szerkezetével lényegesen összefüggnek, még a következő hátrányok tüntek ki, de a melyeken esetleg talán még lehetne segíteni.

a) A gép túlságosan nehéz és magas, úgy hogy a munkást szerfölött kifárasztja;

b) a kézi fogantyúk vasból vannak készítve, a mi a kezelést kényelmetlenné teszi;

c) a szénkénegtartó (reservoir) vasból van, és azért a szénkéneg belül erősen megtámadja. Mikor a maradékot kiöntöttük, az a rozsdától sűrű vörös zagyvaléknak látszott;

d) a lábnyomásra való hágcsó a vaskaróra van alkalmazva, de a körül könnyen elfordúl, úgy hogy a lábával ránehezkedő munkás elbukását és ennélfogva testi megsérülését vonhatja maga után.

Amerikai szőlőfajok.

Az amerikai szőlőfajokra vonatkozólag az 1889-ik év a már előbb szerzett tapasztalatokat nagyrészt megerősítette.

A Vitis Riparia Farkasdon április 12-én kezdett fakadni; tehát valamennyi faj között — mint rendesen — legkorábban. A többi fajok kifakadása április 17-től 21-ig indult meg, tehát 5 nap leforgása alatt. Május hó 1-én a Riparia Sauvage hajtásai már 10—14 centiméter hosszúak voltak. Általában gyorsan ment végbe a virágzás is. A Riparia május hó 15-én kezdett nyílni, 21—22-én pedig a Vitis Solonis és Vitis Rupestris.

Ezen három önálló faj közül Farkasdon legjobban megállja a helyét eddig a Vitis Solonis. A Vitis Riparia is szép ott, a hol bőven részesül trágyában, de a trágyázatlan táblákban feltünően meggyengült. A Vitis Rupestris pedig rohamosan elpusztúlt. Hogy mennyire megkivánják az amerikai fajok a bő trágyázást, az évről-évre világosabban szembetünik.

A) Oltványok.

A farkasdi oltványtáblák tőkéinek kifakadása a lefolyt évben feltünően megkésett, sőt még azután is jó ideig lassú volt a továbbfejlődésük.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

A telep IV. *d*) és IV. *c*) tábláinak oltványai különösen érdekesek és tanulságosak.

A IV. *d*) tábla legalsó sorában vannak a legrégibb magyarországi oltványok, számra 27, melyek sima Riparia-alanyokon 1881-ben készülvén, már 9-dik évükbe léptek. Az állomás múlt évi jelentésében említve volt, hogy közülök körülbelül egy harmadrész elpusztult, egy harmadrész gyönge, egy harmadrész még tartja magát.

Ugyancsak a IV. *d*) tábla többi 13 sorában 1882-ben készültek az oltványok, különböző alanyokon, úgymint Ripárián, Tayloron, Clintonon és Solonison. Ezek tehát 8-ik évükbe léptek. A Taylor és Clinton ma már alanyúl nem használatosak, mert most már tudjuk, hogy a filloxerának nem állnak ellent; így tehát a IV. *d*) táblában tulajdonképen csak a Solonison és Ripárián készült oltványok jöhetnek tekintetbe. Mindkettőből pusztúltak is, maradtak is; de annyit már eddig is láttunk, hogy a Vitis Solonis a farkasdi talajon kitartóbb, mint a Ripária Sauvage.

Különben e tábla még megmaradt legerősebb oltványainak termését kilogrammokba kifejezve látjuk a következő táblázatban:

Az oltvány neve	Az amerikai alany neve				Jegyzet
	Riparia	Taylor	Clinton	Solonis	
	egy tőke termése kilogrammokban				
Kovácsi fehér	3·050	1·200	·	2·500	Teljes erőben van
Fügér nagy	3·250	·	·	2·720	» » »
Mézes fehér	2·420	·	·	2·545	» » »
Sár fehér	0·540	·	·	1·750	Cakis a Solonison erős, a többi alanyon gyöngül.
Mirkovacsa	2·400	·	·	3·000	A Solonison még teljes erőben áll.
Ezerjó	·	·	·	·	Minden alanyon hirtelen pusztul.
Beregi rózsás	1·650	·	1·500	·	Valamennyi alanyon erős, Solonison legerősebb.
Bakator piros	·	·	·	·	Mint az Ezerjó.
Rakszőlő	·	·	·	·	Hanyatlik.
O. Riesling	1·200	·	·	1·500	Még elég jól áll daczára annak, hogy eredése óta gyöngén nő.
Furmint	0·650	·	·	1·200	Ripárián gyöngül, *Solonison* erős.
Zöld dinka	2·250	2·000	·	9·500	Ripárián és Solonison igen erős.
Weltelini piros	1·200	·	·	1·500	Minden alanyon erős.
Tökös fehér	2·300	·	·	2·500	» » »
Kolontár	1·600	·	·	2·200	» » »
Balafánt	2·300	·	·	1·650	A Kolontárnál gyöngébb.
Szemendria	·	·	·	1·500	Elég erős.
Ruhlandi	·	·	·	·	Igen gyönge.
Szerémi zöld	·	·	·	·	» »
Szeredi piros	·	·	·	1·550	Solonison elég erős.
Szlankamenka	·	·	1·500	2·300	» » »
Tökös piros	3·450	·	·	2·650	Minden alanyon erős fát és nagy termést hozott.
Sárfekete hoszukás	1·200	·	·	0·820	Gyöngül.
Kadarka kék	2·350	·	·	0·650	Elég erős.
Purcsin	·	·	·	·	Gyöngül.
Csőkaszőlő	·	·	·	·	»
Góhér kék	·	·	·	·	»

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

A farkasdi IV. *c*) táblában, mely az előbb említettnek közvetetlen szomszédságában van, 1883-ban készült oltványok állanak, kizárólag Riparia-alanyokon; ezek tehát most hetedik évüket élik. Ebben a táblában, noha egész kiterjedése csak 920 □ méter, a talaj minősége meglehetősen változatos; soványabb, világosabb foltok jobb minőségű területrészekkel váltakoznak. De épen ezért nagyon tanulságosak a viszonyok; mert a múlt évben már rendkivül szembeszökő módon és rohamosan pusztúltak az oltványok a tábla lejtősebb, tehát forróbb fekvésű helyein és a soványabb részeken. Még pedig nem csak az oltványok haltak el, *hanem maguk a Ripária-alanyok is.* A megmaradtaknak egy része igen gyéren és silányan hajtott, míg a jobb talajú foltokon ma még kielégítő minőségű az oltványok egy része.

Ez tehát bizonyság arra, hogy az egyes vidéken végrehajtott efféle kisérletek annak a vidéknek összes szőlőire nézve mérvadók nem lehetnek. Sőt a farkasdi kisérletek alapján még tovább mehetünk és kimondhatjuk, hogy ugyanannak a hold szőlőnek egyik részében még jó karban maradhatnak az oltványok akkor, mikor a másik részen már nagy részük elpusztúlt.

A parafás oltás (Greffe-bouchon) útján a lefolyt évben készült ötven oltvány közül, melyekre mult évi jelentésünk részletesen kiterjeszkedett, *négy darab* nem hajtott ki a lefolyt évben. — Ennek okát abban találjuk, hogy ezt az oltásmódot korán alkalmazni nem lehet. Ha tehát a nyár hűvös és őszszel a hideg hamar beáll, akkor — noha a nemes hajtások felületesen tekintve, eléggé éretteknek látszanak is — maga az oltás helye nincs egészen tökéletesen megérve vagyis megfásodva, és ennélfogva az illető oltványok télen elpusztúlnak. Ez a körülmény arra enged következtetnünk, hogy a parafásoltással délibb vidékeken alkalmasint tökéletesebb eredményt lehet majd elérni, mint a hüvösebb éghajlatú helyeken.

Egyébiránt a parafás oltásról ezidő szerint nem lehet még sem kedvező, sem elítélő birálatot mondani, mert eltekintve a négy ki nem fakadt példánytól, a többi erőteljes fejlettséget mutatott. Itéletünket tehát a jövő számára kell fenntartanunk.

1889-ben a parafás oltással végrehajtott farkasdi kisérletekről a következőket jelenthetjük: Petrovics István, farkasdi állami vinczellér megpróbálta a parafás oltást a nedvkeringés megindulta előtt is alkalmazni. E végből márczius 25-én a könnyezés (nedvkeringés) megindulása előtt Ripária-, Vialla- és Solonis-tőkékre oltott 20 nemes vesszőt. A beoltott vesszőkből egy sem eredt meg. Márczius 29-én harmincz darab már könnyezni kezdő tőkét oltott be, de ezek sem eredtek meg, (az oltás után nyomban fagy következett). Látható tehát, hogy a parafás oltásnak korai alkalmazása czélhoz nem vezet.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

A további parafás oltások alanyául szolgálandó Solonis-tőkék (5—6 évesek a gyüjtemény táblában) könnyeztetés végett négy izben lettek visszametszve és pedig először április 22-én, másodszor április 30-án, harmadszor május 10-én. A rendkivül esős időjárás miatt szükségesnek mutatkozott az alanyok vesszőit még negyedszer is visszavágni, a mi május 20-án történt. Az utolsó visszavágás után az újolag megmetszett tőkék csak addig folytatták a könnyezést, a mig a nap teljes erővel ki nem sütött (9 óráig); ekkor megszüntek könnyezni és a csapok hegyei egész nap szárazak maradtak, de a nap lemente után kisebb mértékben újra megindult a könnyezés és a következő reggelig tartott.

Május 21-én kezdődtek meg a rendes parafás oltások és közben gyakori félbeszakitással folytatódtak 22-én és 23-án. E három nap alatt Petrovics István 153 oltást készített, melyekből 38 elmaradt, 115 darab megeredt. Az oltáshoz pinczében eltartott Alicante-Bouschet és Merlot oltóvesszők használtattak. Nyár folytán a nemes hajtások átlag $1^1/_2$ méter hosszúra megnőttek; csekély kivétellel valamennyi oltvány gazdag és jól kifejlődött termést is hozott; a fürtök szüretig $^3/_4$ részben meg is értek. Néhány példánynak hajtása, a 3 métert is meghaladta; vesszőjük ősszel jól megfásult. Később, május hó 25-én ismét 30 tőke lett beoltva, de ezekből csak 9 darab fogamzott meg; ez a balsiker talán annak tulajdonítható, hogy az oltást követő napon (26-án) eső hullott rájuk, a mi tudvalevőleg kétessé teszi az oltványok megeredését. Május hó 27—28-án a XIV. a. számú Riparia-táblában még 65 előkészített (könnyeztetett) Riparia Sauvage lett parafa alkalmazása mellett beoltva, de ezekből csak 8 darab fogamzott meg, bizonyságául annak, hogy a nedvkeringés megcsendesülése után a fásoltás jó eredménynyel már nem gyakorolható. Az alanyúl használt Ripária tőkéken ugyanis az utóbbi oltások alkalmával a fürtök bogyói már csaknem normális nagyságúak voltak. A lefolyt évben a parafás kötelék levétele az oltás napjától számított egy hónap mulva már szükségessé vált.

A *zöld-oltásokra* vonatkozólag az 1888. évről szóló jelentésünkben foglalt tapasztalataink a lefolyt évben ismétlődtek.

B) Direkt termő fajok.

A direkt termő amerikai szőlőfajok fejlődése és különösen virágzása Farkasdon, az 1888-dik évi állapottal ellenkezően éppen olyan rohamos volt, mint a többi amerikai és európai fajoké.

Április 25-én a Clinton, Canada és Noah tőkéknek már 8—10 centiméter hosszú hajtásaik voltak, a Vialláéi pedig már csaknem meglevelesedtek. Ugyanekkor feslő bimbóban volt a többi fajták legnagyobb része. Május 22-én virágzott a Clinton; 28-ától 31-ig az Elvira, Taylor, Vialla, Triumph,

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Irwing, Allen's hybrid, Canada, Noah, York-Madeira; junius 6-án a Jaquez 8-án a Herbemont.

Összehasonlításúl közöljük, hogy az európai fajták junius 4-től 12-éig virágzottak; 13-án már csak a Kadarkán lehetett virágokat találni.

Általában a szőlővirágzás ideje a csendes meleg időjárás következtében igen kedvező volt, a mit legjobban bizonyít az, hogy az európai fajok közül még a Sárfehér, Vörösdinka, Bálint és Fűgér sem rugta el termését.

Több direkt termő amerikai szőlőfaj fürtjeit László Ede Dezső, a József műegyetemnél működő borászati khémikus vette át vegyelemzés végett. Elemezéseinek eredménye a következő táblázatba van foglalva.

Szőlőfaj	Czukortartalom %	Savtartalom %
Amber	17.0	0.66
Brant	23.8	1.21
Concord	15.7	0.65
Cunningham	23.0	2.17
Elvira fehér	20.0	1.72
Faith	20.5	0.65
Grein's Nr. 3	15.7	0.70
Herbemont	17.2	1.10
Humboldt rózsa	16.1	0.52
Jacquez	20.0	1.35
Noah	17.1	0.83
Othello	19.5	0.70
Senasqua	13.0	0.74
Taylor	24.8	0.89
Triumph	17.0	0.73
Vialla	18.5	1.50
Welb's large black	16.0	0.92
York-Madeira	27.0	0.85

Érdekes összehasonlitásúl közöljük még, hogy a gyérítéssel kezelt farkasdi táblákon termett mézes fehér mustjában László Ede Dezső elemezése szerint 19% czukor 0·76% savtartalom, az ugyanonnan való kadarka mustjában pedig 18% czukor és 0·65% savtartalom foglaltatott.

Az az *Irwing* név alatt Francziaországból kapott tőke, a melylyel már mult évi jelentésünkben részletesebben foglalkoztunk, a lefolyt évben még hatalmasabban gyarapodott, tele volt fürtökkel, és a megelőző évben megfigyelt összes jeles tulajdonságait megtartotta. Ez az egyetlen ujabb direkt termő amerikai szőlő, mely a farkasdi gyüjtemény nem csekély számú újabb fajtái közül előnyösen kiválik.

Egyes direkt termő fajtákra vonatkozólag a következő farkasdi adatok érdemelnek említést:

1. *Allen's hybrid.* A lefolyt évben is elég jól kitartott.
2. *Black July.* Feltünő nagy és erős fát nevelt minden tőkéje.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

3. *Brant.* Egészen tönkre ment.

4. *Canada.* Nagyon hanyatlott.

5. *Concord.* Lassan nő ugyan, de bőven terem és jól ellentáll a filloxerának.

6. *Cornucopia.* Csaknem egészen kiveszett.

7. *Cunningham.* A gyengébb talajokon pusztul.

8. *Cynthiana.* Hanyatlik.

9. *Eumelan.* A soványabb talajon pusztul, a gazdagabb talajban még ellenáll. Ebben az évben nem rugta el termését, mint rendesen szokta.

10. *Herbemont.* A farkasdi telepen kitünően áll. 1889-ben még bujábban tenyészett, mint a megelőző évben, vastag és magas fát nevelt és gazdagon meg volt rakva fürtökkel. A farkasdi Herbemont táblában nyert must mennyiség, *egy holdra átszámítva*, mintegy 29 hektoliternek felel meg.

Figyelemre méltó dolog, hogy a Herbemont fürtjein egy rothadt bogyót sem lehetett találni, holott az európai fürtök nagymérvű rothadásnak indultak. A telepen termett Herbemont-bor az ottani vidék közönséges boraival egy szinvonalon áll.

11. *Huntington.* Jóformán kipusztult.

12. *Jacquez.* A silányabb talajú IV. a. táblában pusztulása rohamosan folytatódott. A feketébb talajú V. b. táblában ellenben nem hanyatlott, és mind fája, mind lombozata s termése kifogástalan volt.

13. *Noah.* Jelentékenyen hanyatlott.

14. *Othello.* A dúsabb talajban gyérités nélkül is megállja helyét és eleget terem. A soványabb lejtőn azonban csak gyérítés mellett tartható jó állapotban.

15. *Senasqua.* A filloxera úgyszólván egészen kipusztította.

16. *Vialla.* A hosszú metszés következtében 1889. évi vesszője vékonyabb volt ugyan, de ellentálló képessége nem csökkent.

17. *York-Madeira.* A két utóbbi éven át folytatott szálvesszős mivelés folytán gyenge fát nevelt. Korán érő fürtjein pedig a bogyók már augusztus második felében töppedtek voltak, de a később beállott esőzés alkalmával vizfelvétel által ismét felduzzadtak, ránczaik kisimultak, a nélkül, hogy a rothadásnak bármi nyomát lehetett volna rajtuk észrevenni.

III.

A filloxeraügy állása Magyarország északi és keleti részében.

(Kivonat Máriássy Antal kerületi filloxera-felügyelő 1889. évi jelentéséből.)

A kassai kerületi filloxera-felügyelő jelentése szerint a vész állásáról és a védekezés mérvéről az alább közölt vármegyékben a következő 1889. évi számadatok nyujtanak fölvilágositást.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Vármegye	Filloxera-lepett terület		Teljesen elpusztult		Más mivelési ágra forditatott		Amerikai szőlővel beültetett terület		Szénkéneggel gyéritett terület	
	kat. hold	□ öl	kat. hold	□ öl	kat. hold	□ öl	kat. hold	□ öl	kat. hold	□ öl
Abauj-Torna	2.510	22	1.619	204	674	1.242	25	200	.	400
Bereg	766	119	384	.	216	.	25	.	80	.
Bihar	5.858	594	5.680	207	1.855	1.012	54	1.400	180	.
Borsod	4.584	1.099	4.545	1.110	601	1.200	47	900	57	.
Csongrád	.	380	.	140	.	.	.	.	.	.
Gömör és Kis-Hont	178	111	342	923	2	.	11	910	.	.
Hajdu	174	800	122	200	82	.	.	.	.	.
Heves	.	.	5.445	570	2.185	307	41	800	60	.
Jász-Nagy-Kun-Szolnok	1.215	572	1.852	754	1.696	888	24	1.000	.	.
Kis-Küküllő	10	886	.	.	.	.	.	.	.	.
Kolozs	6	1.125	.	210	.	.	.	.	.	.
Nagy-Küküllő	109	.	6	800	.	.	.	.	.	.
Sáros	.	.	.	400	.	400	.	.	.	.
Szabolcs	.	24	.	.	.	.	.	.	.	.
Szatmár	833	1.217	1.642	1.532	365	307	53	40	.	.
Szilágy	1.814	1.330	4.578	667	1.399	1.529	23	1.129	.	.
Ugocsa	.	100	.	10	.	.	.	.	.	.
Zemplén	7.404	164	4.399	813	882	.	75	80	127	667

A mint a fönnebbi adatokból látszik, a védekezés, habár a mult évhez képest jelentékeny lendületet vett is, még mindig aránytalanúl csekély a pusztulás óriási kiterjedéséhez képest.

A fönnebbi vármegyék területén 67 községben, a melyekből 26 Borsod-, 27 pedig Szilágy vármegyére esik, a filloxera a szőlőket már egészen kiirtotta, minek folytán a szőlőmüvelés az illető helyeken teljesen megszünt. Sajnos, hogy a kipusztult szőlők helye, a meredek és sziklás hegyoldalokon, a szokásban levő gazdasági mívelésmódok egyikére sem lévén felhasználható, nagyrészt parlagon hever.

A védekezés tekintetében a szénkéneggel való gyérítés látszik legnagyobb lendületnek indulni, a mi első sorban bizonyára a szénkéneg leszállított árában leli magyarázatát; a fönnebbi vármegyék területén az 1889. évben gyérítés alá vett szőlőterület 504 kat. holdat tesz, tehát majdnem háromszor annyit, mint a megelőző évben. De jelentékenyen szaporodott az amerikai szőlőfajtákkal rekonstruált terület is, mely 1889-ben 370 kat. holdat foglalván el, túlhaladja az előbbi év ilynemü ültetvényeinek kétszeresét.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

IV.

A filloxeraügy állása Magyarország déli részében.

(*Kivonat Wény János kerületi filloxera-felügyelő 1889. évi jelentéséből.*)

A következő adatok szomoru bizonyságot tesznek arról az óriási pusztításról, melyet a filloxera Magyarország dunáninneni és tiszántúli legdélibb vármegyéiben véghez vitt.

Vármegye	A filloxera fellépte előtt volt		Elpusztult terület		Szénkéneggel rendesen műveltetik		Amerikai szőlővesszőkkel beültetett terület		Jegyzet
	hold	□ öl	hold	□ öl	hold	□ öl	hold	□ öl	
Temes	37.703	1.441	20.451	182	2	.	131	700	
Torontál . . .	7.359	871	3.939	1.272	.	.	27	300	
Krassó-Szörény	6.184	1.360	2.852	961	.	.	15	1.510	
Főösszeg .	51.248	472	27.243	815	2	.	174	910	

E vármegyéknek területén tehát — mint a fönnebbi kimutatásból látszik — a szénkéneggel való védekezés még alig ismeretes, míg az elpusztúlt szőlőknek amerikai fajokkal való újjáalakítása helyenkint már gyakorlatban van, ámbár az ily módon újra beültetett szőlők holdszáma az elpusztúlt területek nagyságához képest még elenyészőleg csekély.

Az amerikai szőlőfajtákkal való védekezés tekintetében említésre méltók a *verseczi* és a *pancsovai* amerikai szőlőtelepek.

A *verseczi városi amerikai szőlőtelep* 1884-ben abból a czélból létesült, hogy a szegényebb verseczi lakosok olcsón szerezhessenek onnan amerikai szőlővesszőket.

Az amerikai szőlőtelep 3 holdnyi területen lett alapítva, és ehhez 1889-ben még egy holdat csatoltak, úgy hogy a szőlőtelep mai kiterjedése 4 holdat foglal el.

A szőlőtelepnek 1889 végével 5000 darab Riparia Sauvage anyatőkéje volt, melyek hármas kötésben vannak kiültetve, $1\cdot_5$ méter sor- és tőketávolsággal.

Ezek az anyatőkék az 1889. év őszén 160.000 darab 50 centiméter hosszú sima vesszőt szolgáltattak, melyeknek ezre 3 forinton lett eladva a verseczi szőlőbirtokosoknak. De ez a mennyiség már nem volt elegendő a megrendelések kielégítésére. A telep fennállása óta 637.000 darab sima vesszőt adott el a verseczi lakosoknak.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Gyökeres vesszők az amerikai szőlőtelepen nem termeltetnek, mivel őszszel mindig az összes sima vesszőtermés eladásra kerül.

Az állandó helyre 1 méternyi sor- és tőke-távolságban kiültetett különböző fajtájú 400 darab oltvány az idén adta az első termést.

Az 1889. év folyamában körülbelől 11.000 darab zöldoltvány készült a telepen, melyek közül 9000 darab sikerültnek tekinthető. 1889-ben ezen a telepen vinczellérlakás is épült, és kút ásatott; az ültetvények állandó gondozása végett pedig egy vinczellért alkalmaztak 240 forint évi fizetéssel.

A szőlőtelepen zöldoltási tanfolyam tartatott, melyen 64 egyén vett részt; azok, a kik a tanfolyamot jó eredménynyel fejezték be, megfelelő bizonyitványt kaptak.

A verseczi szőlőtelepet az 1889. év folyamában 290 vendég látogatta meg.

A tavaly kiültetett gyümölcsfák a szigorú tél folytán elfagytak, és igy az 1889. év folyamában 28 darab gyümölcsfát újonnan ültettek ki.

Egészen mintaszerűnek mondható *a pancsovai gazdasági egyesület amerikai szőlőtelepe.*

Ámbár a bortermelés Pancsován sohasem játszott nagyon fontos szerepet, mert az ott termelt borok nem voltak tartósak, mindamellett Pancsova lakosságának nagy hajlama van a szőlőtermelésre és nem kimél semmi fáradságot, hogy a filloxera által tönkre tett szőlőit helyreállitsa.

A pancsovai gazdasági egyesület már 1884-ben alapította Pancsován amerikai szőlőtelepét, mely ma 14 holdat foglal el; ebből 3 hold 1200 □ öl anyaiskolának használtatik.

A szőlőtelepnek Ripáriából 10.000, Jacquezból 211 és különböző egyéb amerikai fajtákból 200 darab anyatőkéje van. A kiültetés $1^1/_2$ méternyi távolságban négyzetben történt.

Állandó helyen van továbbá 201 tőke a legkiválóbb csemegefajtákból, melyek az idén 50 kilogrammnyi, szépen kifejlődött, egészséges fürtöket szolgáltattak.

E telepen 1889-ben 5500 darab oltvány készült síma és gyökeres vesszőkre; az előbbiekből 1500, az utóbbiakból 1800 darab fogamzott meg.

Tavaszszal 2000 darab megfogamzott oltvány 20 krajczárjával lett eladva az egyesületi tagoknak. A telep fennállása óta 9000 darab oltvány adatott el.

Az 1889-ben termett síma vesszők mennyisége 90.000 darab a szőlőtelep fenállása óta mostanig termetteké pedig összesen 340.000 darab.

1889-ben 10.000 darab sima vessző került gyökereztetés végett iskolába; a telep fennállása óta pedig összesen 30.000 darab.

A síma Riparia-vesszők ezrét 8 forintért adta el az egylet, a gyökeres vesszők ezrét pedig 20 forintért.

A szőlőtelep tökéletesebb gondozhatása végett az ujabbkori követeléseknek teljesen megfelelő vinczellérlakás épittetett, mely 4606 frt 23 kr. költségbe került.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

A szőlőtelep létesítése és fenntartása körül kiváló érdemeket szerzett Hayser József.

Jelentékeny mozgalom mutatkozik még az *immunis* homokterületeknek szőlővel való beültetése körül is.

A *dupláji* futóhomokon létesített új szőlő-ültetvények iránt 1888 óta még nagyobb érdeklődést tanusít Fehértemplom bortermelő közönsége, a mi valószínűleg annak köszönhető, hogy a homoki szőlőkben egyesek már látható eredményeket értek el.

A filloxeramentes homoki szőlők ellenében táplált bizalmatlanság legnagyobbrészt már megszűnt, úgy, hogy remélni lehet, hogy a filloxera által e vidéken okozott kár egy része nemsokára helyre lesz pótolva.

A homoki szőlők gyors kifejlődését az hátráltatná, ha rövid idő múlva az európai szőlővesszőknek ültetés czéljából való olcsó beszerzése nehézségekbe ütköznék; mert az európai szőlőtőkék Fehértemplom és Versecz környékén a filloxera következtében mindinkább pusztúlnak és így ültetésre már nem sok anyagot szolgáltatnak; a homoki szőlők tulajdonosainak pedig maguknak van szükségük a birtokukon évenkint termett síma vesszőkre.

Az úgynevezett dupláji futóhomok-terület 812 kat. holdból áll; ebből 50 hold útakra használtatott fel, tehát tulajdonképpen 762 hold marad szőlőművelésre.

A szőlőmívelőknek eddig 450 hold adatott ki, míg 312 hold még szétosztásra vár.

Az első telepítés 1886. márczius havában történt és eddig 112 termelő 270 holdat ültetett be; az ültetés Kadarka-, Kövidinka-, Oporto- és Burgundival kezdődött, $1._{20}$ méter sor- és tőketávolság mellett.

A szőlőn kivül az elmúlt években még mintegy 20.000 darab nemes gyümölcsfát is ültettek ki, melyek legnagyobb része azonban az 1888—89-iki túlkemény tél következtében elfagyott.

Az első kis szüretet 1888-ban tartották; ekkor kóstolták itt az első homoki bort s a bor kitünően állta ki a bírálatot.

1889-ben mintegy 480 hektoliter fehér- és vörösbor-mustot szűrtek a futóhomokról; a mustok az ottani helyi árak szerint 2880 forintnyi értéket képviselnek. Tekintetbe véve azt, hogy az első ültetés 1886-ban történt, a szőlők tehát csak három évesek, ezen eredménynyel meg lehet elégedni.

A futóhomokon termett idei borok, daczára a bortermelésre nézve kedvezőtlen időjárásnak, sikerülteknek nevezhetők; ez abból is kitűnik, hogy a borokért fizetett árak nagyobbak, mint azok, a melyekkel a régi szőlők borait fizették. Míg például más ottani borokért az idén 9—10 forintot fizettek hektoliterenkint, addig a futóhomokról való fehér bor hektoliterje 11 forinton, a homoki vörös bor hektoliterje pedig 12—13 forinton kelt el.

A bortermelésen kivül a homoki gyümölcstermelésre is nagy figyelmet fordítottak; és mivel egykor Fehértemplom lakossága korai őszi baraczkok-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

kal nagy kiviteli kereskedést űzött, ennek az üzletnek újból való felvirágozta tása végett a futóhomokon 3800 darab nemes őszibaraczk-oltványt készí tettek.

A gyümölcsfa-ültetés még előbbre haladt volna, ha nem lett volna teljes hiány vad alanyokban.

A futóhomok megművelése kifogástalanúl történik, mert a környéke lévő helységekben, mint Vracsevgájon, Vöröstemplomban és Palánkán elegendő munkaerő található.

Az átlagos napszám 1889-ben 70 kr. volt, (természetben való ellátással együtt).

Trágya- és szalmában nincs hiány; mert egy kocsi trágya (körülbelől 3 métermázsa) 50—80 krajczárért, egy nagy kocsi szalma pedig 2 forintért kapható.

Eddig hét ház épült a futóhomoki szőlőkben, melyekben a vinczellérek állandóan laknak. Az egyetlen baj a vízhiány; mert a vizet a három kilométernyi távolságban folyó Karasból kell szállítani.

A szőlők megőrzésére az érdekelt termelők csőszöket tartanak, kik egy kataszteri holdért évenként 1 forintnyi bért kapnak.

A dupláji homok-telepítvény fölötti felügyeletet, bíráskodást és az igazgatói teendőket egy kormánybiztos, a felügyelő-bizottság elnöke és hat választott bizottsági tag gyakorolja.

V.

A filloxera-ügy állása Pozsony sz. kir. város határában.

Kosinszki Viktor, a pozsonyi m. kir. szőlészeti és kertészeti szakiskola igazgatójának jelentése.)

A pozsonyi szőlőkben az 1889-dik év folyamán konstatált filloxera-infekcziók számáról, az inficziált területeknek az év végén való állásáról, végre a vész ellen foganatosított védekezési munkálatainkról a következőket van szerencsém jelenteni.

Az infekcziók száma a f. évben csak hét új infekczióval szaporodott, de a régi infekcziók kiterjedése négy folt kivételével mindenütt növekedett, és pedig átlagban megkétszereződött, miután kerek számban mind az 1888. évi infekcziók, mind az 1889-diki kiirtott foltok is csaknem épen egy-egy magyar hold kiterjedésűek.

A vész haladása tehát még mindig elég kedvező állapotot mutat, miután az ez évben kiirtott területek összege alig éri el az összes pozsonyi szőlők

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

$^1/_{1300}$ részét s az 1886. év tavasza óta, tehát négy év alatt, (a mely idő alatt pedig csaknem az egész Tokaj-Hegyalja tönkre ment) kiirtott összes inficziált szőlők kiterjedése sem több két kat. holdnál, vagyis az összes pozsonyi szőlők $^1/_{550}$ részénél.

Helyzetünkben még vigasztaló az, hogy eddig az összes infekcziók nagyobbára egy pont körül csoportosulnak, t. i. még mindig csak a vasút menti szőlőhegyekben konstatáltattak, bár bizonyos, hogy csak idő kérdése, hogy mikor lépnek fel a már inficziált területektől a vasúti indóház által elválasztott város feletti szőlőkben is.

A két utolsó (1888. és 1889.) évi infekcziók az egyes dűlőkben következőleg oszlanak meg:

a) a Strasser-dülőben 3 folt; területük együttesen 79 □ öl;

b) a Königl-dülőben 2 folt; együttes kiterjedésük 52 □ öl;

c) a Baumgarten-dülőben 1 folt; kiterjedése 24 □ öl;

d) a Seiler-dülőben 1 folt; kiterjedése 279 □ öl;

e) az Anna-dülőben 1 folt; területe 36 □ öl;

f) a Pöllen-dülőben 2 folt; összes felületük 213 □ öl;

g) a Fleutser-dülőben 8 folt; kiterjedésük összege 424 □ öl (a legrégibb infekczió);

h) a Thiergarten-dülőben 1 folt; területe 123 □ öl;

i) az Eisgrubel-dülőben 7 folt; összesített területük 1113 □ öl;

j) a Kniesatzl nevű dülőben egy folt; kiterjedése 26 □ öl;

k) végre Éder szappanos városi udvari- szőlőjében 1 folt; kiterjedése 30 □ öl.

Összesen tehát 28 folt (infekczió), melyeknek összesített területe 2276 □ öl.

Mint az előző években, úgy a folyó 1889-dik évben is az összes inficziáltnak talált foltakat szénkéneggel azonnal kiirtottuk; csak ezen alapos eljárásunknak köszönhetjük, hogy a vész terjedése a fenti kimutatás szerint Pozsonyban (daczára fekvése déli és egészen száraz voltának s igen száraz éghajlatának) mégis ilyen, aránylag felette kedvező, viszonyokat mutat.

Sajnos, hogy ennek daczára (vagy talán épen e miatt) egyesek hitetlenségét, kik azután az irtás foganatosítása elé mindenféle akadályokat gördíteni iparkodnak, mindez ideig nem győzhettük le, másrészről azonban viszont örvendetes jelenségül felemlíthető, hogy a túlnyomó többség az eredmények láttára most már annál szigorúbban ragaszkodik az alapos eljáráshoz s erélyes hatóságunk, a hol szükséges volt, a karhatalom kirendelésétől sem vonakodott.

A filloxera elleni védekezési teendők ellátása körül a f. évben megerősített szabályrendelet intézkedéseinek megfelelőleg azon változás történt, hogy augusztus hó óta az irtások tényleges foganatosítása Müllner Sámuel helybeli szőlőtermelőre bizatott és a jelentést tevő csupán a filloxera-infekcziók konstatálását, kiterjedéseinek pontos megállapítását, a jegyzőkönyvek felvétele teendő.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

jét, az amerikai szőlőtelep kezelését s végre a követendő elbánásra vonatkozó utasítások megadását, majd ezek végrehajtásának ellenőrzését tartotta magának fenn, mivel a tényleges irtási munkálatok vezetését egyéb teendőkkel való túlterheltetése miatt, tovább ellátni már képtelen volt.

Az amerikai szőlőtelep fejlesztése a f. évben szünetelt és csak a már meglevő 7000 tőkés anyatelepnek és a gyökereztető iskolának fenntartására szoritkozott, mert a tulajdonos szőlőműves-egylet a telep fejlesztéséhez szükséges pénzerővel nem rendelkezik. Ezért lépések tétettek a telepnek állami üzembe átvétele iránt.

A városnak a védekezés jövőjére vonatkozó terve az, hogy a vész, a míg ez túlságos kiadásokat nem okoz, a teljes kiirtás foganatosításával, a lehetőségig lokalizáltassék. Ha ez már nem lesz többé lehetséges, a gyérítés fog alkalmaztatni, a kipusztult területek felujítása tekintetében pedig a helyi viszonyoknak megfelelő eljárás fog követtetni.

VI.

Molnár Istvánnak, a budapesti m. kir. vinczellér-iskola igazgatójának jelentése a budafoki amerikai szőlőtelepről.

1. Időjárási viszonyok.

A lefolyt 1889. év időjárása általában véve eléggé kedvezett az amerikai szőlőfajok tenyészetének; tavaszi fagyok nem fordúltak elő a telepen s a szőlőfürtök normális időben értek meg.

Hónap	Nap	Legmagasabb hőfok	Nap	Legalacsonyabb hőfok
Január	31-én	+ 6.6 C°	24-én	— 12.5 C°
Februárius	2-án	+ 11.1 »	15 »	— 9.8 »
Márczius	20 »	+ 13.7 »	5 »	— 8.9 »
Április	24-én	+ 21.4 »	5 »	+ 2.2 »
Május	15 »	+ 29.0 »	6-án	+ 11.8 »
Junius	14 »	+ 29.9 »	25-én	+ 15.9 »
Julius	12 »	+ 33.2 »	24 »	+ 14.2 »
Augusztus	20-án	+ 32.0 »	28-án	+ 12.7 »
Szeptember	2 »	+ 24.8 »	17-én	+ 4.9 »
Október	12-én	+ 22.5 »	27 »	+ 2.6 »
November	1-én	+ 13.1 »	30-án	+ 4.8 »
Deczember	13-án	+ 2.8 »	15-én	— 9.6 »

A csapadékok a következőleg oszoltak meg az egyes hónapokban. Január 2- és 3-án meglehetős hó esett, mely csakhamar elolvadt; erre 10-én

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

nagy és tartósabb következett: ezen hóréteg gyarapodott még a 12-, 13-, 14-, 15-, 19-, 20-, 21-, 23-, 25- és 31-én esett hóval; ezek közül főleg a 20-án és 31-én hullott hómennyiség volt jelentékeny. E szerint a föld úgyszólván egész januárban többé-kevésbé hóval volt borítva.

Február hó elején, a hőmérsék emelkedésével, esőzés váltotta és olvasztotta fel a havat, mely azonban már 5-én ismét hóra változott s e hónapban még 14 napon volt havazás, a legnagyobb február 28-án.

Márczius hó eleje a földet hóval fedve találta; 11-én a hőmérsék emelkedett s a 11—14-éig, majd 26—30-áig tartó esőzések feloldották a havat s a talajt annyira átáztatták, hogy a tavaszi földmunka felette meg volt nehezítve.

Hasonlóan folytonosan nedves volt április is; 6 nap kivételével mindennap esett egy keveset, 12- és 27-én égiháborúval és villámlással. A talaj fel volt ázva teljesen, a munkákat úgy a hogy lehetett, sárban kellett végezni.

Május hó szintén bővelkedett csapadékokban s a hó vége felé 5 napon át minden délután volt égiháború; mindazonáltal a talaj minden esőzés után elég jól kiszikkadt; a szőlőhajtások buján növekedtek.

Juniusban 12 esős nap volt; ezek közül azonban csak a 24-iki esőzés áztatta át a talajt nagyobb mértékben.

Julius első fele elég száraz volt; 20-án nagyobb, 24-, 27- és 28-án kisebb esőzések voltak.

Augusztus szárazabb volt, bár 12 napon e hónapban is volt egy kis, szemző eső; de e mellett az öntözés nagyon szükségessé vált, mi azonban a telep 2 kútjának vízbősége folytán könnyen teljesíttetett.

Szeptemberben összesen 22 napon volt kisebb-nagyobb esőzés; különösen 9-én volt országos és egész nap tartó esőzés; ezt másnap óriási vihar követte, mely sok tőkét és karót kidöntött a telepen.

Október hó esővel kezdődött; 8—15-ig száraz időjárás kedvezett a szőlő érésének; később kisebb-nagyobb esőzések következtek, a melyeket 26-án száraz időjárás váltott fel.

November hó 9-éig ködös és esős idő volt, utána kiderült, s ilyen maradt a hó végeig, a midőn köd és eső, hóval vegyest fejezte be a hónapot.

Deczember erős havazással kezdődött; 11-én kitisztult és erősen fagyott, a venyigéket zuzmara lepte el s a künnmaradt Aestivalisok venyigéinek felső részét meg is rontotta. 25- és 26-án ismét volt egy kis havazás, 27-étől a hónap végeig pedig száraz idő volt, de folytonos ködděl.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

2. A telepen levő ültetvények.

A telepen anyatőkékűl ki vannak ültetve:

a) Alanyfajok:

Riparia Sauvage	7.280 tőke
» Portalis	947 »
» tomenteux	204 »
Vitis Solonis	165 »
» Rupestris	118 »
Vialla	2.109 »
Egyéb alanyfajok	72 »
Az alanyfajok összes anya-tőkéinek száma:	10.895 tőke.

b) Direkttermő fajok:

Jacquez	3.421 tőke.
Herbemont	3.254 »
Othello	2.050 »
Canada	336 »
York-Madeira	296 »
Noah	94 »
Egyéb fajok	39 »
A direkttermő fajok összes anyatőkéinek száma:	9.490 tőke.

c) Oltvány-anyatőkék:

Helyben oltva Ripáriára	350 tőke
» » Solonisra	100 »
» » Viallára	200 »
Kézben oltva és kiültetve	150 »
Összesen:	800 tőke.

Ezen oltványtőkék az 1886. év tavaszán lettek oltva; azóta általában véve jól tenyésznek és tőkénkint $0{\cdot}_5$—$4{\cdot}_5$ kilogrammot teremnek; évenkint pusztulnak azonban egyesek chlorosisban, daczára annak, hogy a talaj a lehető legjobb minőségű alluvialis és humusban gazdag s e mellett minden harmadik évben erősen trágyáztatik. — A helyben oltottak általában jobban állanak mint az átültetettek.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

d) Iskolák.

A mult év tavaszán iskolában gyökereztetett:

Riparia Sauvage	7.400	gyökeres vessző
Portalis	1.200	» »
Solonis	3.000	» »
Rupestris	1.000	» »
Vialla	2.000	» »
Jacquez	15.000	» »
Herbemont	200	» »
York-Madeira	3.500	» »
Othello	800	» »
Canada	4.000	» »
Cunningham	150	» »
Noah	150	» »
Triumph	140	» »
Egyéb ritkább fajok	7.460	» »
Összesen:	46.000	gyökeres vessző.

e) Az anyatőkékről vágott sima vesszők.

Az *a*) és *b*)-ben kimutatott anyatőkékről 1889-ben (tehát 3 éves korukban) nyeretett:

Riparia Sauvage	100.000	drb.
» Portalis	4.000	»
» tomenteux	400	»
Solonis	1.500	»
Rupestris	1.000	»
Vialla	20.000	»
Jacquez	40.000	»
Herbemont	10.000	»
Othello	10.000	»
Canada	3.300	»
York-Madeira	1.200	»
Noah	700	»
Egyéb ritkább fajok	370	»
Összesen:	202.570	drb.

f) Oltványiskolák.

Az 1889. év tavaszán kisérletképen többféle oltás-mód lett készitve melyek a következő eredményre vezettek:

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

a) Kézben való oltás.

	Beoltatott:			
gyökeres Riparia Sauvage	11.550 drb;	ebből megeredt	6.468 drb	= 56 %
sima Riparia Sauvage . .	22.365 »	»	1.101 »	= 4·9 %
gyökeres Solonis	3.914 »	»	1.294 »	= 33 %
sima »	5.396 »	»	227 »	= 4·2 %
Összesen beoltatott:	43.225 drb;	megeredt:	9.090 drb.	

b) Helyben való oltás.

	Beoltatott:			
gyökeres Riparia Sauvage	7.085 drb;	ebből megeredt	5.101 drb	= 72 %
» Solonis	73 »	»	59 »	= 80·8 %
» Vialla	4.765 «	»	3.494 »	= 73·3 %
Összesen beoltatott:	11.923 drb;	megeredt:	8.650 drb	

c) Zöld oltásmódok.

Riparia beoltatott baranyai zöld oltással	1.720 drb;	megeredt:	736 drb = 42 %
» » zöld párositással . .	330 »	»	18 » = 5·4 %
» » szemzéssel	1.062 »	»	141 » = 13·2 %
» » sípolással	75 »	»	11 » = 14·6 %
Összesen beoltatott:	3.187 drb;	megeredt:	906 drb.

3. Az egyes szőlőfajok tenyészete.

Az 1889. évi nedves időjárás kedvező hatása folytán a tenyészet a telepen majdnem minden fajtánál kielegitő, sőt némelyiknél buja is volt.

Csakis a zöld oltásokra volt az idei év különösen kedvezőtlen, a menynyiben a nemes hajtások alig tudtak 40—60 cm. hosszúságot elérni s novemberig nem birtak kiérni, minek következtében azok fele még a tél elején elpusztúlt.

Az egyes fajok tenyészeti viszonyai a következőkben vannak leírva:

A *Riparia Sauvage* a jobb és mélyebb alluvialis talajban 2—2·5 méteres hajtással s mindenütt normális vastagsággal birt; a III. táblában, mely alúl murvás, a tenyészet sokkal gyengébb volt, úgy hogy a vesszők vékonyabbak s alig 1·5 m. hosszúak maradtak. Ez okból e részlet erős trágyázása vált szükségessé.

A zöld oltással már második éve kezelt Riparia-tábla a zöld oltással együtt sok helyen chlorosisba esett s alighanem egészen el fog pusztúlni.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

A *Portalis és Riparia tamenteux* egy helyen, mely azelőtt luczernás volt, díszlett igen szépen; egy másik, alúl márgásabb talajban nem mutat semmi különbséget a közönséges Ripáriával szemben.

A *Solonis* kétféle talajban mindenütt jól díszlett és $1\cdot_5$—$1\cdot_{75}$ méternyi hosszaságú hajtást hozott.

A *Rupestris* tenyészereje egyáltalában csekély; a 3 éves anyatőkék hajtásai alig érték el a $0\cdot_8$ métert.

A *York-Madeira* lazább humusosabb talajban 1—$1\cdot_2$ méternyi hajtást hozott, mely a normális vastagságot alig érte el; kissé márgás talajban tenyészete nem kielégítő.

A *Jacquez* óriási tenyészettel és terméssel tűnt ki; egyes tőkék 8—9 kilo fürtöt hoztak s a 3421 anyatőkéből a 3-ik évben 3346 *liter must nyeretett* 19% *czukor tartalommal.* A venyigék hossza $1\cdot_5$—2 méterig ment, hol le nem kurtitották.

A *Herbemont* nem tenyészett oly jól, mint a Jacquez; mindazonáltal 2 méter hosszúságú, s elég vastag venyigékkel itt is sűrűn találkozunk. Köztük is voltak már tőkék 3—4 kilogramm terméssel.

Az *Othello* igen jól díszlik mind a homokosabb, mind a márgásabb talajban s bár filloxerás volt, gyengülésének nyoma ez évben még nem volt észlelhető.

A hajtások hossza az $1\cdot_5$—2 métert meghaladta s egyes tőkék 2—4 kilogramm fürtöt is hoztak.

A *Canada* középtenyészetű, 1—$1\cdot_2$ méter hosszú s normalis vastagságú venyigékkel s 3—5 fürttel tőkénkint. Egyik táblában a filloxerától megtámadtatva erősen szenved.

A *Noah* egyike a legbujább tenyészetű s legbővebben termő fajoknak. Hajtásainak hosszúsága az $1\cdot_5$—2 métert elérte s a második éves tőkéken 4—6 fürt is volt látható. — Bár mesterségesen inficziáltuk gyökerét, tenyészetében még sem volt változás észrevehető.

A *Vialla* középszerűen tenyészik és 1—2 fürtöt termett; hajtásai az 1—$1\cdot_2$ métert elérték. Tavaszszal sárgás kinézése volt; de később szine üde sötétzöldre változott. Megjegyzendő, hogy a reáoltott s szépen megeredt 2 éves oltványok azért pusztulnak rajta, mert gyökere a filloxerák által teljesen tönkretétetett. Ezen tünemény nem egy látogatót gondolkozóba ejtett e faj ellenállósága iránt.

A mi az iskolában tartott vesszőknek tenyészetét illeti, leggyengébben hajtott a Jaquez-, Herbemont és York-Madeira 5—10 cm. hajtással; erősebben a Canada, Noah és Othello 10—20 cm. hajtással s legerősebben a Vialla Riparia és Solonis 20—40 cm, hosszú hajtással.

Az idei oltványok közűl leghosszabb nemes hajtásai voltak a Madeleine angevine-, Tódor- és Zöld Dinkának.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

4. Szőlővessző-forgalom.

Az 1889. évben kiosztatott a telepről:	110.770	sima vessző,
	48.060	gyökeres vessző,
	6.800	oltvány.
Ezért befolyt készpénzben	2.383 frt	49 kr.
Ingyen és kedvezménnyel kiosztott venyigék és oltványok értéke . . .	1.670 »	29 »
A telep productiójának értéke tehát:	4.053 frt	78 kr.
A telepre forditott költségadomány volt:	4.170 frt	— kr
A termelés értéke	4.053 »	78 »
Különbözet:	116 frt	22 kr.

mely a budai vinczellér iskolának kiadott gyökeres vesszők és oltványok értékében bő fedezetet talál.

Miután a telep fele még csak az 1889. évben lép be a termelési üzembe, remélhető, hogy ezen telep képes lesz saját magát fentartani s kiadásait teljesen fedezni.

VII.

A tarczali vinczellériskolai igazgató jelentése az ottani amerikai szőlőtelepről.

A tarczali amerikai szőlőtelep, melyet a tarczali m. kir. vinczellériskola igazgatója kezel, 1886-ban lett alapítva. Kiterjedése 17 kat. hold. Az 1888—1889-ik év tele, ezen a vidéken a szőlőszet- és gyümölcsészetre nézve egyaránt kedvezőtlen volt; mert az egész tél száraz, fagyos és túlságosan hideg volt s így a mívelés alatt álló növényzeten tavaszszal nagyon is meglátszott, hogy egész télen át nélkülözte a védő takarót, a havat. A szőlők különösen szenvedtek, mindazonáltal az amerikaiak elég jól és a megelőző évinél határozottan jobban teleltek.

A tavasz eleje elég nedves volt, de a második fele már szelessé és túlságosan szárazzá változott, úgy annyira, hogy április közepétől kezdve egész junius közepéig egy csepp eső sem esett.

Az egész nyarat a túlságos szárazság és forróság jellemezte. Az amerikai szőlők mégis elég jól diszlettek és csak a forróbb helyzetben és a legsoványabb földben, a fehéresszínű meszes lőszben, sárgultak. De a hajtások roppant gyorsan fásultak, úgy hogy a zöld oltások e miatt csak negyedrészben sikerültek.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Az ősz ellenben minden tekintetben megfelelő volt; mert bár igaz, hogy április 14-ike óta október 20-án ázott meg a föld először, de ettől kezdve egész november 8-ikáig esett az eső s így a föld jól átázván, az utána következő egy havi száraz időjárás mellett a szőlő fája teljesen megérett.

1. *Az anyatőkék száma*:

1.	Riparia Sauvage	60.000 darab
2.	» Portalis	3.200 »
3.	Vitis Solonis	100 »
4.	» Rupestris	200 »
5.	Vialla	300 »
6.	Franklin-Vialla	500 »
7.	Taylor	200 »
8.	Elvira	100 »
9.	Cunningham	400 »
10.	Jaquez	2.500 »
11.	Herbemont	1.500 »
12.	Canada	70 »
13.	Othello	500 »
14.	Noah	200 »
15.	Luisiana	100 »
16.	Secretary	200 »
17.	Senasqua	100 »
18.	Cynthiana	200 »
19.	Izabella	30 »
20.	York-Madeira	500 »
21.	Brant	200 »
22.	Black defiance	200 »
23.	» July	100 »
24.	Ives teedling	50 »
25.	Autehon	10 »
26.	St.-Sauveur	250 »
	összesen . .	71.710 darab.

Ezen felsorolt fajták közül a Jaquez, Herbemont és York-Madeira részben 1887-ben, részben pedig az 1889-ik évben, az Othello 1888-ban, ellenben a többi (a Riparia Sauvage kivételével) mind 1889-ben lett beállítva.

2. *Vessző-termés.* Az 1889-ik évben a következő vesszőmennyiség vágatott le:

1.	Riparia Sauvage . . .	309.800 darab
2.	Jaquez	2.500 »
	Átvitel . .	312.300 darab

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

	Áthozat . .	312.300 darab
3.	Herbemont	1.500 »
4.	Othello	1.000 »
5.	Vialla	1.000 »
6.	Franklin-Vialla	1.000 »
7.	Taylor	1.000 »
8.	Elvira	1.000 »
	összesen . .	318.800 darab.

3. *Gyökereztető iskola.* Gyökereztetés végett 50 cm. sor- és 10 cm. tőketávolság mellett a következő vesszőmennyiség helyeztetett iskolába:

1.	Riparia Sauvage	99.300 darab
2.	Cunningham	100 »
3.	Canada (gyökeres) . . .	500 »
	összesen . .	99.900 darab.

A kedvezőtlen időjárás, különösen a nagy és tartós szárazság miatt az iskolázott vesszőkből aránylag feltünően kevés gyökeresedett meg. Az 1889-ik év végén a következő gyökeres vessző-készlet volt a telepen:

1.	Riparia Sauvage	5.100 darab
2.	Canada	500 »
3.	Cunningham	34 »
	összesen . . .	5.634 darab.

4. *Vesszőforgalom.* Az 1889-ik év tavaszán 28 félnek 12.900 drb gyökeres és 105.500 drb sima vessző adatott ki pénzért, 50.000 drb II. osztályú sima vesszőt pedig Tarczal város szőlőmívelő gazdaközönsége díjmentesen kapott, melyeknek összes értéke 1035 frt 50 kr.

5. *Oltványok.* Az 1889-ik év tavaszán az intézet anyatelepén a következő oltványmennyiség ültettetett ki állandó helyére:

1.	1888-ban erőteljes gyökeres Riparia iskolában oltott Furmint	500 darab
2.	1888. nyarán Riparián készült zöld oltvány (Furmint) ugyanazon év nyarán (részben zölden) gyökereztetve .	1.740 »
	összesen . .	2.240 darab.

Ezek közül az elsőkből alig 2%, a másodikból pedig alig 5% maradt ki, daczára az ültetésre következő hosszas szárazságnak és daczára annak, hogy az utóbbiak egy része egészen sima vessző volt. De meg kell jegyeznem, hogy bár kevés maradt el, a megmaradottak az egész nyáron át tartó szárazság következtében alig hoztak átlag 25—30 cm. hajtásokat.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Az 1889. év tavaszán és nyarán a következő oltványok a következő mennyiség- és minőségben készültek:

a) márczius hó 16—18—19-én kézben való egyszerű párosítással erőteljes sima Riparia Sauvage-ra oltott Furmint	4.000	darab
b) márczius hó 21—22-én erőteljes sima Ripariára hasítékba kézben oltott Furmint és muskotály	2.100	»
c) április hó 17-én az oltási tanfolyamra egybegyült vinczellérek által erős gyökeres Riparia Sauvage-vesszőkbe különböző nemesítési módok szerint oltott Furmint .	300	»
d) április hó 29-én helyben hasítékba 4 éves erős Riparia Sauvage-ra oltott Furmint	944	»
e) május hó 1—12-ig helyben hasítékba (mélyen a nyakba) 4 éves erős Ripariába oltott 20-féle, részint alanynak való, részint öntermő amerikai fajta	4.436	»
f) május hó 13-án helyben párosítva oltott Furmint . .	1.270	»
g) május hó 29-től junius hó végéig zölden oltott Furmint	10.000	»
összesen . .	23.050	darab.

De általában mindannyi a lehető legrosszabb eredménynyel; a kézben eszközölt oltásoknál a megeredési $^0/_0$ alig több a semminél; a helyben készült oltásokból is csak 45—$50^0/_0$, a zöld oltásokból azonban csak $20^0/_0$ fogamzott meg a nagy szárazság és ezzel egyidejű forróság miatt.

Az 1889-ik év végén a következő mennyiségű oltványok voltak a telepen:

1 89. évi zöld oltvány, Furmint	2.000	darab
» » Fás oltvány	750	»
» » 20 amerikai fajta	1.465	»
1888. évi zöld oltvány, Furmint	1.740	»
» » szemzés »	200	»
» » fás oltvány »	500	»
1887. évi helyben készített fás oltvány, Furmint	200	»
» » fás oltvány iskolában	600	»
1886. évi helyben készült oltványok, csemegefajták	600	»
összesen . . .	8.055	darab.

6. *Az amerikai fajok tenyészete.* Azon területen, melyen az amerikai szőlőültetvények ezidejüleg állanak, t. i. az aljakban, vagy épen buzatermő kerti földben, tenyészetük kielégítőnek, sőt helyenkint bujának mondható; de a talaj-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

nemek és minőségek iránti (természetökben rejlő) igényeiket azonnal nyilvánítják, mihelyt a magasabban fekvő részekbe silányabb, a szőlő által már inkább kiélt és változatosabb minőségű talajba kerülnek. Mert míg a jelenlegi elhelyezésekben az egyéves gyökeres vessző kiültetve, már a második évben oly vastagságot ér el, hogy nemesíthető és zölden is oltható erős hajtások nevelésére képes: addig a tulajdonképeni szőlőtalajok közül, különösen a szárazabb természetűekben, 3—4 év alatt is csak alig és csak némelyek képesek ennyire fejlődni; sőt csak kissé alapos megfigyelés után is be kell ismernünk, hogy a direkttermők legnagyobb részének ellentálló képessége is nagy mértékben alászáll az ilyen helyeken mutatkozó csenevész fejlődés következtében.

7. *Az oltványok tenyészete.* Az 1889-ik év folyamán készült oltványok tenyészete, mint általában a régebb évekbelieké is bujának mondható, hol az alany jól érzi magát; de csak alig kielégítő ott, a hol a talaj akár soványsága, akár szárazsága, akár helyzete vagy bármi más ok következtében nem megfelelő s így az alany benne nem képes erőteljesen díszleni.

Az 1889-ik évi junius hóban készült zöld oltványok 50—150 cm.
az » » helybeli oltványok (Furmint) . . . . 200—300 »
az » » » » (amerikaiak) . . . 200—300 »
hosszú hajtásokat hoztak.

Az 1888. évi zöld oltványok közül az anyatőkékkel összefüggésben porhajasítottak 200—300 cm., de a részint zölden gyökereztetettek, részint sima állapotban állandó helyeikre kiültetettek, már alig 50 cm. hosszú hajtásokat hoztak. Az erőteljes gyökeres vesszőkbe iskolában oltottak és kiültetve csak 50—60 cméteres hajtásokat neveltek.

Az 1887-ik évbeli oltványok (1888-ban kiültetve) hasonlóan viselkedtek, de már 1889-ben teljes fát hoztak, úgy hogy 1890-ben már termőre is lehet majd metszeni az erőteljesebbeket. Ellenben az ugyancsak 1887-ben helyben oltottak és így átültetésnek alá nem vetett tőkék már 2 év óta teremnek és erőteljesen tenyésznek.

Az első számbavehető oltványmennyiség 1886-ban készült helyben, erőteljes Riparián, az összes oltásmódok alkalmazásba vételével, 45 csemege- és kiváló borszőlő fajtákkal; egyrészt azért, hogy a fajták biztosítva legyenek, másrészt azért, hogy tapasztalat szereztethessék arra nézve, miképen fogadja el az alany az egyes fajtákat, azaz mily magatartást és tartósságot mutatnak az egyes fajták a Riparia alanyon. Ezen fajták már három éve teremnek, de már sok el is pusztult közülök, különösen az angol párosítással készültek közül.

De eme pusztulásnak indult oltványok feltünően igazolják azt is, hogy némelyik faj még ugyanazon oltási mód mellett is sokkal hamarább pusztul, mint a másik; a mi ismét azt látszik igazolni, hogy a Riparia nem minden nemes szőlőfajtát bir egyenlően táplálni, illetve nem minden faj érzi magát rajta egyformán jól és egyenlően hosszú ideig; mert míg az egyik még a 4-ik

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

évben jelét sem mutatja a hanyatlásnak, addig a másik fajtából már alig teng mellette egy-két példány, biztos és szemmel látható jeleivel az elhalásra való készülődésnek. Minthogy pedig tapasztalás szerint a legnemesebb fajták indulnak leghamarabb pusztulásnak, a gyakorlat által is igazoltnak látszik az az elmélet, hogy mentül nagyobb az alany és a reá oltandó nemes vessző sejtszövete között a különbség, annál rövidebb életűnek igérkezik a kettőnek erőszakos összetételéből származó uj venyige.

VIII.

Vargha Imrének, a ménesi m. kir. vinczellériskola igazgatójának jelentése a paulis-baraczkai amerikai szőlőtelepről.

a) Időjárási viszonyok.

A tavasz későn állott be, a munkálatokat csak márczius utolsó napjaiban lehetett megkezdeni a kései hóolvadás és az ebből származó nagymérvű talajnedvesség miatt. A tavasz vége, a nyár eleje és közepe rendkivül száraz volt, csak a nyár végén és az ősz elején kapott a telep annyi csapadékot, a mennyi a szőlő normális tenyészéséhez szükséges. Ennek daczára a talaj kiváló minősége és alacsony fekvése folytán az anyatáblák nem szenvedtek sokat a szárazságtól, de a gyökereztető- és oltványtáblák megsinylették a kedvezőtlen időjárást.

Junius 6-án erős jégverés érte a telepet, mely különösen az akkor már 5000-en felül levő zöld oltványokban tett tetemes kárt, a mennyiben azokat — alig nehány kivételével — megsemmisítette.

A hosszú, nedves és meleg ősz a hajtások kiérését elősegítette, de viszont a gyökereztetés végett döntött zöld oltványok gyökérképződését részint hátráltatta, részint pedig lehetetlenné tette.

Egyéb elemi csapás a telepet a lefolyt 1889-ik évben nem érte.

b) Anyatökék és vesszőtermés.

A telep, melynek alapítása 1886-ban kezdetett meg, kiválóan alanynak használható Riparia tenyésztése végett létesíttetett, és csak 1887- és 1888-ban és a lefolyt évben terjesztetett ki az ültetés egyéb, részint alanyúl, részint direkttermőkként használható fajok meghonosítására.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Az 1889-ik év végén az anyatőkék száma és az ezekről nyert sima vesszőmennyiség a következő volt:

1. Riparia Sauvage .	9.167	darab	anyató,	1886. és 1888-ki	ültetés
2. Jaquez	726	»	»	1887-ik évi	»
3. Herbemont . . .	1.159	»	»	1887-ik »	»
4. York-Madeira . .	862	»	»	1887-ik »	»
5. Othello	864	»	»	1888-ik »	»
6. Canada	738	»	»	1888-ik »	»
7. Vialla.	845	»	»	1888-ik »	»
8. Riparia-Portalis .	800	»	»	1889-ik »	»
9. Rupestris	800	»	»	1889-ik »	»
Összesen . .	15.961	darab	anyató.		

Ezen anyatövekről nyeretett az 1889-ik évben sima dugvány:

1. Riparia Sauvage	208.200	darab,	1 tőkén	átlagban	$32^1/_2$ dugvány
2. Jaquez	7.100	»	»	»	10 »
3. Herbemont . .	10.500	»	»	»	9 »
4. York-Madeira .	9.700	»	»	»	$11^1/_4$ »
5. Othello	3.600	»	»	»	4 »
6. Canada	4.200	»	»	»	$5^2/_3$ »
7. Vialla	7.600	»	»	»	9 »
Összesen . .	340.900	darab.			

c) Gyökereztető iskola.

Az 1889-ik évben gyökereztetés végett iskolába rakatott és ebből meggyökeresedett az alább jegyzett vesszőmennyiség, megjegyeztetvén, hogy mivel a meggyökeresedett vesszők csak az 1890-ik év tavaszán szedetnek ki, a nyert gyökeres vesszők mennyisége csak megközelítőleg mutattatik ki, még pedig úgy, hogy a számításba vett mennyiséget a tényleges állapot a legkedvezőtlenebb körülmények közt is elérje.

1. Riparia Sauvage .	199.000	darab,	megeredt	120.000 —	60%
2. Jaquez	2.900	»	»	800 —	27 »
3. Herbemont	3.000	»	»	1.000 —	33 »
4. Taylor	975	»	»	750 —	77 »
5. Elvira	500	»	»	300 —	60 »
6. Clinton	120	»	»	66 —	55 »
Átvitel . .	206.495	darab,	megeredt	122.916	

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

	Áthozat . .	206.495	darab,	megeredt	122.916
7.	Catawba	70	» »	18 —	25%
8.	Cynthiana	55	» »	38 —	69 »
9.	Cunningham . . .	500	» »	238 —	47 »
10.	Louisiana	60	» »	38 —	63 »
11.	York-Madeira . .	2.900	» »	1.000 —	34 »
12.	Solonis	1.000	» »	750 —	75 »
13.	Othello	5.400	» »	2.500 —	46 »
14.	Black-Pefiace . . .	50	» »	43 —	86 »
15.	Concord	150	» »	90 —	60 »
16.	St-Sanveur	50	» »	27 —	54 »
17.	Black July	15	» »	8 —	53 »
18.	Emuclan.	10	» »	10 —	100 »
19.	Ives-Seedling . .	10	» »	8 —	80 »
20.	Franklin	200	» »	80 —	40 »
21.	Secretary	50	» »	25 —	50 »
22.	Senasqua	50	» »	27 —	54 »
23.	Izabella	25	» »	13 —	52 »
24.	Noah	180	» »	65 —	36 »
25.	Brant	50	» »	36 —	72 »
26.	Triumph	30	» »	7 —	23 »
	Összesen . . .	217.350	darabból	megeredt	127.937 db., átlag 58%

d) Szölövessző forgalom.

Az 1889-ik év tavaszán kiadatott a telep 1888-ik évi terméséből:

94 félnek: 2.950 sima és
109.305 gyökeres,
összesen 112.255 vessző;
és pedig: 13.625 gyökeres vessző díjtalanúl,
2.950 sima és
95.680 gyökeres vessző 2.360 frt 10 kr. értékben,
összesen 112.255 vessző, melyekért befolyt 2.360 frt 10 kr.

e) Oltványok.

Az 1889-ik év az oltványok előállítására kedvezőtlen volt. A fásoltványok a nagy szárazságtól, a zöld oltványok pedig a szárazság mellett még jégveréstől is sokat szenvedtek.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

E miatt a telepen csak 1.656 fás és
3.758 zöld,
összesen 5.414 darab különböző fajú oltvány készült, melyek azonban nem kerültek eladás alá, hanem részint a telepen az 1889-ik évben kúszó szőlőmivelés kipróbálására telepített oltványtábla kiegészítésére, részint a ménesi m. kir. vinczelléri iskola szőlőtelepének felújítására fordíttattak.

A telepen az 1889-ik évben készült a kúszó szőlőmiveléssel való kisérletezés czéljából egy oltványtelep, melybe 6 méter sor- és $1^1/_2$ méter tőketávolságban 1.100 darab részint fás-, részint zöld oltvány lett ültetve. Ezek az év folyamán középszerű növekedést mutattak, amennyiben hajtásaik 50—120 cm. között váltakoztak. A fás-oltványokból aránylag több veszett ki, mint a zöld oltványokból, a mit a nem nagyon szigorúan végzett kiválogatás okozott. Itt is bebizonyult, hogy állandó helyükre csak a teljesen jól összeforradt oltványokat szabad kiültetni.

A fás-oltások reszint kézben, részint helyben készültek a múlt évben kiültetett és meggyökeresedett alanyokba. A kézben való oltás április 15-től 25-ig, a helyben oltás április és május első napjaiban készült. Ezen kétrendbeli oltási idő azért választatott, hogy kipuhatolható legyen, mely időben sikeresebb a helyben való oltás: a fakadás kezdetén, vagy a rohamos nedvkeringés végén? A fogamzási eredmény mindkettőnél egyenlő volt.

A zöldoltás május 21-én vette kezdetét és tartott junius 20-ig, de junius 5-től kezdve az oltó gallyak a tartós szárazság miatt már megfásodtak, úgy hogy ekkor már kevés sikerrel járt az oltás.

f) Amerikai szőlőfajok és oltványok tenyészete.

A telep tenyészete a kedvezőtlen időjárás mellett is kielégítőnek mondható, mi a nyert sima vesszők számából is kivehető. Különösen buja tenyészetet mutatott a Riparia, melynek hajtásai az 5 méter hosszúságot gyakran elérték és a tőke közelében sok 10—12 mm. átmérőjű vesszőt lehetett találni.

A fásoltványok közül a helyben oltott kadarka és bakator $1^1/_2$ méter hosszúságú vesszőket hoztak, a Viallára kézben oltott kadarka 60—80 cmtrre, a Ripariára oltott 40—50 cmterre növekedett.

Zöldoltványok közül legbujább növekedést mutatott a mustos fehér, melynél gyakori volt a 2 m. hosszúságú hajtás, azután a nagyburgundi, Kis-Bálint, kadarka és bakator. A zöldoltványok meggyökeresedése nem sikerült a nedves utónyár miatt.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

IX.

Jelentés a fehértemplomi amerikai szőlőtelepről.

(Kivonat Wény János kerületi filloxera-felügyelő 1889. évi jelentéséből.)

A fehértemplomi állami szőlőtelep, mely 1883-ban lett alapítva, 1889-ben fennállásának hatodik évébe lépett. Nemcsak a telepre, hanem az egész itteni vidék bortermelőire nézve, az 1889. év ismét a rosszabb esztendők közé tartozik, mert részint a kedvezőtlen időjárási viszonyok, részint a káros rovarok nagyon megviselték nemcsak az európai, hanem az amerikai szőlőültetvényeket is.

1. Időjárás.

Az alábbiakban főbb vonásaikban vannak vázolva az 1889. évi meteorologiai mozzanatok és egyszersmind jelezve van az a hatás,, melyet a szőlő kifejlődésére és az évi szőlőmunkálatokra gyakoroltak.

Január 11-éről 12-ére virradó éjjel esős vihar volt, mely a még fönálló összes szőlőkarókat ledöntötte.

Február 4- és 5-én nagymennyiségű hó esett, de csak 8-dikáig tartott. 10-étől 13-áig az évszakhoz képest, enyhe hőmérséklettel eső állt be, mely a havat ismét eltüntette. Hóesés volt ugyan még február 13-án és 22-én is, de a hó mind a két alkalommal csakhamar el is olvadt.

Márczius 5-étől 11-éig szép és meleg idő állt be, mely azt a reményt keltette, hogy a tavaszi szőlőmunkálatok most már megkezdhetők lesznek. De a márczius 12-én beállott esővel a hőmérséklet rohamosan csökkenni kezdett, az eső hóesésbe ment át, végre márczius 16-án oly erős fagy állott be, hogy a hőmérő — 9 C. fokra szállott alá.

Más években ilyenkor a Vitis Ripariának már 15—19 centiméter hosszú hajtásai voltak.

Márczius 19-én a kedvezőtlen időjárás daczára is meg kellett kezdeni a Riparia anyatőkék nyitását, mert attól lehetett tartani, hogy a tőkék a földben fognak kihajtani.

Márczius 22-én délután 3 órakor nagy zivatar volt villámlással, menydörgéssel és heves záporral. Ettől kezdve az időjárás kedvezőbbre fordúlt, úgy hogy a tavaszi munkálatokat általánosan meglehetett indítani. Sajnos azonban, hogy e kedvezőbb fordulat csak márczius 30-áig tartott, a mely

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

napon, valamint április 4-én is, ismét havazás állott be, s általában nagy hideggel párosúlt viharok jártak.

Április 17-én jégeső mellett + 2° C-ra sülyedt a hőmérséklet.

Április 19-én végre az összes szőlőfajták fakadása megindúlt; de már 19-étől 20-ára virradó éjjel fagyott, úgy hogy a Riparia hajtásai, melyek legkorábban fejlődtek, megsemmisültek.

Erős dér volt 21-én is, míg 3 nappal később, április 24-én a hőmérő + 31° C-ra szökkent fel.

Az időjárás most állandóbban melegre fordúlt és május 20-án nehány szőlőtőke fel volt kötözhető.

Május 31-én oly sűrű köd borította el a vidéket, a minőt más években csak deczemberben láthatni.

A szőlő általános kötözése csak junius 21-én indúlhatott meg és julius 10-én fejeződött be.

Az évnek ez a része kedvezőtlen volt a szőlő kifejlődésére nézve, mert hűvös éjjelekkel gyakori hideg esők váltakoztak.

Julius 11-én este felhőszakadásszerű eső és jégeső volt, mely a szőlőfürtökben tetemes kárt okozott.

Julius 15-én + 41° C.-ra emelkedett a hőmérséklet és ekkor a megelőző jégeső által megsértett szőlőszemek lehullottak.

Négy nappal később (19-én) az időjárás szeszélye megint + 10° C.-ra nyomta le a hőmérő higanyát.

Julius 11-étől augusztus 26-áig egy csöpp eső sem esett.

Augusztus 31-én az időjárás ismét hűvösre fordúlt + 10° C.-hőmérséklettel. Szeptember 17-én + 5 C. hőfok mellett csipős hideg széllel járó eső köszöntött be, mely egy-két félbeszakítással szeptember 26-áig tartott; a 26-áról 27-ére virradó éjjel volt az első őszi dér.

Október és november hónapok időjárása rendes, az őszi évszaknak megfelelő volt.

November 14- és 15-ike közti éjjel fagyott először, mely alkalommal a vizeken ujjnyi vastag jég képződött.

Deczember 2-ától kezdve az egész természet téli szint öltött s ettől kezdve az év végeig rendes és tartós időjárás volt.

A fönnebbieket röviden összefoglalva, a következő eredményre jutunk.

a) Az 1888/9-iki tél aránylag kevés csapadékkal járt, úgy hogy még januárban is kevés volt a talajban a téli nedvesség.

b) A tavasz későn köszöntött be, és minduntalan ismét a téli időjárásba csapott át. Ennek következtében a szőlő fakadása és a tavaszi munkálatok megkéstek, és még az oly későn fakadt hajtásokat is megrontotta a fagy.

c) A nyárnak szeszélyes időjárásához jégeső is járult; a hideg esők és hűvös éjjelek a szőlőre kedvezőtlenek voltak.

d) Csak is az ősz és az év végéig tartó télelő bizonyult normálisnak.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

2. Káros rovarok.

A késői tavaszodás következtében az első filloxera-peték, melyek más években már márczius 19—20-ika körül szoktak mutatkozni, a lefolyt évben csak április 24-én észleltettek.

Április 26-án mutatkoztak ismét a *tücskök* (*Gryllus desertus* Pall. = *melas* Charp), melyek már a múlt évben is annyi bajt okoztak. Néhány nap alatt már milliókra menő tömegben léptek föl, úgy hogy elűzésükre és megsemmisítésükre munkásnőket kellett alkalmazni, mert különben egyetlenegy vessző sem maradt volna meg.

Ez a csapás junius 19-éig tartott, mely naptól kezdve a tücskök lassankint eltűntek.

Május 11-én kezdtek mutatkozni az e vidékre oly végzetes szőlő-iloncza (*Tortrix Pilleriana*) hernyói és nagy tömegük csakhamar az egész szőlővesszőtermést veszélyeztette.

A hernyók szedése és megsemmisítése végett szintén munkásnőket kellett alkalmazni, mert máskülönben az egész vesszőtermés, a melyet sikerült a tücsköktől megmenteni, ezeknek a falánk állatoknak esett volna áldozatúl.

De nemcsak a szőlő szenvedett a káros rovaroktól, hanem a *gyümölcsfák* is, melyek már május 20-án egészen meg voltak fosztva lombjuktól, mivel a vinczellérek a millió meg millió falánk hernyóval szemben tehetetlenek voltak.

3. Az amerikai szőlőfajták alkalmazkodása a szőlőtelep viszonyaihoz.

A szőlőtelep talaja nehéz agyag és a víz csak nehezen járja át.

A szőlővesszőknek a talajhoz és általában az itteni viszonyokhoz való alkalmazkodása a következő:

1. Riparia-Sauvage. Igen jól tenyészik, de az ötödik évben már trágyát kiván.
2. Riparia gloire de Montpellier. Kitűnően tenyészik.
3. Vitis Solonis. Igen jól tenyészik.
4. Vitis Rupestris. » » »
5. Vialla. » » »
6. Clinton. » » »
7. Taylor. » » »
8. Elvira. Jól tenyészik, de nagyon szenved a filloxerától.
9. Jacquez. Nedves talajban rosszul tenyészik.
10. Herbemont. Kitűnően tenyészik.
11. Othello. Buján nő. Hogy meddig bir ellentállni a filloxerának, az csak a jövőben lesz megállapítható.
12. Canada. Gyengén tenyészik, láthatólag szenved a filloxerától.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

13. Triumph. A filloxera egészen tönkre tette.
14. Noah. Középszerűen tenyészik.
16. Franklin. Igen jól tenyészik.
16. York-Madeira. Buján tenyészik.

A szőlőtelepen levő többi vesszőfajok oly rövid idő óta vannak itt, hogy alkalmazkodásukról ma még nem lehet határozottan nyilatkozni.

4. Oltványok.

A régebben kiültetett oltványok közül 380 darab május végeig sem hajtott ki. Látva, hogy ezek az oltványok elhaltak, megvizsgálás czéljából kiásattam és konstatáltam, hogy a gyökerek a filloxerától mentesek, hogy más rovarok meg nem rongálták, és hogy a munkások szerszámaitól származó külső sérülések nem láthatók rajtuk. Az oltás helyén külsőleg semmiféle rendellenes jelenséget nem vehettem észre. Széthasításnál az oltás helyén, a bél helyében, nagyobb vagy kisebb mennyiségben barna, porszerű anyagot vettem észre, minek folytán a nemes vesszők tönkremenésének okául a bélfenésedést (Necrosis) kellett elfogadnom. Az ez úton tönkre ment vesszők legnagyobb része abba a csoportba tartozott, melyek zöld oltás utján készültek.

Az 1889. évben a fehértemplomi szőlőtelepen nagyobb mennyiségű zöld oltásokat nem lehetett végezni, mivel a vesszők végei a szőlő-iloncza (Tortrix Pilleriana) hernyóinak leszedése és a tücskök üldözése alkalmával legnagyobb részt letörtek, s ennek folytán a beoltandó vesszők fája a zöld oltás idején oly kemény volt, hogy ettől a művelettől megfelelő sikert már nem lehetett remélni.

Mindamellett a junius 1—4-ig tartott zöld oltási tanfolyam alkalmával különféle csemege szőlőfajokból 1.450 darab zöldoltvány készült Riparia-alanyokra; ezekből azonban, mivel az alanyok — a fönnebbi okoknál fogva — nem voltak alkalmasak a zöld oltáshoz, csak 350 darab fogamzott meg, de ezek is silányak és satnyák maradtak.

A megfogamzott oltások gyökereztetés végett földdel lettek betakarva, de a nagy szárazság miatt nem hajtottak gyökeret.

A lefolyt évben következő oltványok lettek — 1 méternyi sor- és tőketávolság mellett — állandó helyeikre kiültetve:

a)	Zöld oltványok	(Kadarka-Riparián)	3.211 darab
b)	» »	(Kövidinka »)	875 »
c)	» »	(Oporto »)	291 »
		Összesen:	4.377 darab.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

5. A telep szőlőtermése.

A telep direkt-termő amerikai szőlőfajtáinak első tulajdonképeni szüretje a lefolyt évben október 21., 22. és 23. napjain ment végbe. Mind a három nap derült és szeles volt.

A Herbemont mustja a saccharométer szerint 14° R. mellett, 22·5% czukortartalmat, a Jacquez mustja 24% czukortartalmat mutatott.

A Herbemont mustja rózsaszinű volt, a Jacquez-é pedig fekete.

Ugy a Herbemont, mint a Jacquez fürtjeinek szemeit lemorzsolták és a törkölyön 72 órán át erjedni hagyták; a pincze hőmérséklete 17° C. volt. További 48 óra alatt a rohamos erjedés teljesen be volt fejezve és november 6-án még az utóerjedés is megszünt. A bor egész tiszta volt, ugy hogy már november 8-én le lehetett fejteni.

A termett bor mennyisége:

a) Jacquez	332	liter
b) Herbemont . . .	25.5	»
c) Csigér	25	»
d) Vegyes fajok . .	8	»
Összesen:	390.5	liter.

Ez a bor további iskolázás végett az országos központi mintapinczének adatott át.

Ha a Jacquez és Herbemont ellentálló képessége kielégitőnek fog bizonyulni, akkor Fehértemplom hegyoldalai hihetőleg csakhamar ezekkel a fajtákkal lesznek beültetve; mivel különösen a Jacquez bora — fekete szinénél fogva — a futóhomok boraival való vegyitésre igen alkalmas volna.

6. A telep vesszőtermése.

a) *Anyatőkék.*

A telep a következő anyatőkékkel rendelkezik:

1. Riparia-Sauvage	10.776	darab
2. » gloire de Montpellier	99	»
3. Vitis Solonis	1.000	»
4. » Rupestris	59	»
5. Vialla	200	»
6. Clinton	83	»
Átvitel . .	12.217	darab

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

	Áthozat . .	12.217 darab
7.	Taylor	22 »
8.	Elvira	73 »
9.	Concord	3 »
10.	Cunningham	100 »
11.	Jacpuez	6.773 »
12.	Herbemont	2.274 »
13.	Othello	400 »
14.	Canada	1.188 »
15.	Noah	50 »
16.	Franklin	387 »
17.	York-Madeira	2.400 »
	Összesen:	25.887 darab.

Ezek közül 1889-ben lettek kiültetve:

1.	Vitis Solonis	292 darab
2.	Vialla	200 »
3.	Cunningham	100 »
4.	Othello	200 »
5.	Canada	1.000 »
6.	York-Madeira	239 »
	Összesen:	2.031 darab.

Az összes anyatőkék részint négyzetben, részint háromszögben vannak kiültetve, még pedig $1._5$ méter sor- és tőketávolsággal.

Az anyatőkék vesszői 2 méter magasságra (és még magasabbra is) növesztetnek, úgy hogy minden vesszőből 4 darab 50 czentiméter hosszú sima vesszőt lehessen nyerni.

Az 1888-ik évben még 3 Triumph is volt az anyatőkék között, de ezek az 1889. év folyamában a filloxera martalékává lettek.

b) *Sima vesszők.*

A felsorolt anyatőkékről 1889. őszén következő mennyiségű 50 centiméter hosszúságú sima vesszők lettek levágva és télre elvermelve:

1.	Riparia-Sauvage	225.000 darab
2.	» gloire de Montpellier . .	800 »
3.	Vitis Solonis	4.000 »
4.	» Rupestris	200 »
	Átvitel . .	230.000 darab

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

	Áthozat . .	230.000 darab
5.	Jacquez	49.700 »
6.	Herbemont	20.600 »
7.	Othello	1.300 »
8.	Canada	700 »
9.	Noah	600 »
10.	Franklin	4.000 »
11.	York-Madeira	24.000 »
	Összesen . .	330.900 darab.

c) *Gyökeres vesszők.*

1889-ben a következő sima vesszők lettek gyökereztetés végett 50 centiméter sor- és 10 centiméter vesszőtávolságra iskolába ültetve:

1.	Riparia-Sauvage	5.200 darab
2.	» Tomentosa	20 »
3.	Solonis	219 »
4.	Jacquez	1.570 »
5.	Othello	70 »
6.	Senasqua	50 »
7.	Secretary	50 »
8.	St.-Sauveur	50 »
9.	Black Defiance	50 »
10.	Cynthiana	30 »
11.	Louisiana	50 »
12.	Iwes Seedling	10 »
13.	Cunningham	25 »
14.	Brant	50 »
15.	Izabella	25 »
16.	Eumelan	15 »
17.	Black July	15 »
18.	York-Madeira	1.211 »
	Összesen . .	8.710 darab.

Az elmult nyár folytán meggyökeresedettek közül, mint egyéves gyökeres vesszők kiadhatók:

1.	Riparia-Sauvage	3.500 darab
2.	Solonis	150 »
3.	Jacquez	1.070 »
4.	Othello	30 »
	Összesen . .	4.750 darab.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

A maradék a szőlőtelep kiegészítéséhez szükséges.

A sima Jacquez-vesszők könnyebb gyökeresedés végett gyökeres Elvira-, Clinton- és Taylor-vesszőkre oltattak, és 1.570 darab közül 1.070 darab fogamzott meg; ha azonban idejekorán esőt kaptak volna, akkor a kiültetett és megfogamzott vesszők közti arány hihetőleg sokkal kedvezőbb lett volna.

d) *Szőlővessző-forgalom.*

1889. tavaszán a fehértemplomi állami szőlőtelepről a következő vesszőmennyiségek lettek kiadva:

A) Eladatott: 262.198 darab sima vessző,
» 4.725 » gyökeres vessző,
összesen 266.923 darab vessző.

B) Díjtalanúl lett kiadva: 26.952 darab sima vessző,
» » » 684 » gyökeres vessző,
összesen 27.636 darab vessző. Végre

C) Zöldoltványokból: (Kövidinka Riparián) 8.779 darab.

Összesen tehát 303.334 darab sima és gyökeres vessző valamint oltvány lett kiadva, melyeknek összes értéke 2450 frt 70 kr.

7. Gyümölcsfák és kosárfüz.

Szőlőfajokon kivül a telepen még különféle nemes gyümölcsfajok is vannak ültetve, melyekről a közönség ingyen kap oltógalyakat. Sajnos, hogy az utolsó két igen hideg tél folytán a gyümölcsfák nagy része elpusztúlt.

Jelenleg összesen 62 darab gyümölcsfa, azonkivül 200 db. ribiszkebokor, és sövény gyanánt 000 db. eperfa van a telepen. Az utóbbiak levélzetét a selyemhernyó-tenyésztők díjtalanúl szedhetik le.

Végül megemlítendő, hogy 120 db. aranyfüzdugvány is helyet nyert a telepen.

8. Látogatók.

A fehértemplomi állami szőlőtelepet 1889-ben összesen 187 vendég látogatta meg.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

X.

Koritsánszky János jelentése a kecskeméti állami Miklóstelep amerikai ültetvényéről.

Időjárás.

Az időjárásra vonatkozó adatokat az alábbi táblázat tünteti fel.

Hónap	Hőmérséklet Celsius fokokban			Csapadék milliméterekben	Havi átlagos szélerősség 10-es skála szerint	Észrevétel
	legalacsonyabb	legmagasabb	havi átlag			
Január	9-én — 12	30-án + 3	— 10	270.4	2.5	Hócsapadék
Február . . .	20-án — 8	27-én + 10	— 2	197.6	3.2	»
Márczius . . .	13-án — 10	27-én + 13	+ 4	115.3	2.6	
Április	1-én — 4	28-án + 20	+ 7	153.0	3.8	
Május	1-én + 9	31-én + 30	+ 14.5	14.5	3.2	
Junius	20-án + 10	10-én + 32	+ 19.4	43.4	1.6	
Julius	6-án + 8	16-án + 33	+ 20	4.3	1.2	
Augusztus . .	15., 16-án + 6	12-én + 37	+ 20.4	18.5	2.1	
Szeptember . .	26. 27. 28-án + 1	6-án + 32	+ 18.5	41.0	0.8	
Október . . .	23-án + 1	2-án + 21	+ 10	92.4	1.2	
November . .	27-én — 6	1-én + 14	+ 7.2	104.0	1.0	
Deczember . .	24-én — 13	9-én — 1	— 6	44.6	1.0	Hócsapadék
				Összesen a csapadék . . 1099.0		

Az átlagos havi hőmérsékleti viszonyok általában kedvezőbbek voltak, mint az 1888. évben. Igy pl. 1888-ban a márczius havi átlagos hőmérséklet + 1.5° C., 1889-ben pedig + 4° C., julius hóban 1888-ban + 18.5° C., 1889-ben + 20° C. A csapadék 1888-ban 272 milliméter, 1889-ben 1099 milliméter volt. Általában a tavaszi időjárás az itt kimaradhatatlan erős szeleket nem számítva, ez évben kedvezőnek volt mondható.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

A tavaszi munkálatok (nyitás, metszés) márczius hó első hetében vették kezdetüket, a tőkék fakadása korán kezdődött, s ennek, valamint a tavaszi kedvezőbb időjárásnak behatása alatt a szőlő virágzása s a termés érése is a szokottnál 10—12 nappal előbb állott be.

Az ültetvények állása és fejlődése.

Az amerikai anyaültetvény területe 17 k. hold. Az ültetvény állása ez évben normálisnak mondható. A tőkeálladék vesszőterméséről vezetett összehasonlító adatok szerint ez évben annyiban konstatálható haladás, hogy a tőkénkinti átlagos vesszőhozam — 50 cm. hosszú dugványokban — ez évben 2 dugványnyal többet eredményezett. Igy pl. a Riparia-Sauvage 33.000 tőkéje 1888-ban 308.100 db. 50 cm. hosszú dugványt termett, átlag tehát tőkénkint 7 dugványt; 1889-ben 317.500 drbot, tehát átlag tőkénkint 9 dugványt; daczára annak, hogy 2000 tőke zöldoltásra használtatván fel, ezek dugványhozama elesett. A folyó évben a Riparia-ültetvényben trágyázási kisérlet tétetett a Saxl-testvérek által forgalomba hozott s a nevezett czég által a telepnek díjtalanúl felajánlott temesvári szárított, poralakú marhatrágyával. Az eredmény azonban csak a jövő évben lesz konstatálható.

Ez évben nagyobb számban lépett fel az Anomala vitis nevű szőlőlombpusztító bogár s kivétel nélkül valamennyi amerikai fajt ellepte, számos anyatőkét megfosztva buja levélzetétől. Ez ellen akként védekezett a telep, hogy kora reggel kis leányokkal szedette a rovarokat vizzel telt edényekbe. Ily módon 1 hektoliternél több rovar pusztíttatott el.

Anyatőkék és vesszőtermésük.

A telep vesszőtermelés czéljából az alábbi kimutatásban elősorolt anyatőkékkel rendelkezik.

Folyó szám	Szőlőfaj neve	Ültetés éve	Sor- és tőke-távolság	A táblákban kiültetett anyatőke darab-száma	1889. évben: nyert 50 cm. hosszú dugvány darab-száma	1889. évben: esik átlag egy tőkére	Jegyzet
1.	York Madeira . .	1884	120 cm.	2.116	17.400	8	
2.	Riparia Sauvage .	1885	»	33.041	317.500	9	
3.	Jaquez	»	»	16.767	92.800	5	A hajtások egy része zöld gyökereztetésre használtatott fel.
4.	Vitis Solonis . .	»	»	1.784	6.400	4	
5.	Herbemont . . .	»	»	9.419	13.000	1	A hajtásoknak zölden való gyökereztetésre felhasználása miatt a dugvány hozam kevesebb.
6.	Othelló	»	»	2.100	5.500	2	
			Összesen . .	65.227	452.600		

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Gyökereztető iskola.

A gyökereztető iskolák 70 cm. sor- és 5 cm. vesszőtávolság mellett a következő (őszszel felvett) vesszőmennyiséget mutatták:

1.	Riparia Sauvage	50.000	db.
2.	» Portalis	300	»
3.	Clinton	200	»
3.	Elvira	200	»
5.	Taylor	200	»
6.	Canada . . .	200	»
7.	Herbemont . .	2.000	» anyatáblában zölden gyökeresítve.
	Összesen:	53.100	db.

Vesszőforgalom.

A telepről 1889. tavaszán elszállított amerikai vesszőkről és amerika oltványokról az alábbi kimutatások nyújtanak áttekintést.

Folyó szám	Szőlőfaj neve	Sima-e vagy gyökeres?	Darabszám	Értéke frt	Értéke kr.	Jegyzet
1	Riparia Sauvage	gyökeres	20.220	404	40	
	» »	sima	341.750	1.708	75	
2	Solonis	gyökeres	15.245	533	57	
	»	sima	10.850	162	75	
3	Vialla	gyökeres	960	48	.	
4	Jaquez	»	27.625	1.105	.	
	»	sima	84.100	841	.	
5	Herbemont	gyökeres	5.605	560	50	
	»	sima	9.300	231	50	
6	York Madeira	gyökeres	1.540	92	40	
	» »	sima	18.150	363	.	
7	Othello	gyökeres	795	99	37	
	»	sima	8.985	449	25	
		Összesen . .	545.125	6.599	49	

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Folyószám	Az oltvány neve	Fás vagy zöld oltvány-e?	Darab-szám	Értéke frt	Értéke kr	Jegyzet
1	Nagyburgundi	fás	3.085	215	95	
	«	zöld	25	.	75	
2	Oporto	fás	2.941	206	15	
	«	zöld	240	7	20	
3	Carbenet Sanvignon	fás	1.165	81	55	
	« «	zöld	60	1	80	
4	Merlot	fás	622	43	54	
5	Kadarka	zöld	18	.	54	
6	Szent-Lőrincz	«	10	.	30	
7	Purcsin	«	5	.	15	
8	Olasz riezling	fás	320	22	40	
	« «	zöld	10	.	30	
9	Furmint	«	10	.	30	
10	Hárslevelű	«	10	.	30	
11	Pineau noir	fás	243	17	01	
12	Piros bakar	zöld	55	1	65	
13	« dinka	«	10	.	30	
14	« veltelini	«	10	.	30	
15	Zöld sylváni	«	70	2	10	
16	Zierfandel	«	25	.	75	
17	Ezerjó	«	15	.	45	
18	Kövi dinka	«	5	.	15	
	Chasselos croquant	fás	259	20	72	
19	« «	zöld	15	.	60	
20	« blanc	«	18	.	72	
21	« rouge	«	25	1	.	
22	Muscat Lunel	«	65	2	60	
23	« d'Alexandrie	«	45	1	80	
24	Madeleine Angevine	«	24	.	96	
25	« Royale	fás	37	2	96	
2	Passatutti	zöld	13	.	52	
	Összesen		9.459	635	82	

Elszállíttatott e szerint:

1. Amerikai vessző: 204 félnek 11 faj, 672 csomagban 545.125 db., melyek értéke 6.599 frt 49 kr.
2. » oltvány: 30 » 23 » 36 » 9.459 » » » 635 » 82 »

Összesen: 554.584 db., melynek értéke 7.235 frt 31 kr.

Szőlőtermés.

A telepen termett 1889-ben:

1. York-Madeira 136 kgr. szőlő, czukortartalma 19%, Babo szerint.
2. Othello 198 » » » 20 » »
3. Herbemont 183 » » » 21 » »
4. Jaquez 1.505 » » » 21 » »

Ezen fajokból az Othello és York-Madeira csemege-szőlőül eladatott kilogrammonkint 10 krjával, a Herbemont és Jaquez borszőlőül kilogrammonkint 6 krjával.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Fajgyüjtemény.

A telep amerikai fajgyüjteményében az 1889. év végével következő fajok voltak képviselve:

1. Riparia Sauvage
2. Vitis Solonis
3. Jaquez
4. Herbemont
5. Othello
6. York-Madeira
7. Senasqua
8. Secretary
9. Black Defiance
10. Saint-Sauveur
11. Riparia Gloire de Montpellier
12. Vitis Rupestris
13. Triumph
14. Brant
15. Noah
16. Black July
17. Eumelan
18. Izabella
19. Concord
20. Lovricana
21. Ives Seedling
22. Franklin Vialla
23. Cunningham
24. Riparia Portalis
25. Canada
26. Clinton
27. Elvira
28. Taylor.

Tanfolyamok.

A telepen egész április hó folyamán tanfolyam tartatott az összes tavaszi munkák gyakorlatából és az amerikai alanyok oltásáról. Ugyancsak egész junius hó folyamán a zöld oltásról. Az oltási tanfolyamokban, tekintettel arra hogy Kecskeméten és vidékén csak homoki szőlők vannak, — a hol az amerikai alanyok oltásának nagyobb jelentősége nincs, — csak kevesen vettek részt.

A telepet 1889-ben 331 vendég látogatta meg. Az amerikai vesszőkkel való védekezés ügyében magánfelek, intézetek és egyletektől, valamint uradalmaktól 901 levélbeli megkeresés érkezett be a telephez, melyekre nézve a felvilágosító válaszok megadattak.

XI.

Deák Tamás borászati v. tanitó jelentése a székesfehérvári állami amerikai szőlőtelepről.

A telep jelenlegi területe 16 k. hold, melyből 4—4 k. hold csak 1888. és 1889-ben lett beültetve, illetőleg az első 8 k. holdhoz csatolva.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Talaj. A feltalaj agyagos homok, meglehetős televény-tartalommal, altalaja pedig homokos agyag, — néhol foltonkint tiszta agyag.

Hőmérsékleti viszonyok. Az 1889. év nagyon száraz volt, igen csekély csapadékkal s ingadozó hőmérsékkel, melynek rossz oldalához járult a fehérvári völgyben uralkodó, majdnem állandó léghuzam. A havonkinti hőmérsékleti viszonyok a következőkben mutattatnak ki:

Hó	Nap	Legmagasabb hőfok	Nap	Legalacsonyabb hőfok
Január	5., 15.	+ 15	31.	— 15
Február	15.	+ 12	24.	— 11
Márczius	8.	+ 17	20., 24., 25.	— 8
Április	22.	+ 26	1., 6.	— 5
Május	15.	+ 33	27.	+ 7
Junius	27.	+ 35	7., 9., 22., 25., 26.	+ 15
Julius	11.	+ 38	3.	+ 11
Augusztus	4., 5., 6., 18.	+ 35	30.	+ 13
Szeptember	2.	+ 33	17.	+ 1
Október	11.	+ 27	27.	+ 1
November	2., 16.	+ 22	13., 30.	— 6
Deczember	29.	+ 13	15.	— 11

Fagy, jégverés vagy más elemi csapás nem fordúlt elő, csupán a tavaszi és szeptemberi szelek tettek némi kárt a karókban és elvétve a tőkékben.

A kártékony rovarok közül majdnem hihetetlen kárt tett a cserebogár pajorja úgy az iskolában, valamint a megeredés után gyökerezés végett döntött zöldoltványok alanyain is. Ezek kiirtására a munkaközben való összeszedést alkalmaztuk. Kis mértékben pusztított tavaszszal a nagyfejű csajkó (Lethrus apterus) is, ezt kiásással irtottuk.

A telep állapota a következőkben tüntettetik fel:

A) *Anyatőkék.*

a) Amerikai szőlőfajok.

1. Riparia-Sauvage	1.5	m.	távolra	ültetve,	van:	15.980	tőke.
2. Jaquez	1.20	»	»	»	»	6.542	»
3. Canada	1.40	»	»	»	»	1.455	»
4. York-Madeira	1.20	»	»	»	»	459	»
5. Herbemont	1.20	»	»	»	»	466	»
6. Vialla	1.40	»	»	»	»	1.213	»
7. Riparia Portalis	1.40	»	»	»	»	82	»
8. Noah	1.40	»	»	»	»	50	»
9. Othello	1.40	»	»	»	»	270	»
					Összesen	26.517	tőke.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

b) Riparián készült oltvány-anyatőkék:

1.	Portugizi	angol párosítás . .	182+	zöld oltás	46=	228 tőke
2.	N.-burgundi	» » . .	268+	» »	54=	314 »
3.	Vörösdinka . . .	» » . .	81			81 »
4.	Ezerjó	» » . .	86			86 »
5.	Muscat-Lunel . . .	» » . .	90			90 »
6.	Olasz riezling . . .	ang. és egysz. páros.	347			347 »
7.	Szlankamenka . .	» » » »	83			83 »
8.	Madeleine augevine . .	» »	227			227 »
9.	Chanclas imp. rouge . .	» »	248			248 »
10.	Hárslevelű	» »	151+	zöld oltás	199=	350 »
11.	Carbenet Sauvignon . .	» »	56			56 »
12.	» franc	» »	25			25 »
13.	Szentlőrinczi	» »	75			75 »
14.	Muscat granat	» »	75			75 »
15.	» Jézus	» »	75			75 »
16.	» basilicum . . .	» »	75			75 »
17.	» précoce d'Août .	» »	75			75 »
18.	» blanc de Saumur	» »	75			75 »
19.	» sylvani . . .	» »	75			75 »
20.	Chanclas Negroponte .	» »	75			75 »
21.	» rouge . . .	angol nyelves oltás				75 »
22.	» Angevine . .	» »	»			75 »
23.	» rouge de Faloux	» »	»			75 »
24.	» » » Fonce	» »	»			75 »

Összesen 3.035 tőke

B) *Vesszőtermés.*

c) Amerikai anyatőkék termése az 1888. évben:

1.	Riparia Sauvage . .	sima =	340.400	+ gyökeres =	91.933 darab
2.	Othello	» =	2.000	—	
3.	Jaquez	=	10.000	—	
4.	York-Madeira . . .	=	500	—	
5.	Vialla	=	1.500	—	
6.	Canada	=	600	—	
7.	Noah	=	100	—	
8.	Othello	=	500	—	
		Összesen	355.600	+ gyökeres	91.333 darab

3.797 frt 16 kr. értékben.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Ebből a közönségnek 1889. év tavaszán kiadatott 154.900 darab sima és 79.933 darab gyökeres Riparia Sauvage, a többi pedig ugyanezen év tavaszán részint gyökereztetés, részint a telep anyatőkéinek szaporítása végett 60 cm. sor- és 15 cm. vesszőtávolságban — árokba — iskoláztatott.

C) *Oltványok.*

Minthogy a tömeges megrendelés miatt, mely a készlet háromszorosát is meghaladta, minden oltásra alkalmas gyökeres és sima vesszőt ki kellett osztani, ez évben csak is a zöld oltások készítésére szorítkoztunk. Beoltatott 4 éves Riparia Sauvage-tőkék vesszőjébe 11 európai fajból összesen 17.145 drb, melyekből megeredt összesen 15.515 darab, vagyis 90.5%.

Az oltások az egész idény alatt gyönyörűen díszlettek, úgy hogy némelyiknek hajtása a 3 métert is megközelítette, azonban október hó közepe táján, midőn a nedvkeringés teljesen megszünt, az oltások alanya (mintegy 30—35%-nál) megfeketedve elszáradt. Ennek oka úgy látszik abban keresendő, hogy oltás, illetőleg megeredés után nem hagyatván meg az alanyon a levélzet, az oltvány ennek hiányában nem is érhetik meg, s ilyen állapotban a legkisebb hideg is tönkre teszi. — Ezen csak úgy lehet segíteni, ha oltás alkalmával leszedjük ugyan az alanyról a leveleket, hogy a megeredést biztosítsuk, de mihelyt a nemes galy megeredt, vagyis 20—30 cm. hosszú hajtást hozott, az alanyon előtörő hónalj-hajtásokat csak úgy kell visszacsipni, hogy az azok alján levő levélke megmaradjon az alany megérlelése végett. Igy rövidebb lesz ugyan az oltvány nemes hajtása, de legalább kifejlett, erőteljes alanyon nyugszik és tartós lesz, ellenben az alanyok teljes lelevelezésével felerészük is elpusztúl.

A zöld oltások május hó 26-tól junius hó 20-ig, és junius 26-tól 30-ig ettek napszámosok által készítve.

A legidősebb oltványok 1885-ben készültek angol nyelves párosítás útján, a melyekből eddig összesen alig veszett ki 1½%, a hiányos összeforradás folytán mind termésre, mind lombozat nevelésre nézve is kifogástalanúl szépen díszlenek.

Minthogy pedig a Riparia Sauvage-ot kivéve a telep valamennyi amerikai fajtájú szőlője csak 2—3 éves, az ellentállóságra vonatkozólag eddig mérvadó tapasztalatokat szerezni nem lehetett. Annál érdekesebb lesz az 1890. év, mert a York-Madeirát, Herbemontot és Viallát oly nagy mértékben támadta meg a filloxera, hogy a pusztulás ez idén (1889-ben) ugyan nem észlelhető, de a jövő évben alighanem fog külsőleg is jelentkezni.

A telepet 1889-ben részben mint vendég, részben mint oltási tanfolyamot hallgató, 544 egyén látogatta meg; ezek között 20 alsó-ausztriai volt.

Az 1885. évtől kezdve az összes látogatók száma 1290.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

XII.

Guzman Dénes borászati vándortanitó jelentése a nagykárolyi, péri és nagyváradi amerikai szőlőtelepekről.

Az 1889. év folyamán az időjárás a munkálatok végzésére nagyon kedvezőtlen volt; a tavaszi munka időszaka alatt majdnem egész április havában folytonosan tartott esőzés miatt a szükséges munkát csak nagy bajjal lehetett végezni; az esőzést állandó száraz idő váltotta fel, mely különösen az ujabb ültetésekre, — a dugványokra gyakorolt kedvezőtlen hatást, ez utóbbiak meggyökeresedését nehezítette s a fejlődést hátráltatta. A nyár vége felé rendkivül nagy szélviharok voltak, melyek igen sok karót döntöttek ki, s ez által nemcsak az eltört karókban volt nagy kár, hanem a kötözési munkák is majdnem megkétszereződtek. Szeptember havában és október elején ujból majdnem állandóan esett, mely nedves időben a szőlő fája erősen kezdett fejlődni annyira, hogy a vesszők, még november közepén is alig voltak megérve; ennek folytán a betakarítási munkálatok nagyon későn kezdődhetvén, csak az év végével fejeztettek be.

Anyatőkék.

A nagy-károlyi telepen a következő anyatőkék vannak kiültetve:

Riparia Sauvage (részben Riparia-Portalis és tomentosa fajtákkal vegyesen): . . .	9.478	tőke
Riparia-Portalis	53	»
York-Madeira	314	»
Noah	62	»
Othello	224	»
Vialla	212	»
Canada	1.387	»
Jaquez	5.081	»
Herbemont	1.359	»
Concord	38	»
Összesen:	18.208	tőke.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

A peéri telepen anyatőkékűl vannak kiültetve:

Riparia Sauvage (részben Riparia Portalis és tomentosa válfajokkal vegyesen) . . .	6.651 tőke
Herbemont	27 »
York-Madeira	26 »
Solonis	40 »
Összesen:	6.744 tőke

A nagyváradi telepen anyatőkékűl vannak kiültetve:

Riparia Sauvage (részben Riparia Portalis és tomentosa válfajokkal vegyesen) . . .	9.491 tőke
Herbemont	716 »
Jaquez	2.914 »
Vialla	540 »
Othello	265 »
Noah	55 »
Riparia Portalis	55 »
Canada	165 »
Összesen:	14.201 tőke.

Ezen állandó helyökre kiültetett amerikai szőlőfajokon kivűl, a nagykárolyi és a nagyváradi telepeken a lefolyt évben még a következő amerikai szőlőfajták sima vesszői lettek gyökereztetés végett iskoláztatva, melyek meggyökeresedésük után kisérlet végett szintén mint állandó anyatőkék fognak kiültettetni:

Blak July	Izabella,
Eumelan,	Triumph,
Franklin,	Louisiana,
Ives Seedling,	Cunningham,
Black Defiance,	Secretary,

Senasqua.

Az anyatőkék vesszőtermése.

Az 1889. évben az anyatőkékről következő vesszőmennyiség szedetett:

a nagykárolyi telepen:

Riparia Sauvage	80.000
Riparia Portalis	3.400
Jaquez	30.000
Herbemont	13.000
York-Madeira	3.500
Átvitel . .	129.900

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Áthozat . .	129.900
Othello	1.500
Vialla	4.000
Noah	300
A peéri telepen:	
Riparia	190.000
Riparia Portalis	6.000
A nagyváradi telepen:	
Riparia	142.000
Jaquez	20.000
Othello	1.500
Vialla	10.500
Összesen:	504.700

A dugványokból nyert gyökeres vesszők száma:

a nagykárolyi telepen:	
Riparia	33.000
Jaquez	20.000
Herbemont	1.200
a nagyváradi telepen:	
Riparia	56.000
Jaquez	6.500
Összesen:	116.700.

A peéri telepen a gyökeres vesszők az ősszel nem lettek még kiszedve, helyben való megolvasás után lesz 20.000 Riparia.

A kiültetve levő amerikai szőlőfajták fejlődéséről.

Mind a három telepen egyedül a Riparia Sauvage, a Portalis és tomentosa válfajokkal együtt bizonyult olyan amerikai szőlőfajnak, mely erőteljesen díszlik, és e mellett *gyökérzete teljesen filloxeramentes.*

A többi amerikai szőlőfajokra vonatkozólag következőket észleltem:

A Jaquez és Herbemont gyökérzetét a filloxera ellepi, s a gyökérzeten dudorok képződnek. Az eddigi ültetések csak három évesek, jól fejlődnek s hanyatlásuk eddig nem észlelhető.

A York-Madeira gyökérzetén szintén van filloxera, dudorok sokkal kevesebb mérvben képződnek, hanyatlás nem észlelhető.

A Vialla-faj gyökérzetén szintén van filloxera, hanyatlást még nem mutat.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

A 3 éves Noah és Othello tőkék, melyeknek gyökérzete szintén filloxeralepett, hanyatlanak.

A 3 éves Canada ültetvény N.-Károlyban már pusztúl a filloxera miatt, a nagyváradi telepen is mutatkozik a hanyatlás jele.

Miután a hanyatlásnak ugyanezen tüneteit a szendrői telepen is tapasztaltam, legellentállóbbnak a Riparia mutatkozik, mig a többi fajták, különösen a direkt termők, idővel valószinűleg csak gyérítéssel lesznek fentarthatók.

A telepeken levő oltvány-tőkék száma.

Az oltott tőkék czélja az, hogy egyrészt a szőlőtermelő közönség az oltott szőlő fejlődéséről és terméséről, a termett szőlő ízéről, s a belőle szűrt bor minőségéről meggyőződést szerezzen; másrészt pedig az, hogy a telepen készülő további oltványokhoz a kellő számú fásvesszőket és zöld hajtásokat szolgáltassák.

Ilyen oltott tőkék a következő fajokból vannak:

a nagykárolyi telepen:

Nagy-Burgundi	285	darab tőke
Bakar	235	» »
Erdei	269	» »
Oporto	243	» »
Carbenet	249	» »
Olasz Rizling	87	» »
Muscat Trollinger	72	» »
» Lunel	9	» »
» Eugenia	10	» »
Madeleine Angevine . . .	174	» »
» Royal	209	» »
Ropogós gyöngy szőlő . .	244	» »

Ezeken kívül 76 különböző fajta tőke van a kúszó szőlőművelési rendszer kipróbálása végett 6 méter sor- és $1^1/_2$ méter tőketávolságra kiültetve. Az egyes fajtáblák kiegészítése az 1890. évben fog eszközöltetni.

A péri telep oltványtőkéi:

Bakar	92	darab tőke
Erdei	113	» »
N.-Burgundi	108	» »
Olasz Rizling	41	» »
Madeleine Royal	34	» »
» Angevine . . .	13	» »
Szt.-Lőrinczi musk.	18	» »

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Muscat-Lunel	6	darab tőke
Szlankamenka	6	» »
Fonainebleau	4	» »
Passatutti	7	» »
Margit	4	» »
Tokaj angevine	15	» »
» Jardin	4	» »
Pr. d. Malingre	5	» »
Frontignon musk.	6	» »
Juhfark	9	» »
Carbenet	19	» »
Ropogós gyöngy szőlő . .	12	» »
Chassellas Florence . . .	6	» »
Nantesi musk.	6	» »

A nagyváradi telep oltványtőkéi:

Madeleine Angevine . . .	70	darab tőke
» Royal	12	» »
Oporto	15	» »
Carbenet	20	» »
Bakar	20	» »
N.-Burgundi	12	» »
Olasz Rizling	50	» »
Ropogós gyöngy szőlő . .	15	» »

A nagyváradi telepen az oltványtábla az 1890. év tavaszán fog berendeztetni.

A telepeken készitett oltványok száma és tenyészésük.

A nagykárolyi telepen egy éves gyökeres vesszőkbe kézben készíttetett 2290 darab fásoltvány; ezekből megfogamzott 1239 darab; fogamzási százalék 54%.

Zöld oltás útján készittetett 7024 darab oltvány; ezekből megfogamzott 5726 darab; fogamzási százalék 75.5 %.

A péri telepen helyben 382 darab fásoltvány készült; ezekből megfogamzott 302 darab; fogamzási százalék 80%

Zöld oltvány 2020 darab készült, megfogamzott 1930 darab, fogamzási százalék: 96%.

A nagyváradi telepen készült 7030 darab zöld oltvány, megfogamzott 5165 darab, fogamzási százalék: 73.5 %.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Az oltványok fejlődésére nézve észleleteim a következők:

A nagykárolyi telepen úgy a fás, mint a zöld oltványok hajtásai 1—2 méter hosszúságot értek el, ezen hosszúságnak megfelelő vastagságra fejlődve, a nemes hajtások őszre tökéletesen megértek.

A péri telepen a fás oltások az erőteljes tőkék vesszői egy méter magasban lettek beoltva, s azonnal ledöntve. Ezek az oltványok rendkivül erőteljesen fejlődtek, 3—5 méter magasságra nőttek és $1^1/_2$—2 cm. átmérőjü vastagságot értek el. A zöld oltványok szintén már a megerősödött tőkék hajtásaiba készíttetvén, azok is 3—5 méter hosszúra és 1—$1^1/_2$ cm. vastagra fejlődtek, és mind jól megértek. A péri telep oltványai általános bámulat tárgyai voltak, s azok, a kik nem tudták azt, hogy ezek a tavasszal, illetőleg a nyár folyamán lettek készítve, hinni sem akarták, hogy ugyanazon évi oltványok.

A nagyváradi telep zöld oltványai is elég kielégítőleg fejlődtek, de mert ottan egyrészt az anyatőkék csak 130 cm. távolban vannak egymástól ültetve, s mert a tőkék még fiatalok, nem is oly erősek még, mint Nagy-Károlyban. Azon tőkék zöld oltványai pedig, melyeknek vad vesszőiről a levélzet nem lett időnkint letakarítva, határozottan visszamaradtak. Ezen tőkékre nézve a kísérlet azért tétetett meg, mert az 1889. év folyamán rendezett hegyaljai kirándulás alkalmával az a vélemény merült fel, hogy a zöld oltványok jobban fejlődnek akkor, ha a vad alanyt nem levelezik le. E kisérlet azonban nem sikerült, s azt bizonyította be, hogy a vad alany levelezése nagyon is szükséges.

A zöld oltványok a fogamzás után, a mikor a nemes rész 25—30 cm. hosszúságot ért el, ledöntettek akként, hogy a földbe csakis az amerikai alany része került, mely rész a nyár folyamán meg is gyökeresedett. Az ilyenek az 1890. év tavaszán, mint gyökeres oltványok lesznek elültethetők.

Az 1889. évi vesszőforgalom.

Az 1888. évi termésből az 1889. év tavaszán a következő vesszőmennyiségek lettek kiadva:

a nagykárolyi telepről, hová a péri vesszőtermés is hozatott,
eladatott: 51.030 darab sima amerikai szőlővessző, és
11.411 » gyökeres » » 846 frt 60 kr. értékben;
díjtalanúl kiadatott:
24.310 darab sima amerikai szőlővessző, és
13.000 » gyökeres » »
A nagyváradi telepről
eladatott: 46.565 darab sima amerikai szőlővessző, és
45.200 » gyökeres » » 1237 frt 10 kr. értékkel

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

díjtalanúl kiadatott:

1.850 darab sima amerikai szőlővessző és

4.150 » gyökeres » »

Ezeken kivül 9.000 darab sima amerikai szőlövessző, mint a termés 6% jutaléka, Nagy-Várad városnak lett átadva.

Az oltványok készletéből mind a három telepről együttesen eladatott: 1.207 darab, 61 frt 91 kr. értékben és díjtalanúl lett kiadva: 125 darab.

XIII.

Tus Antal borászati vándortanító jelentése a szendrői állami szőlőtelepről.

Az időjárás a szendrői telepen ez évben nem kedvezett sem az ültetvényeknek, sem a zöld oltványoknak, mert május hó közepétől junius hó végeig, vagyis öt héten át, nem volt eső. Junius elején folyton nagy szelek uralkodtak, melyek az akkor készített zöld oltványokat részint kitördelték, részint kiszárították, úgy hogy a juniusban készített oltványok közül alig 50% fogamzott meg. A május hóban készítettekből ellenben alig néhány maradt el.

A telepen uralkodó hőmérsékleti viszonyok megvilágosítására a következő adatok szolgálnak:

Hónap	Nap	Legmagasabb hőfok R.	Nap	Legalacsonyabb hőfok R.
Január	1.	+ 10	5.	— 11
Február	17.	+ 13	7.	— 10
Márczius	7.	+ 14	18., 19.	— 7
Aprilis	22.	+ 20	8.	— 2
Május	4., 16.	+ 25	12.	+ 4
Junius	26.	+ 28	20.	+ 9
Julius	19., 28.	+ 32	10., 22.	+ 12
Augusztus	1., 20.	+ 32	11., 12.	+ 9
Szeptember	4.	+ 31	25.	+ 4
Október	23.	+ 20	31.	— 3
November	9.	+ 17	29.	— 5
Deczember	12.	+ 13	21.	— 8

A telepen levő szőlőültetvények fejlődése megindult márczius 25—27-én. A nyitás kezdetét vette márczius hó 28-ikán, befejeztetett április hó 6-ikán. A metszés április hó 10-ikén fejeztetett be.

Május hó 10-ikén a kötözés vette kezdetét s tartott 20-ikáig, s ekkor a zöld oltványok készítésére került a sor, a mit azonban már 28-ikán oltógaly

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

hiánya miatt abba kellett hagyni. Junius hó 10-ikén a hónalj-hajtásokból nyert oltógalyakkal folytattatott az oltás, de ez már a fent említett szeles száraz idő miatt nem sikerült oly jól, mint a májusi oltás.

Augusztus hó végével az oltványokon termett Hárslevelű s Nagyburgundi fürtök már érettek voltak; de az ekkor bekövetkezett esős idő, mely egész október hó közepéig tartott, a termést igen megrontotta, úgy hogy a szüretig, mely október hó 15-ikén tartatott, nem maradt ép szőlőfürt. — A darázs is igen sok kárt tett a termésben; minek oka az, hogy ott az egész vidéken már nincs szőlő, csupán két amerikai szőlőtelep. Ennélfogva mind a szőlőtelepre húzódtak és fészkeiket (melyek nagyrészt a szerpentin utak kőrakásaiban voltak) fel kellett keresni s azokba szénkéneget befecskendeni, mi által némileg sikerült a nagyobb pusztításnak elejét venni.

A termés eredményét a következő táblázat tünteti fel. — A termést adó tőkék 1—4 éves ültetések és 1888-ban készített zöld oltványok.

Szőlőfaj	Czukor % Pillitz-féle must mérővel	Savtartalom %-ban	Termés-mennyiség literekben
Oltványok vegyesen	16	9	25
Herbemont	14	13	2
Taylor	17	11	10
Othello	16	9	10
Canada	16	8	1
Jaquez	21	11	11
Concord	14	12	10
Összesen:			69

Anyatőkék és vesszőtermésök.

Az anyatőkék ültetési távola nagyrészt 120 centiméter.

Szőlőfaj:	Riparia Sauvage	tőkék száma:	5.700
«	« Portalis	« «	500
«	Vitis Solonis	« «	500
«	Canada	« «	450
«	Japuez	« «	434
«	Othello	« «	473
»	Herbemont	» »	255
«	Vialla	« «	400
«	York-Madeira	« «	130
«	Cunningham	« «	65
«	Triumph	« «	22
	Átvitel	tőkék száma:	8.929

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

	Áthozat . .	tőkék száma	8.929
Szőlőfaj:	Elvira	« «	200
«	Clinton	« «	22
«	Noah	« «	24
«	Taylor	« «	180
	Összesen . .	tőkék száma	9.355

A fent elsorolt anyatőkék átlagban 5 db. 50 cm. hosszú, sima vesszőt termettek. Ezek közül gyökereztetésre 10.000 Riparia Sauvage került, melyekből az aszályos időjárás mellett 60% fogamzott meg.

Zöld oltványok.

Zöld oltványok a következő fajokból készültek, mind Riparia Sauvage alanyba:

Szőlőfaj	Oltatott	Megfogamzott	A megfogamzottakból beérett s ültetésre alkalmas maradt
Furmint	1.300	1.000	900
Kadarka	500	380	210
N.-Burgundi	800	650	500
Hárslevelű	1.200	760	565
Olasz rizling	300	250	190
Jaquez	800	600	460
Herbemont	800	565	480
Othello	500	340	260
Összesen . .	6.200	4.545	3.565

Szőlővessző forgalom.

A telepről három félnek adatott ki sima és gyökeres vesszőt:

Riparia Sauvage	20.000	sima	5.000	gyökeres
Vitis Solonis	1.000	»	200	»
Vialla	500	»	—	»
Jaquez	500	»	—	»
Herbemont	500	»	—	»
Othello	500	»	—	»
Canada	500	»	—	»
Összesen:	23.500	sima és	5.200	gyökeres.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

XIV.

Különféle amerikai szőlőfajtákra vonatkozó adatok.

(Kivonat az állami szőlőtelepek vezetőinek jelentéseiből.)

I. Alanyúl szolgáló fajok.

Vitis Riparia. Az eddigi tapasztalatok szerint ennek az amerikai szőlőfajnak törzsalakja és összes változatai, (Riparia Sauvage, tomentosa, Portalis stb.) daczolnak a filloxerával. Lapos fekvésű, kellő nedvességű talajokban, legyenek ezek akár homokos, akár agyagos természetűek, sőt még a kavicsos és futóhomokos földben is jól tenyészik. Televénydús talajokban igen buján nő, soványokban azonban a 4—5-ik évben trágyázásra szorúl Sík helyeken még a mészkavicsos földben is, például Székesfehérvárott, jól tenyészik.

Magasabb, hegyi fekvésű száraz talajokban azonban már több helyen sínlődik, a nélkül azonban, hogy a filloxerától szenvedne. Magyarádon homokos agyagban is.

Legnagyobb ellensége azonban a Ripariának a *meszes talaj*. *Kosinszki* Victor, a pozsonyi szőlőszeti iskola igazgatója jelenti, hogy mésztől fehér talajokban nem látott még hibátlan Ripariát. *Kovaszinczon* (Arad megyében) meszes márgatalajon nagyon satnyúl. Hasonlólag a *szendrői* állami szőlőtelepen is a tiszta mészmárgában gyönge, az agyaggal kevert mésztalajokban már valamivel jobb.

Igen tanulságosak a *budapesti* vinczelléri-iskola *gellérthegyi* Riparia-ültetvényei. Itt a kert felső, magasabb fekvésű része dolomit elmállásából származó magnézium- és mésztartalmú márga, mely löszön nyugszik; hosszas mívelés által az utóbbi réteg is meglehetősen fel van lazítva. Itt a *Riparia Sauvage* csak az első esztendőben tartja magát, de a második és harmadik évben már chlorosisban szenved és el is pusztúl. Még pedig nemcsak az oltványok, hanem a be nem oltott alanyok is.

Ugyanennek az iskolának az alsó kertben levő ültetvényei, hol a talaj jobb, nedvesebb, televény- és homoktartalmú, a Riparia Sauvage jól tenyészik.

Ménesen határozottan gyöngén áll a mésztartalmú agyagokban és a csillámos agyagpalában, míg ugyanott a vörös, sárga, barna és fekete agyagban, sőt a daraszerű sziklatörmelékben is — ha részben agyagtartalmú — szépen díszlik.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Tarczalon a vinczelléri iskola anyatelepén az egyik táblán, melynek talaja sovány fehér lősz, a Ripária tőkék 1888-ban egy nagy folton egész nyáron át sárgák voltak. A rákövetkező télen ezek a tőkék bőven kaptak istálló-trágyát, minek következtében 1889-ben levélsárgulás alig mutatkozott rajtuk.

A *fehértemplomi* állami szőlőtelepen a Riparia Sauvage jól tenyészik, de a trágyát megkívánja.

Pécs környékén az új Riparia ültetvények a mészköves törmelék-talajban igen hamar elsárgúltak. A Vitis ripariának egy másik fajváltozata, a *Riparia Portalis*, vagy másképen *Riparia Gloire de Montpellier*, a különféle állami szőlő-telepekről beérkezett jelentések szerint jóval szívósabb természetű és erőteljesebb tenyészetű mint a törzsalak (Riparia Sauvage). Igy például a *budai* vinczelléri iskola felső ültetvényében, a hol a törzsalak rövid idő alatt tönkre megy, a Riparia Portalis aránylag jobban áll. *Tarczalon* is az 1889-ben meszes talajba ültetett Riparia Portalis erőteljesebb és szebb volt, mint a Riparia Sauvage, de nem oly szép, mint a Vitis Solonis, melyről alább lesz szó.

A fehértemplomi állami szőlőtelepen is fölülmúlja a Riparia Portalis a törzsalakot.

Ezeket összefoglalva látjuk, hogy a Vitis Riparia nem való a száraz, köves, forró és sovány hegyi talajokra, különösen pedig nem a meszes földbe. Ellenben a mészben szegény, elég televénynyel rendelkező és nem száraz talajokban, kivált pedig alacsonyabb fekvésekben tökéletesen megállja helyét. Bebizonyúlt továbbá, hogy a Riparia Portalis nevű fajváltozat a mésztartalmú talajokban valamivel jobban díszlik, mint a főalak. — Átalában pedig zsinórmértékül vehető, hogy minél több a talajban a mész, annál kevésbé felel meg ennek a szőlőfajnak.

2. ***Vitis Solonis.*** Ez a vad szőlőfaj a sóványabb, szárazabb és mésztartalmú agyagokban sokkal jobban érzi magát, mint a Vitis Riparia.

Egyes jelentések azt mondják, hogy némely helyen a filloxerától szenved. Ezt jelenti *Kosinszki Viktor Pozsonyból;* de ugyanő azt is mondja, hogy mész- vagy márga-talajon elég jól tenyészik, jobban, mint a Riparia és fajváltozatai.

Továbbá a *péri* állami szőlőtelep vezetője szerint az 1885. évi Solonis ültetvényen van filloxera és nodozitás és — habár fejlődése elég jó — a többi fajhoz képest aránylag gyöngébb.

Ettől a két adattól eltekintve, a többi helyről igen előnyös jelentések érkeztek erre a szőlőfajra nézve.

A jelentések rövid tartalma a következő:

A *farkasdi* állami szőlőtelepen (lásd az országos filloxera-kisérleti állomás jelentésében, 68. lap) ez a faj legjobban tartja magát az alanyfajok között és 9 év alatt legellentállóbbnak bizonyúlt.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

A *budapesti* vinczellériskolában a felső száraz márgatalajban tetemesen jobban vegetál, mint a Riparia. Az alsó televényes talajban meg épen búján nő.

Ménesen barna agyagtalajba van ültetve és kitünően díszlik.

A *tarczali* vinczellériskola kertjében a »Solonis-tőkék meszes agyagtalajon kitűnően díszlenek s ez ideig jól ellenállanak«. — Az 1889-ben meszes agyagtalajba ültetett Vialla, Riparia Portalis és Solonis vesszők között a Solonis fejlődött legerőteljesebben, daczára annak, hogy kiültetéskor a Vialla vesszők voltak a legerősebbek.

A *szendrői* állami szőlőtelepen mindenféle talajban, még a tiszta mészmárgában és a tiszta mészkőtermelékben is igen jól fejlődik.

Dezső Miklós borászati vándortanitó jelentése szerint *Pécs* város szőlőiben van néhány régi (25—30 évesnek itélt) Solonis tőke, melyeket a filloxera nem bántott még, s melyek az ottani száraz lejtőkön legtöbbet igérnek.

3. ***Vitis rupestris.*** Ez a vad szőlőfaj általában véve gyenge vesszőket hajt. *Farkasdon* igen silány. A *budapesti* vinczellériskola szőlejében egészséges külsejű ugyan, de vegetácziója gyenge; az ottani márgás talajnak nem barátja.

4. ***Vialla.*** Erre a fajtára nézve a különböző helyekről érkezett jelentések igen eltérők.

A *budapesti* vinczellériskola gellérthegyi telepén az alsó, gazdag és nedves talajú kertben, ha nem is buján, de eléggé jól tenyészik. Tavaszszal betegesen sárgúl, de később üde zöld szint ölt. A felsőbb dolomitos szárazabb talajban csak egy év óta van ültetve és ott elég gyengén fejlődik.

A *budafoki* állami szőlőtelepen, daczára a lehető legdúsabb talajnak, a Viallá-ra készült erőteljes oltványok a filloxera következtében pusztúlnak el. Ez annál feltűnőbb, mert Francziaország egyes részeiben, például Beaujolais és Bourgogne-ban leginkább csak erre oltanak, és az igy készült 6—8 éves oltványok igen szépek. A budafoki telep Vialla-oltványai termés tekintetében hátrább állanak a Ripariára készült oltványoknál.

A *ménesi* vinczellériskola telepén a fekete televényes talajban igen jól s az oly meszes talajokban is, hol a Riparia éppen nem díszlik, a Vialla elég ól fejlődik.

A *tarczali* állami szőlőtelepen meszes agyagba egyidejűleg ültetett Riparia Portalis-, Solonis- és Vialla-vesszők között ez utóbbiak fejlődtek a leggyarlóbban, a mennyiben hajtásuk alig volt egy arasznyi. Az 1887. év tavaszán ugyanott iszapos lősztalajba ültetett Vialla-tőkék egész nyáron át sárgás, beteges külsejűek voltak, mig az ugyanoda ültetett Riparia Portalis üde zöld.

A *szendrői* telepen a tiszta mészmárgában és mészkőtörmelékben gyenge, a többi talajban elég jól fejlődik.

A *nagykárolyi* és *nagyváradi* telepeken az 1887. évi Vialla-ültetvények gyökerén sok a filloxera és a nodozitás, de azért a tőkék elég buják az ottani televényes talajban.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Heinrich József, borászati vándortanító jelentése szerint a különféle Riparia-ültetvények közt elszórva található Vialla-tőkék elég buják és erőteljesek.

Ezekből kitűnik, hogy a Viallával szemben egyelőre indokolt a bizalmatlanság, főleg annál az oknál fogva, mert gyökerén bőven található filloxera. Habár ennek daczára is jól fejlődik egyes helyeken, más helyeken éppen e miatt elbetegesedik.

Az alanyúl használható fönnebbi fajokra vonatkozó adatok összevetve azt mutatják, hogy a Riparia és változatai mentesek a filloxerától, és erőteljes, nem nagyon száraz és nem meszes talajban, mely elég televényt tartalmaz, jól használhatók. A szárazabb helyeken jobban használható a Riparia Portalis, mint a Riparia Sauvage. A Vitis Solonis a száraz, kivált meszes talajokon a Ripariánál inkább ajánlható; és ha gyökerén van is itt-ott filloxera, mégis a legedzettebb alanyok közé tartozik.

A Vialla helyenkint jól fejlődik, másutt satnyúl a filloxera miatt, még pedig a legjobb talajban is; ennélfogva általánosan nem ajánlható. — A Vitis rupestris-sal tett eddigi kisérletek szerint, ettől a fajtól nem sokat remélhetünk.

II. Direkttermő fajták.

Jacquez. A *farkasdi* telepen lévő 9 éves ültetvények a jobb talajban elég jól állanak, de a gyengébb és fehérebb talajú helyeken az utóbbi években rohamosan pusztúlnak.

A *budapesti* vinczelléri iskola telepén jól érzi magát a legrosszabb talajú legfelső táblában, hol 2 éve van kiültetve. Az alsó kerti talajban igen buja. Hasonlóképpen igen buja a *budafoki* sík fekvésű dús alluviális talajban is. A budai vinczelléri iskolában a Jacquez-t alanynak is használták, de az igy készült oltványok kevesebbet teremnek, mint a Ripárián készültek.

A *ménesi* vinczelléri iskola telepén televényes agyagban és agyaggal vegyes darában igen szépen díszlik.

A *tarczali* vinczelléri iskola telepén az 1887-ben kavicsos vörös nyirokba ültetett Jaquez 1889 ben, (harmadik évében) alig 35—40 cmnyi hajtásokat termett, daczára annak, hogy a megelőző évben Saxl-féle temesvári konczentrált marhatrágyát kapott. Termést még egyátalán nem adott. Az ugyanott 1888-ban kőporos, sziklás, köves talajba ültetett vesszők daczára annak, hogy télen szintén trágyát kaptak, 1889-ben a filloxera támadásai következtében majdnem egészen kipusztultak.

Kosinszki Viktor szerint a Jacquez meszes márgás talajokon is ajánlható.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

A *szendrői* állami szőlőtelepen tiszta mészmárgában és mészkőtörmelékben gyenge, a többi talajban jól áll.

A *nagykárolyi* telepen 1887-ben márgás agyagtalajba, és a nagyváradi telepen ugyanakkor televényes márgába ültetett Jacquez-tőkék egyformán rendkívül buján fejlődnek. Gyökerükön kevés filloxera van.

A *fehértemplomi* szőlőtelepen is jól fejlődik, de a nedves talajt megsínyli.

Heinrich József borászati vándortanító jelentése szerint a sík területeken televényes homok — vagy homokos agyag — és márgás talajokban igen szépen fejlődik és eddig ellentállott. Mig *Világoson* (Arad vármegye) emelkedett déli lejtőkön, száraz, kavicsos és vasoxydos márgában a filloxera annyira megtámadta, hogy valószinűleg el is pusztúl.

A Jacquez tehát televénydús, nem nagyon száraz talajt kíván; a gyengébb és szárazabb hegyi talajokban pedig a legrosszabb esetben már az első években pusztúlásnak indúl, kedvezőbb esetben a 7—8-ik évben.

2. ***Herbemont.*** A *farkasdi* telepen a Herbemont a sóványabb és szárazabb talajokban edzettebbnek és szivósabbnak mutatkozott, mint a Jacquez és termése is bővebb.

A *budapesti* vinczellériskola gellérthegyi telepén a felsőbb fekvésű sóványabb márgában nem jól érzi magát; erősen hajt ugyan, de levele egészéven át sárga. Az alsó fekvésű televénydús talajban azonban buján nő, bőven terem és mustja 17—18% czukrot tartalmaz.

A *ménesi* szőlőtelepen csak televénydús talajokba van ültetve és igen szépen díszlik.

A *tarczali* vinczellériskola telepén úgy viselkedik, mint a Jacquez. A kavicsos veres nyirokba ültetett 3 éves tőkék alig 35—40 cm.-nyi hajtást termettek. Termés még nem mutatkozott rajtuk. A megelőző évben alkalmazott konczentrált marhatrágyának csak annyiban volt kedvező hatása, hogy 1889-ben a levelek nem sárgultak meg annyira, mint megelőzőleg. Az 1888-ban sziklás, köves talajba ültetett Herbemont ültetvény már 1889-ben nagyon szenvedett a filloxerától és trágyázás daczára is majdnem egészen elpusztúlt.

A *szendrői* állami szőlőtelepen tiszta mészmárgában és mészkőtörmelékben gyönge, a röbbi talajban jól fejlődik.

A *péri* telepen 1885-ben, a *nagykárolyi* és *nagyváradi* telepeken pedig 1887-ben történt ültetvények különféle agyagos és televényes márgákban rendes természetűek. A gyökereken van filloxera.

A *fehértemplomi* Herbemont-tőkék kitünően tenyésznek.

A fönnebbiekből kitűnik, hogy a Herbemont a Jacquez-hoz, melylyel különben is igen közeli rokonságban áll, nagyon hasonló. Mindamellett némelyik helyen, például Budapesten a Gellérthegyen, a Jacquez erőteljesebb, másutt ellenben, például Farkasdon, a Herbemont bizonyúlt edzettebbnek.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

3. ***York-Madeira.*** — A *budapesti* vinczelléri-iskola gellérthegyi szőlejében sem a felső soványabb, sem az alsó televénydús talajban nem nagyon díszlik, vékony fát és csekély termést hoz.

A *budafoki* gazdag talajban is közepes vegetácziót mutat a többi amerikai faj buja tenyészetéhez képest.

A *ménesi* vinczelléri-iskola telepén a televényes iszaptalajokban igen jól, a csillámos agyagpalatörmelékben elég jól tenyészik.

A *tarczali* vinczelléri-iskola telepén az 1887. évi York-Madeira ültetvény jobban áll, mint a mellette levő Jacquez és Herbemont.

A *fehértemplomi* telepen kitünően tenyészik.

A *szendrői* telepen tiszta mészmárgában és mésztörmelékben az összes direkttermő fajok közt legjobban fejlődik, éppen oly jól, mint az alanyúl szolgáló Vitis Solonis. A jobb minőségű talajokban természetesen szebben díszlik.

A *péri* telepen a York-Madeira tenyészete rendes, Nagyváradon pedig buja. Gyökerén kevés a filloxera.

Heinrich József borászati vándortanitó jelentése szerint kerületében az európai ültetvényekben elszórtan található régi *) York-Madeira-tőkék úgy a televénydús, mint a soványabb hegyi talajokban is igen jól díszlenek és ellentállnak a filloxerának. A *kisújszállási* kipusztult szőlőkben csak a York-Madeira-tőkék maradtak meg, és még ma is bő termést adnak. — *Világoson* (Aradvármegye) jelentést tevő szerint egymás mellett van Jacquez és York-Madeira-ültetvény, emelkedett hegyi fekvésű, kavicsos, száraz, vasas talajban; s míg a Jacquez nagyon szenved a filloxerától, addig a York-Madeira erőteljesen fejlődik.

Ezekből is kitűnik, hogy ez a szamóczazamatú szőlő még eddig *mindenütt*, még a legszárazabb fekvésű és a meszes vagy kavicsos talajokban is *ellenállott a filloxerának.* Sehonnan nem tudunk oly esetet, hogy a filloxera elpusztította volna.

Fája és vegetácziója átalában nem olyan buja, mint a többi amerikai direkttermőé, de tartósabb. Termése nem túlbő, de rendkivüli czukortartalma van és korán megérik. Borának azonban mellékize van, melyet csak többszöri lehúzás által veszít el.

4. ***Othello.*** A *farkasdi* telepen a kissé soványabb talajokban az első években szépen fejlődött, de azután rohamosan hanyatlott. Mióta szénkénegezésben részesül, megint igen szép. A televénydús alsóbb fekvésű talajban még ma is ellentáll.

A *budapesti* vinczelléri-iskola alsó televénydús kertjében öt év óta áll ellent, és buja vegetáczió mellett igen bő termést ad. A többi telep Othello-

---

*) A York-Madeirát, mint csemegeszőlőt, a filloxera behurczolása előtt is már régen művelték hazánkban »Nádor Izabella« név alatt.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

ültetvényei még átalában fiatalabbak, semhogy mérvadó következtetésekre jogosítanának.

A *nagykárolyi* és *nagyváradi* 1887. évi ültetvények egyes tőkéi azonban már most is hanyatlanak a filloxera támadása következtében.

Annyit már az eddigi adatok is bizonyítanak, hogy ez a bőtermő szőlőfajta, melynek gyönyörű kék fürtjei csemege szőlőnek igen alkalmasak, de a melynek bora — Kosinszki Viktor jelentése szerint — avas, kellemetlen mellékízű, csak a televénydús és mély talajokban lesz esetleg használható. Úgy látszik, hogy a szárazabb és sóványabb talajokban, ha mindjárt buján fejlődik is az első években, később rohamosan hanyatlik.

5. ***Canada.*** Ez a jó bort szolgáltató fajta — sajnos — gyengén áll ellent a filloxerának. A *farkasdi* telepen már évek óta pusztulásnak indult. Csak a legjobb talajban élhet meg huzamosabb ideig a filloxerával. A *nagykárolyi* telep agyagos márgatalajában az 1887. évi ültetvény most már majdnem egészen elpusztúlt. A *Nagyváradon* ugyanakkor televényes márgatalajba ültetett Canada-tőkék egy része szintén hanyatlásnak indúlt.

Még a *fehértemplomi* telepen is, melyen pedig a legtöbb amerikai fajta buján terem, a Canada a filloxera támadásai folytán gyengén növekedik.

6. A ***Noah*** és ***Triumph*** a filloxerától már aránylag fiatal korukban is jelentékenyen szenvednek.

XV.

Kivonat a horvát-szlavon országos kormány 1889. évi filloxeraügyi jelentéséből.

Horvát-Szlavonország területén az 1889. évben a már 1888-ban inficziálva volt vármegyék területén nem terjeszkedett túl a filloxera, de a fertőzött vármegyék és illetve községek területén belül a baj tovább harapózott.

Az inficziált vármegyék ezek:

Zágráb, Varasd, Belovár-Kőrös és Szerém.*)

*) Az egyes fertőzött községek a 48-ik lapon vannak felsorolva.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

A vész nagyságáról a következő számadatok nyujtanak felvilágosítást:

Vármegye	Inficziált terület		Ebből egészen elpusztult	
	kat. hold	□ öl	kat. hold	□ öl
Zágráb	6.427	400	2.204	200
Varasd	4.439	.	1.434	.
Szerém	8.406	.	5.037	.
Belovár	20	.	.	.
Összesen . .	19.292	400	8.675	200

Ebbe a terület-mennyiségbe a városok infekcziói nincsenek beleértve A városokat is beszámítva, az egész inficziált terület Horvát-Szlavonországban 20.392 kat. hold és 1.269 □öl.

Az országos kormány az elmúlt évben is egyrészt maga közvetetlenül alkalmazta az eddig czélszerűeknek ismert védekezési módokat, másrészt serkentette a szőlőbirtokosokat a védelemre.

Hogy a már kipusztult szőlőterületek rekonstrukcziója lehetőleg gyorsíttassék, a horvát-szlavon országos kormány minél több községi szőlőtelepet igyekezett létesíteni; ezeknek feladata amerikai szőlővesszőket termelni, melyek azután a szegényebb sorsú szőlősgazdák közt szétosztatnak.

Ilyen községi szőlőtelepek eddig Zágráb-, Varasd- és Szerém vármegyékben létesültek. Kiterjedésük az alábbi táblázatban látható.

Zágráb vármegyében.

Szeszvete	1.600	□ölnyi	területen	3.000	darab	szőlővessző
Jaszka	800	»	»	2.800	»	»
Plesivicza	250	»	»	2.950	»	»
Szv.-Jana	300	»	»	2.800	»	»
Petrovina	800	»	»	470	»	»
Krásics	620	»	»	3.200	»	»
Vivodina	800	»	»	750	»	»
Kalje	200	»	»	1.500	»	»
Czvetkovics	196	»	»	4.443	»	»
Podvrh	300	»	»	2.200	»	»
Sztubicza dol.	1.350	»	»	3.400	»	»
» gor.	1.200	»	»	2.000	»	»
Ozalj	200	»	»	1.650	»	»
13 községben beültetett .	16.616	□ölnyi	területen	51.163	darab	szőlővessző.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Varasd vármegyében.

Krapina	625	□ölnyi	területen	17.800	drb	szőlővessző
Szv.-Krizs	950	»	»	10.000	»	»
Pregrada	800	»	»	6.900	»	»
Krapina-Teplicz	200	»	»	9.800	»	»
Deszinics	800	»	»	800	»	»
Kraljevecz	408	»	»	6.600	»	»
Klanjecz	400	»	»	12.600	»	»
Nagy-Trgoviste	400	»	»	5.900	»	»
Szelcsi	800	»	»	3.000	»	»
Zlatar	80	»	»	2.200	»	»
Macse	30	»	»	900	»	»
Mihovljan	140	»	»	1.400	»	»
Ivanecz	400	»	»	5.000	»	»
Lepoglava	200	»	»	4.000	»	»
Bednja	400	»	»	2.000	»	»
Gor. Rieka	2.400	»	»	4.500	»	»
Novimarof	300	»	»	5.800	»	»
Varasd-Teplicz	200	»	»	5.800	»	»
Szemovacz	400	»	»	250	»	»
Biskupacz	800	»	»	1.000	»	»
Petrijanecz	200	»	»	600	»	»
Vinicza	40	»	»	900	»	»
Vidovecz	250	»	»	1.250	»	»
23 községben beültetett	11.223	□ölnyi	területen	109.000	drb.	szőlővessző

Szerém vármegyében.

Cserevics	1.600	□ölnyi	területen	1.500	drb.	szőlővessző
Banostor	600	»	»			
Beacsin	800	»	»	3.000	»	»
Csortanovczi	2.400	»	»	1.300	»	»
Beski	300	»	»	500	»	»
Krcsedin	700	»	»	900	»	»
Uj-Szlankamen	1.600	»	»	2.710	»	»
Ó-Szlankamen	3.200	»	»	1.710	»	»
Golubinczi	400	»	»	1.200	»	»
Ó-Pazua	1.200	»	»	1.100	»	»
Ó-Banovcze	40	»	»	800	»	»
Vojki	800	»	»	800	»	»
Bukovácz	820	»	»	750	»	»
13 községben beültetett	14.460	□ölnyi	területen	11.270	drb.	szőlővessző.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

A községi szőlőtelepek száma tehát 49; kiterjedésük 36.299 □öl (22 kat. hold és 1099 □öl). Az összes telepeken 171.433 darab amerikai szőlővessző van elültetve.

Ezen községi telepeken kivül az országos kormány területén még a kormány közvetetlen felügyelete alatt álló, vagy általa szubvenczionált és alább felsorolt amerikai telepek is vannak.

Országos szőlőtelepek.

Szőlőtelep	Területe	A telepen levő amerikai tőkék száma	A telepen gyökereztetés végett iskolába ültetett vesszők száma
A szenkováczi	2 hold	5.002	14.839
A szamobori	1 »	1.449	37.480
A gyurgyevácz i	2½ »	6.760	.
Összesen . .	5½ hold	13.151	52.319

Szubvenczionált szőlőtelepek.

A dugoszelói, területe . . . 1 hold, 10.000 szőlővesszővel.
A kameniczai » . . . 3 » 30.000 »

Összesen . 4 hold, 40.000 szőlővesszővel.

Az azelőtt országos segélyben részesülő zimonyi szőlőtelep megszünt, és az ott levő szőlővesszők a helybeli gazdasági fiók-egyletnek adattak át, mely ott nagyobb szabású amerikai szőlőtelepet állított föl 13.500 vesszővel.

A községi, országos és szubvenczionált amerikai szőlőtelepek tehát 288.963 darab amerikai szőlővesszővel vannak beültetve.

Az országos kormány serkentése folytán magánfelek részére az 1888. és 1889. években

Zágráb vármegye	területére	73.538 darab
Varasd	»	49.600 »
Szerém	»	109.150 »
Zimony város	»	45.300 »
Karlócza város	»	71.300 »
összesen tehát		348.888 darab

amerikai szőlővessző hozatott be részint Franciaországból, részint a magyarországi állami szőlőtelepekről.

Hogy a bortermelők minél alaposabban megismerkedjenek a szőlőoltással és az oltványok gondozásával, az országos kormány borászati vándortanítója

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

által Zágráb vármegyében Szamoboron és Jászkában 4—4 napon át, Varasd vármegyében pedig Varasd-Teplicz, Ivanecz és Krapina-Teplicz községekben 3—3 napon át szőlőoltási tanfolyamokat tartatott, melyekben összesen 505 egyén vett részt.

Az amerikai szőlők mellett a szénkéneggel való gyérítés is az országos kormány kiváló gondoskodása tárgyát képezte, s ezen védekezési mód terjesztése végett 34 métermázsa szénkéneget és 10 darab Hungária-szénkénegfecskendőt rendelt meg a szerémi szőlősgazdák számára. A gyérítési kisérletek Szerém vármegyében igen szépen sikerültek, kiválóan Karlócza környékén s ennek folytán az ottani szőlősgazdák különösen felkarolták a védekezés ezen módját. Az országos kormány jelenleg azon van, hogy a Gyurgyevácz körüli futóhomok-földeket, melyek a kincstár tulajdonát képezik és most nagyrészt parlagon hevernek, az ottani lakosság kisebb részletekben vegye meg a kincstártól és rajtuk immunis európai szőlőket telepítsen, milyenek az említett területen helyenkint már most is találhatók.

Azokat a szőlősgazdákat, kiknek nincs módjukban a fönnebbi védekezési módok valamelyikét alkalmazni, olyképen igyekszik a kormány kárpótolni, hogy a gyümölcstermelés, selyemtermelés, marhatenyésztés és rétmüvelés felkarolhatása végett segélyben részesíti őket. Ezen czélra a lefolyt évben jelentékeny összegeket fordított.

Hogy a filloxera elleni védekezés az eddigi tapasztalatokhoz képest minél rendszeresebben legyen eszközölhető, az országos kormány maga mellé az »országos filloxeraügyi bizottság«-ot nevezte ki tanácsadó közegül, oly egyéneket egyesítve abban, kik ismereteikkel és tapasztalataikkal képesek lesznek irányt adni a vész elleni védekezésnek.

Az országos bizottsággal összeköttetésben lesznek a vármegyei filloxera, bizottságok, mi által egész Horvát-Szlavonország területén rendszeresen szabályozva lesz a védekező eljárás.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

XVI.

A filloxera-ügyre vonatkozó törvények és rendeletek.

1882: XV. törvényczikk

a filloxera vastatrix rovar ellen követendő rendszabályok ügyében Bernben 1881. évi november hó 3-án kötött nemzetközi egyezmény beczikkelyezéséről.

(Szentesitést nyert 1882. évi május hó 14-én. — A megerősítési okmányok kicserélése Bernben 1882. évi április hó 29-én ment véghez. — Kihirdettetett az »Országos Törvénytár«-ban 1882. évi május hó 17-én.)

Az osztrák-magyar monarchia, Németország, Francziaország, Portugal és a svájczi köztársaság meghatalmazottjai által a filloxera vastatrix ellen követendő rendszabályok ügyében Bernben, 1881. november 3-án kötött nemzetközi egyezmény ezennel az ország törvényei közé iktattatik.

Szövege a következő:

Ő Felsége, Ausztria Császárja stb. és Magyarország Apostoli Királya, ő Felsége a német császár és porosz király, a franczia köztársaság elnöke, ő Felsége Portugal leghívebb királya és a svájczi szövetség, tekintve azon felszólalásokat, melyek több szerződő magas állam részéről az 1878. évi szeptember 17-én aláírt egyezmény némely határozatainak módosítása czéljából a svájczi szövetség magas tanácsához intéztettek, a hatodik czikk értelmében, az említett egyezmény átvizsgálására határozták el magukat és e végből meghatalmazottaikká kinevezték:

Ő Felsége Ausztria császárja stb. és Magyarország Apostoli Királya:

Ottenfels-Gschwind Móricz báró urat, rendkivüli követét és meghatalmazott ministerét a svájczi szövetségnél.

Pretis-Cagnodo Antal urat, a cs. k. osztrák földmívelési ministerium tanácsosát.

Emőkei Emich Gusztáv urat, ő császári és apostoli királyi Felsége asztalnokát.

Ő Felsége a német császár, porosz király:

Roeder Henrik urat, gyalogsági tábornokot, rendkivüli követét és meghatalmazott ministerét a svájczi szövetségnél.

Weymann Adolf urat, titkos kormánytanácsosát és a császári belügyi ʌahital előadó tanácsosát.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

A franczia köztársaság elnöke:

Arago Manó urat, senatort, Francziaország nagykövetét a svájczi szövetségnél.

Cornu Maxime tudor urat.

Ő Felsége Portugal leghívebb királya:

Ernst Vincze urat, svájczi főkonsulát.

Villar d'Allen Alfred vicomte urat.

A svájczi szövetség:

Ruchonnet Lajos urat, szövetségi tanácsost, a kereskedelmi és földmívelési osztály főnökét.

Fatio Viktor urat, bölcsészeti (természettudományi) tudort.

Kik is jó és kellő alakban talált meghatalmazásaikat egymással közölvén, a következő czikkekben állapodtak meg:

1. czikk.

A szerződő államok az 1878-ik évi szeptember 17-iki nemzetközi egyezményt egy új egyezmény kötése végett felbontják és kötelezik magukat arra, hogy törvényhozási intézkedéseiket, a mennyiben ezt még eddig nem tették volna, akként egészítik ki, hogy a filloxera behurczolása és terjedése ellen a közös és hatályos eljárás biztosíttassék.

A törvényhozásnak gondoskodnia kell különösen:

1. a szőlők, mindennemű faiskolák, kertek és melegházak felügyeletéről, a filloxera kutatása czéljából szükséges vizsgálatokról és szemlékről, valamint mindazon műveletekről, melyek czélja a filloxerát a lehetőséghez képest kiirtani;

2. a rovar által meglepett területek és az azok szomszédsága által gyanússá lett kerületek kiterjedésének megállapításáról, mindig azon mérvben, a mint a vész betör vagy tovább halad az ország területén;

3. a szőlőnövények, valamint ezen növény részei és termékei, továbbá más növények, facsemeték és minden egyéb kertészeti termények csomagolásának vagy szállításának szabályozásáról; oly czélból, hogy meggátoltassék a vésznek a meglepett területekről az állam belsejében vagy más államokba való tovahurczolása;

4. a megállapított rendszabályok áthágása esetén teendő intézkedésekről.

2. czikk.

A bor, szőlőfürt, törköly, szőlőmagvak, lemetszett virágok, konyhakerti termények, mindennemű magvak és gyümölcsök szabad forgalomba bocsáttatnak.

A csemegeszőlő csak gondosan csomagolt, de könnyen megvizsgálható dobozokban, ládákban vagy kosarakban jöhet forgalomba.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

A borszőlő csak taposva és jól zárt hordókban jöhet forgalomba.

A szőlő-törköly csak jól elzárt ládákban vagy hordókban jöhet forgalomba.

Mindegyik állam fentartja magának azt a jogot, hogy a határmenti területeken a filloxerás szőlők közt termelt konyhakertészeti terményekre nézve korlátozó rendszabályokat alkalmazhassson.

3. czikk.

Plánták, facsemeték és a szőlő kivételével minden más növény, a melyek faiskolából, kertekből vagy melegházakból származnak, a nemzetközi forgalom tárgyát képezik, de más államba csak az e czélra kijelölendő vámhivatalokon át vihetők be.

A mondott czikkek gondosan csomagolandók, de mégis úgy, hogy a szükséges vizsgálatot lehetővé tegyék. Kell továbbá, hogy melléjük csatoltassék a feladónak nyilatkozata és a származási hely illetékes hatóságának bizonyítványa, mely szerint:

a) oly területről (ültetvényről vagy telepről) származnak, melytől legalább 20 méter távolságra szőlőtő nincsen, vagy mely a szőlőgyökér áthatolásának megakadályozására az illetékes hatóság részéről elegendőnek itélt gát által elszigeteltetik;

b) ezen területen szőlőtő ültetve nincsen;

c) szőlőnövény elhelyezve egyátalában nincsen;

d) ha voltak ott filloxerás szőlőtők, azok gyökerestől teljesen kiirtattak; ismételt mérgezések és három éven át vizsgálatok tartattak, melyek úgy a rovar, mint a gyökerek tökéletes megsemmisítését biztosítják.

4. czikk.

A szomszédos államok egymás közt egyezségre fognak lépni arra nézve, hogy a határmenti területeken a bor, szőlő, szőlő-törköly, komposzt és föld, valamint a használt karók, föltéve, hogy ezen tárgyak nem származnak filloxerás területről, bebocsáttassanak.

5. czikk.

A kiásott szőlőtőkék és a száraz szőlővesszők a nemzetközi forgalomból ki vannak zárva.

Mindamellett a szomszédos államok egymás közt megegyezhetnek ezen tárgyaknak a határmenti területeken való bebocsátása iránt, föltéve, hogy ezen tárgyak nem származnak filloxerás területről.

6. czikk.

Szőlőnövények, gyökeres vagy sima vesszők és venyigék, bármely államba csak az illető kormány határozott beleegyezésével és felügyelete

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

alatt, alapos fertőtlenités után és csak az erre kijelölt vámhivatalokon át vihetők be.

A mondott tárgyak csak srófokkal tökéletesen elzárt, de mégis könnyen megvizsgálható fa-ládákban jöhetnek forgalomba. A csomagolás szintén fertőtlenítendő.

7. czikk.

A nemzetközi forgalomba bocsátott bárminemű küldeményeknek nem szabad sem szőlőleveleket, sem egyéb szőlő-alkatrészt tartalmazniok.

8. czikk.

A 2., 3., 6. és 7-ik czikkek megsértése miatt a vámhivatalnál feltartóztatott tárgyak az illető költségére feladási helyükre visszaterelendők, vagy pedig a netán jelenlevő czímzett tetszése szerint tűz által megsemmisítendők.

Azon tárgyak, melyekben a vizsgáló szakértők filloxerát vagy gyanús jeleket találnak, csomagolásukkal együtt azonnal a helyszinén tűz által megsemmisíttetnek. Ezen esetben jegyzőkönyv veendő fel, mely azon állam kormányának küldetik meg, honnét a szállítmány származik.

9. czikk.

A szerződő államok az egyöntetű eljárás megkönnyítése czéljából kötelezik magukat arra, hogy — a kibocsátandó és kicserélendő közleményekbe való felhasználás joga mellett — egymással következőket fogják közölni:

1. az e tárgyban kibocsátott törvényeiket és rendeleteiket;

2. ezen törvények és rendeletek, valamint a jelen egyezmény végrehajtása czéljából alkalmazott rendszabályokat;

3. az államok belterületén és határain a filloxera ellen felállított közegek működés módját, valamint a vész haladására vonatkozó közleményeket;

4. a filloxera fölfedezési esetét oly területen, mely eddig mentnek tartatott, a megszállott terület kiterjedésének, s ha lehetséges, a megszállás okainak megjelölésével. Ezen közlés mindenkor haladék nélkül teendő;

5. léptékkel ellátott térképet, mely minden évben újra felveendő, s melyen feltüntetve legyenek a meglepett területek és az infekczió szomszédsága folytán gyanússá vált területek;

6. kellően vezetett s nyilvántartott jegyzékét azon fűvészeti és gyümölcsészeti intézetek, iskolák és kerteknek, a melyek alkalmas évszakban hivatalosan szabályszerűleg megvizsgáltatnak és a jelen egyezmény követelményeivel megegyezőknek nyilváníttattak;

7. minden szőlőszeti, fűvészeti és gyümölcsészeti intézetek, iskolák és kertekben konstatált újabb infekcziókat, — lehetőleg részletesen felsorolván az utóbbi években ezen helyekről történt szállításokat. Ezen közlés mindenkor haladék nélkül teendő;

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

8. a filloxera-kérdés szempontjából tett tudományos tanulmányok, kísérletek és azok gyakorlati alkalmazásának eredményeit;

9. minden olynemű adatot, mely a szőlőmívelésre érdekkel birhat.

10. czikk.

A jelen egyezmény alapján szövetkezett államok az egyezményhez nem járult országok irányában nem járulhatnak el nagyobb kedvezéssel, mint a szerződő államok irányában.

11. czikk.

Ha szükségesnek fog mutatkozni a szerződő államok képviseltetik magukat egy nemzetközi értekezleten, melynek feladata lesz megvitatni az egyezmény keresztülvitele körül felmerült kérdéseket és javaslatba hozni a tapasztalás és a tudomány haladása folytán ajánlt módozatokat.

Ezen nemzetközi értekezletnek székhelye Bern lesz.

12. czikk.

A jóváhagyott egyezmények a jelen egyezmény aláirásától számítandó 6 hó alatt, vagy ha lehetséges, előbb is, Bernben ki fognak cseréltetni. Ezen egyezmény a jóváhagyott példányok kicserélése után 15 nap mulva lép hatályba.

13. czikk.

Minden állam hozzájárulhat ezen egyezményhez, vagy attól bármikor vissza is léphet, ha ebbeli szándékát bejelenti a svájczi szövetség magas tanácsánál, mely az egyezmény 11. és 12. czikkeinek keresztülvitelére nézve a szerződő államok között a közvetítő szerepet elvállalja.

Minek hiteléül az illető meghatalmazottak ezen egyezményt aláirták és pecsétjeikkel ellátták.

Belt Bernben, 1881. évi november hó 3-ik napján.

(P. H.)

Ottenfels s. k.
Pretis s. k.
Emich s. k.
Roeder s. k.
Weymann s. k.
Arago s. k.
Cornu s. k.
Ernst s. k.
Vte Villar d' Allen s. k.
Rodrigues de Moraes M. s. k.
Ruchonnet L. s. k.
Fatio Viktor s. k.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Zárjegyzőkönyv.

A nemzetközi filloxera-egyezmény aláírása végett egybegyült alulirottak kinyilatkoztatják, hogy a következő magyarázó és kiegészítő határozatok értelme és értéke fölött közös akarattal megegyeztek:

Az 1. czikk 1. pontjához:

Melegházak elnevezése alatt minden oly építmény értendő, mely növények szaporítására vagy fentartására szolgál (melegágyak, melegházak, narancstenyészdék stb.)

Az 1. czikk 2. pontjához:

Mindegyik állam azon kerületeknek kiterjedését, melyek az inficziált területek szomszédsága folytán gyanusakká lettek, a fenforgó speczialis körülményekhez képest fogja megállapítani.

Az 1. czikk 3. pontjához:

Az értekezlet felhívja a kormányok figyelmét a posta útján való szállításokra.

A 2. czikk 1. kikezdéséhez:

A szerződő államok, tekintetbe véve Svájcznak különös helyzetét, feljogosítják ezen államot arra, hogy a csemegeszőlőt szőlőtermelő vidékeire be ne bocsássa, arra azonban nem, hogy átvitelét gátolja.

A 2. czikk 3. kikezdéséhez:

A hordók legalább 5 hektoliter tartalmúak legyenek és megtisztítandók oly módon, hogy semmiféle föld- vagy szőlőalkatrész hozzájuk ne tapadjon.

A 3. czikk 2. kikezdéséhez:

A feladó nyilatkozatának, mely a (szőlőt kivéve) minden növénykülde-ményt kisér:

1. igazolni kell azt, hogy a küldemény tartalma egészen az ő telepéről származik;

2. megjelölnie kell a végleges rendeltetési helyet, valamint annak czímét, kihez a küldemény szól;

3. kijelentenie kell, hogy a küldemény szőlőnövényt nem tartalmaz;

4. megemlíteni kell azt, ha a küldeményben lévő növények gyökérföld-del vannak-e ellátva;

5. viselnie kell a feladó aláirását.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

A 3, czikk 2. kikezdése *a)* és *d)* pontjaihoz:

Az illetékes hatóság bizonyítványának mindenkor hivatalos szakértő nyilatkozatán kell alapulnia.

A 6. czikk 1. pontjához:

A szerződő államok, tekintettel az idegen, vagy gyanus származású szőlőkre, a határhoz közel fekvő vidékeken lehetőleg a szomszéd államok érdekében megszorító rendszabályokat fognak alkalmazni.

A 6. czikk 2. pontjához:

Minden államnak meghagyatik a jog, hogy a fertőtlenítésre nézve egy a tudomány által hatályosnak bizonyított módozatot fogadjon el.

A 8. czikk 1. kikezdéséhez:

Minden kisebb növényt illetőleg, a szőlő kivételével, valamint a cserépvirágokat s a levél és egyéb alkatrészek nélküli csemegeszőlőt illetőleg, melyet az utazók, mint kézi podgyászt, magukkal hoznak, vámhivatalainak minden állam külön utasitást fog adni.

A 9. czikk 5. pontjához:

Egy vagy több elszigetelt szőlő-növény, melyek sem valamely kereskedésre szánt telepen, sem pedig szőlőtermő vidéken nincsenek, nem vonják maguk után az egész közigazgatási kerület zár alá helyezését, ha hivatalosan ki van mutatva, hogy a 3. czikk 2. kikezdés *d)* betűje alatt előirt irtási műveletek a szóban forgó helyen szigorúan alkalmaztattak.

Ez esetben minden államnak meg kell állapitani az illető pont körüli gyanús területet és a kimondott zárlat tartama kevesebb, mint három év, nem lehet.

Egy ekként zár alá helyezett terület, a mennyiben lehetséges, a térképen a hely nevével megjelölendő pont alakjában fog szerepelni; mindenesetre azonban külön rovat alatt pontosan megjelölendő vagy a megtámadott pont jontossága, vagy pedig a zár alá helyezett terület kiterjedése.

Kelt Bernben, 1881. évi november hó 3-ik napján.

(P. H.)

Ottenfels s. k.
Pretis s. k.
Emich s. k.
Roeder s. k.
Weymann s. k.
Arago s. k.
Cornu s. k.
Ernst s. k.
Vte Villar d' Allen s. k.
Rodrigues de Moraes M. s. k.
Ruchonnet L. s. k.
Fatio Viktor s. k.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

1889. évi XLI. törvényczikk

az 1882. évi XV. törvényczikkbe iktatott nemzetközi filloxera-egyezmény kiegészitéséről.

(Szentesitést nyert 1889. évi junius hó 30-án. — A svájczi szövetségtanácsnak Bernben, 1889. évi november hó 25-én kelt körirata szerint ezen nyilatkozathoz az összes szerződő államok hozzájárultak. — Kihirdettetett az »Országos Törvénytár«-ban 1889. évi deczember hó 17-én.)

Az osztrák-magyar monarchia, Németország, Francziaország, Portugál és a svájczi köztársaság meghatalmazottjai által a filloxera vastatrix ellen követendő rendszabályok ügyében Bernben, 1881. november 3-án kötött és később Luxenburg, Belgium, Hollandia, Szerbia és Olaszország által is elfogadott, s az 1882. évi XV. törvényczikkbe iktatott nemzetközi egyezmény kiegészítése tárgyában a nevezett államok közül az osztrák-magyar monarchia, Németország, Belgium, Francziaország, Olaszország, Hollandia és a svájczi köztársaság meghatalmazottjai által aláirt, — Luxenburg és Szerbia kormányai által pedig irásbeli hozzájárulással elfogadott nyilatkozat ezennel az ország törvényei közé iktattatik.

Szövege a következő.

Nyilatkozat.

Alulirottak, e czélra kellőképen meghatalmazottak megegyeztek abban, hogy a nemzetközi filloxera-egyezmény 3. czikkéhez harmadik bekezdés gyanánt a következő kiegészítő határozmány csatoltassék:

»A szerződéses államok közötti forgalomban oly növényküldeményekhez, melyek az egyezmény 9. czikk 6. pontja értelmében közzétett jegyzékekben fölvett telepről származnak, — nem szükséges a származási hely illetékes hatóságának a 2-ik bekezdésben előirt bizonyítványát mellékelni.«

Kelt Bernben, 1889. április 15-én.

Seiler m. p. *O. Bulow* m. p. *A. Peiroleri* m. p.
I. Iooris m. p. *Ae de Diesbach* m. p. *M. W. von Wickewoort Crommelin* m. p.
V. von Ernst m. p. *Droz* m. p.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

ORSZÁGOS F... 1886. DEC. 9. BUDAPEST ...NYESÜLET

1883: XVII. törvényczikk

a filloxera vastatrix terjedése ellen teendő óvintézkedésekről.

(Szentesítést nyert 1883. évi márczius hó 16-án. Kihirdettetett az »Országos Törvénytár«-ban 1883. évi márczius hó 22-én.)

1. §.

Szőlőnövények, szőlőfürt, más élőnövények, valamint növényrészek behozatala oly államokból, a melyek a nemzetközi filloxera-konvenczióhoz nem járultak, megtiltható vagy korlátozható.

2. §.

Az országba behozott bármily származású szőlőnövények, szőlőfürtök, más élő növények és növényrészek forgalma külön felügyelet alá veendő.

3. §.

A szőlőtőke bármely részének, használt szőlőkaróknak s általában a szőlőkben alkalmazott bármely tárgynak forgalma megtiltható, illetőleg korlátozható és pedig az egész ország területére ép úgy, mint csak egyes vidékekre és községekre nézve.

4. §.

Oly belföldi faiskolákból, virágházakból (üvegházakból) és kert-telepekből, a melyekben szőlőtőkék is vannak, az élő növények eladása és kereskedésbe hozatala megtiltható.

Ha pedig azokban a filloxera miatt a szőlőtőkék kiirtattak, élő növények eladása és kereskedésbe hozatala csak akkor engedtetik meg, ha az irtás óta három év letelt s ismételt vizsgálat alkalmával azokban filloxera nem találtatott.

5. §.

A szőlők, valamint a faiskolák, virágházak (üvegházak) és kert-telepek külön e czélra megbizott kiküldöttek által bármikor megvizsgáltathatók s azokból egyes tőkék további tanulmányozás végett kivehetők.

6. §.

Oly szőlők, hol a filloxera jelenléte megállapíttatott, szintúgy azoknak szakértők kijelölése alapján körülirt környezete, illetőleg területe elzárás alá

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

vehetők. Ezen elzárás kellő érvényesítése végett a közigazgatási hatóságok közreműködése igénybe vehető; sőt szükség esetén a községek terhére elszállásolandó katonai erőnek igénybevételével filloxera zár alkalmazható.

A zár alá helyezett területen a szőlőmunkálatok bizonyos időre megszüntethetők és a személyforgalom korlátozható, illetőleg eltiltható.

7. §.

Azon szőlőkben, a hol a filloxera létezése szakértőleg megállapíttatott, valamint azok közvetlen környezetén a földmívelés,- ipar- és kereskedelemügyi minister a szőlőtőkéket a tulajdonosoknak kárpótlásra való igénye nélkül kiirtathatja.

A kiirtott területeken a szőlőújítás és mívelés a nevezett minister engedélye nélkül tilos.

8. §.

Azok a szőlőterületek, a melyeken a filloxera dúlása következtében a mívelés megszünt, mindaddig, mig pusztán maradnak, a földadó fizetése alól mentesek.

Ezen adómentesség azonban 6 évnél tovább nem terjedhet.

Az adómentesség a mívelés abbanhagyására következő évvel veszi kezdetét és végződik akkor, a mikor a terület tényleg ismét valamely mívelési ág alá kerül, illetőleg a hat év letelte után.

Az új mívelés alá vett területek a tényleg alkalmazott mívelési ág szerint veendők földadó alá.

9. §.

A szőlőnek filloxeramentességet biztosító homokterületeken új szőlők hat évi adómentességben részesülnek.

Az elárasztásra berendezett új szőlők, a viznek egyszerű bevezetése mellett hat évi, vizemelő gépek vagy artézi kútak alkalmazása mellett tiz évi adómentességben részesülnek.

10. §.

A filloxera elterjedése ellen teendő intézkedések előleges megbirálására és tanácsadásra egy állandó országos bizottság alakíttatik.

A bizottság hatáskörét és szervezetét külön rendelet állapitja meg.

11. §.

A filloxera terjedésének megakadályozása végett elrendelt intézkedések felett a helyszinén gyakorlandó felügyelet, a mennyiben e czélra külön állami közegek ki nem rendeltetnének, a törvényhatóságok közigazgatási bizottságainak teendőihez tartozik.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

12. §.

A filloxera terjedésének megakadályoztatása végett elrendelt intézkesek ellen elkövetett kihágások 100 forintig, ismétlés esetében 200 forintig terjedő pénzbüntetéssel fenyitendők.

A pénzbüntetés behajthatlansága esetében elzárás alkalmazandó; ez okból a pénzbüntetés megállapításánál egyuttal az a helyett alkalmazandó elzárás tartama is meghatározandó. Ezen átváltoztatásnál két forintot felül nem haladó pénzbüntetés helyett 12 óránál hosszabb ideig tartó elzárás nem állapitható meg.

Két forinttól tiz forintig egy napi, azon felül pedig minden tiz forintig terjedő összeg helyett egy-egy napi elzárás állapitandó meg.

13. §.

A kihágásoknál, mint elsőfokú hatóság, a megyékben a szolgabiró, törényhatósági joggal felruházott városokban és a fővárosban a polgármester; mint másodfokú hatóság az illető közigazgatási bizottság; mint harmadfokú hatóság a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi minister dönt.

A birságpénzek esetről-esetre az illető kir. adóhivatalnak átszolgáltatandók.

Az ekként befolyó és a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi minister tárczájának javára bevételezendő összeg a nevezett minister által a jelen törvényben meghatározott intézkedéseknek végrehajtása folytán felmerülő költségeknek fedezésére fordittassék.

14. §.

Az 1876. évi XXIX. és 1880. évi II. törvényczikkek hatályon kivül helyeztetnek.

15. §.

Jelen törvény végrehajtásával a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi, valamint a pénzügyi minister bizatik meg.

A földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi és a pénzügyi m. kir. miniszteriumok rendelete a phylloxera vastatrix szőlőpusztitó rovar behurczoltatásának megakadályozása végett a külfölddel való érintkezés közben követendő elővigyázati rendszabályokra nézve.

A filloxera vastatrix rovar ellen követendő rendszabályok ügyében Bernben 1881. november 3-án kötött nemzetközi egyezmény alapján (1882. évi XV. t.-cz.) a filloxera elterjedésének meggátlása tárgyában az osztrák cs. kir. kormánynyal egyetértőleg rendeltetik:

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

1. §.

A vám- (behozatali) hivatalok a filloxerát illetőleg tekintetbe veendő és a jelen rendelet függelékében felsorolt tárgyak behozatalánál, ezen függelék határozatai szerint tartoznak eljárni.

Ezek a határozatok átalában véve csupán az oly államokból érkező küldeményekre szólnak, a mely államok az 1881. évi november 3-iki nemzetközi egyezményhez hozzájárultak, tehát Németországból, Francziaországból, Portugáliából, Svájczból és Belgiumból.

Az oly államokból érkező szállitmányokra nézve, melyek az egyezményhez nem járultak, a jelen rendelet 4. §-a intézkedik.

2. §.

Az oly szállitmány, mely a függelék «Kezelés» rovatában foglalt behozatali föltételeknek meg nem felel, az egyezmény 8. czikkének első pontja értelmében el nem fogadandó s elindulási helyére visszautasitandó, vagy az eshetőleg jelenlevő jogos rendelkező választásához képest tűz által megsemmisitendő.

3. §.

Az oly tárgyak, a melyeken a (behozatali) vámhivatal által foganatositott vizsgálat alkalmával filloxera vagy ennek gyanus jelei fedeztetnének föl, ez egyezmény 8. czikkének második pontja értelmében a csomagolásra szolgált tárgyakkal együtt azonnal a helyszinén tűz által megsemmisitendők.

Ilyen esetben jegyzőkönyv veendő fel, mely haladék nélkül közvetlenül a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. miniszteriumhoz küldendő tudomásvétel és azon állam kormányával leendő közlés végett, honnan a kérdéses tárgyak utnak indittattak.

4. §.

Az oly államokból eredő küldemények, a melyek a nemzetközi egyezményhez hozzá nem járultak, csak addig és anyiban esnek a függelékben előirt bánásmód alá, a mig és a mennyiben erre vonatkozólag eltérő intézkedések nem tétetnek.

5. §.

Ily eltérő intézkedés Olaszországra nézve történt az 1881. évi 64.209. számú pénzügyministeri rendelettel, mely rendelet, tekintve, hogy a filloxera szőlőpusztító rovar ott előfordul, és hogy Olaszország az új egyezményhez sem járult hozzá, további intézkedésig a következőkben fentartatik, ugymint:

a) a függelék I. és III. alá foglalt tárgyak Olaszországból egyátalán nem hozhatók be,

b) a II. alá foglalt tárgyak a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. ministerium által esetről-esetre adandó engedély és önként értetőleg

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

csakis a függelékben megállapitott feltételek alkalmazása mellett hozhatók be Olaszországból.

6. §.

A függelék I. szerint a forgalomból egyátalán kizárt tárgyak behozása, továbbá a függelék II. alatt megjelölt tárgyaknak más (behozatali) vámhivatalokon át való behozása, mint a melyek a függelék szerint kijelölve vannak, végre filloxerás tárgyaknak podgyászképen való behozása (függelék V.) a fennálló törvények és szabályok értelmében fenyittetik.

A vámhivatalok és határfelügyeleti közegek a tudomásukra jutott kihágásokról az illetékes közigazgatási hatóságot értesiteni tartoznak.

7. §.

A jelen rendelet intézkedései a függelékben felsorolt tárgyaknak nemcsak behozatalára, hanem átvitelére is szólnak és alkalmazásba jönnek a külföldről Ausztria-Magyarországba érkező és itt tekintetbe veendő tárgyak postai küldésénél és egyátalában mindennemű küldeménynél, még ha az ily küldeményt például maga a tulajdonos fuvarozván, azt szoros értelemben véve nem is tekintené küldeménynek.

8. §.

A jelen rendelet azon a napon lép hatályba, a melyen az a vám-(behozatali) hivatalok tudomására jut.

Budapesten, 1882. évi julius hó 11-én.

Br. Kemény.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Függelék.

Átnézete azoknak a tárgyaknak, melyek a filloxerát illetőleg tekintetbe veendők és azok kezelése a behozatal és átvitel alkalmával.

I. Tárgyak:

a) a szőlőnövények (szőlőtőkék), gyökeres vagy gyökértelen sima szőlő vesszők;

b) venyige (száraz és nyers, egész vagy darabokban) és szőlőlevél;

c) komposzt;

d) használt lugas- (redély-) fák és szőlőkarók;

e) eleven filloxera és annak petéje;

f) mindenféle szállitmány, a mely közt szőlőlevél vagy venyige van.

Kezelés.

A behozatal és átvitel alól ki vannak zárva (Egyezmény 4., 5., 6. és 7. czikkek.)

Megjegyzés.

A mennyiben a határkerületre nézve vagy egyes esetekben az egyezmény 4., 5. és 6. czikke alapján kivétel engedtetnék meg, ez iránt az illető (behozatali) vámhivatalok külön utasítással fognak elláttatni.

II. Tárgyak:

Csemeték (cserjék) és a szőlőnövény kivételével minden egyéb élőnövény, a mely faiskolából, kertekből, narancs-tenyészdékből vagy melegágyak- és virágházakból származik.

Kezelés.

A behozatal és átvitel csak az alább*) alatt kijelölt behozatali vámhivatalokon át és csak a következő feltételek mellett engedtetik meg (egyezmény 3. czikk):

1. e tárgyaknak gondosan, de mégis ugy kell csomagolva lenniök, hogy a szükséges vizsgálatot lehetővé tegyék (lásd az idetartozó észrevételt);

2. hozzájuk kell csatolva lenni a feladó nyilatkozatának, ennek pedig:

---

*) a) *Magyarországi vámhivatalok;* Tölgyes, Felső-Tömös, Vöröstorony, Predeál, Sósmező, Orsova, Baziás, Pancsova, Zimony, Rácsa, Zengg és a rév- és tengerészeti egészségügyi kapitányság Fiumében.

b) *Osztrák vámhivatalok*: Osviecim, Jägerndorf (vasuti indóház), Ziegenhals, Oderberg (vasuti indóház), Reichenberg, Zittau, Warnsdorf, Bodenbach, Tetschen, Eger, Passau, Simbach, Salzburg, Kufstein, Feldkirch, Bregenz, Buchs, Ala, Pontafel (vasuti indóház), Görz, Cormons, Strassoldo, Capo d' Istria, Parenzo, Rivo, Rovigno — a Trieszt szabad kikötő területére tengeren át való szállitásra nézve a rév- és tengerész-egészségügyi kapitányság Triesztben, végre a vámhivatalok Zárában, Spalatóban és Raguzában.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

a) igazolni kell azt, hogy a küldemény tartalma egészen az ő telepéről származik;

b) megjelölnie kell a végleges rendeltetési helyet, valamint annak czimét, kihez a küldemény szól;

c) kijelentenie kell azt, hogy a küldemény szőlőnövényt nem tartalmaz;

d) megemliteni kell azt, hogy a küldeményben levő növények gyökérfölddel vannak-e ellátva;

e) viselnie kell a feladó aláirását.

3. A tárgyakhoz csatolva kell lenni továbbá a származási hely hatósága által kiállított bizonyítványnak, mely szerint:

a) oly területről, ültetvényről vagy telepről származnak, melytől legalább 20 méter távolságra szőlőtő nincsen, vagy a mely a szőlőgyökerek áthatolásának megakadályozására az illetékes hatóság részéről elegendőnek itélt gát által elszigeteltetik;

b) ezen területen nincsen szőlőtő;

c) ugyanott szőlőtő-növény elhelyezve egyátalában nincsen;

d) ha voltak ott filloxerás szőlőtők, azok gyökerestől teljesen kiirtattak, ismételt mérgezések és három éven át vizsgálatok tartattak, melyek úgy a rovar, mint a gyökerek tökéletes megsemmisítését biztosítják.

Megjegyzés.

Ha a behozatali vámhivatalnak különös oka van arra, hogy valamely küldeményt fertőzöttnek tartson, vagy ha bizonyos esetekre vagy időszakokra nézve megfelelő utasítást kap, köteles az ilyen küldeményeket vizsgálat alá venni: vajjon eshetőleg nem filloxerásak-e? Az ilyen vizsgálat oly behozatali vámhivataloknál, melyek e tekintetben beoktatott közegekkel birnak, e közeg által foganatosítandó, ott, hol e czélból a hivatalos körön kívül álló szakértő van kijeiölve, ez bizandó meg a vizsgálattal, hol e két föltételezett körülmény egyike sem forog fenn, a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. miniseriumtól távirati úton kérendő a szükséges utasítás. A küldemény, ha vésztelennek találtatott, akadály nélkül bocsátandó át, ellenkező esetben e rendelet 3. §-a értelmében kell eljárni.

III. Tárgyak:

a) csemegeszőlő;

b) borszőlő;

c) törköly.

Kezelés.

Az e tárgyak vámkezelésére jogosított minden (behozatali) vámhivatalon át a behozatal és átvitel a következő föltételek alatt engedtetik meg (egyezmény 2. czikke):

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

a) *csemegeszőlő* csak gondosan csomagolt, de könnyen megvizsgálható dobozokban, ládákban vagy kosarakban szállítható;

b) *borszőlő* csak roncsolva és jól elzárt hordókban; a hordók ürtartalma legalább öt hektoliter legyen és a hordók földtől és egyéb szőlőnövénytől kellően megtisztítva legyenek;

c) *szőlőtörköly* csak jól elzárt ládákban vagy hordókban jöhet forgalomba.

Megjegyzés.

A határkerületek nem filloxerás területéről származó borszőlő és törköly behozatalára vonatkozó könnyítésekről az illető (behozatali) vámhivatalok külön fognak értesíttetni (egyezmény 4. czikk).

IV. Tárgyak:

a) levágott virág;
c) magvak (és növényhagymák);
c) szőlőmag;
d) bor;
e) a szőlőn kívül mindenféle gyümölcs;
f) főzelék.

Kezelés.

A kérdéses tárgyak vámkezelésére jogosított minden (behozatali) vámhivatalon át való behozatal vagy átvitel föltétlenül meg van engedve (egyezmény 2. czikke).

Megjegyzés.

A határkerületek filloxerás területéről való főzelékszállítás korlátozására vonatkozó szabályokról (egyezmény 2. czikke) az illető (behozatali) vámhivatalok külön értesíttetnek.

V. Tárgyak:

Utasok kézi podgyásza.

Kezelés.

Kézi podgyász, a mennyiben szőlőt, vagy a IV. alá eső tárgyakat, cserépbe ültetett virágokat vagy más növényeket, de mindig kivéve az I. szerint be nem bocsátandó szőlővesszőt, venyigét és szőlőleveleket tartalmaz, minden (behozatali) vámhivatalon át akadály nélkül bebocsátható.

Megjegyzés.

Ha esetleg bizonyos származási helyekkel szemben korlátozó intézkedések szüksége forogna fenn, ezek külön elrendeltetni és közöltetni fognak.

Az esetben, ha a behozatali vámhivatalnak különös oka volna arra, hogy a podgyász közt levő, cserépbe ültetett virágokat vagy egyéb növényeket fertőzötteknek tartsa, a II.-hoz hasonló észrevétel szerint kell eljárni.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

3.248. sz.

Körrendelet

valamennyi törvényhatóságnak.

Az 1881. évi november hó 3-án kelt nemzetközi filloxera-konvenczió (1882. évi XV. törvényczikk) 3. §-a értelmében a filloxera-vész szempontjából tekintetbe veendő tárgyaknak, ugymint:

Plánták, csemeték (cserjék) és a szőlőnövény kivételével minden egyéb élőnövénynek, a mely faiskolákból, kertekből, narancstenyészdékből vagy melegágyak és virágházakból származik, nemzetközi forgalma szabályozva lévén, ezen tárgyaknak a nemzetközi filloxera-konvencióhoz járult államok (ugymint Németország, Francziaország, Portugália, Svájcz, Belgium, Luxemburg, Németalföld és Szerbia) valamelyikébe való kivitelére nézve a következő szabályok tartandók figyelemben:

1. ily tárgyak gondosan, de mégis ugy csomagolandók, hogy a szükséges vizsgálat eszközölhető legyen;

2. csatolandó melléjök a feladónak a ·/. alatt mellékelt minta szerint kiállítandó nyilatkozata, melynek:

a) igazolni kell azt, hogy a küldemény tartalma egészen az ő telepéről származik;

b) megjelölnie kell a végleges rendeltetési helyet, valamint annak czímét, kihez a küldemény szól;

c) kijelentenie kell, hogy a küldemény szőlőnövényt nem tartalmaz;

d) megemlíteni kell azt, hogy a küldeményben lévő növények gyökerfölddel vannak-e ellátva;

e) viselnie kell a feladó aláirását.

3. A tárgyakhoz csatolva kell lenni továbbá a származási hely hatósága által a ·/. alatti minta szerint kiállítandó bizonyítványnak, mely szerint:

a) oly területről, ültetvényről vagy telepről származnak, melytől legalább 20 méter távolságra szőlőtő nincsen, vagy mely a szőlőgyökerek áthatolásának megakadályozására az illetékes hatóság részéről elegendőnek itélt gát által elszigeteltetik;

b) ezen területen nincsen szőlőtő;

c) ugyanott szőlőtő-növény elhelyezve egyátalában nincsen;

d) ha voltak ott filloxerás szőlőtők, azok gyökerestől teljesen kiirtattak, ismételt mérgezések és három éven át vizsgálatok tartattak, melyek úgy a rovar, mint a gyökerek tökéletes megsemmisitését biztosítják.

4. A 2. és 3. pontban érintett feladói nyilatkozat, illetőleg hatósági bizonyítvány az ·/. és ·//. alatt mellékelt minták szerint állítandók ki és azok

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

az illetéki díjjegyzék 79. tételének *c*) és *f*) pontjaiban, valamint a 22. tétel *m*) pontjában foglalt határozatok értelmében bélyegmentesek.

Azon községek, hol ily bizonyítványok és nyilatkozatok kiállításának szüksége előreláthatólag elő fog fordulni, a megjelölendö számú minták kiszolgáltatása iránt forduljanak ezen ministeriumhoz.

5. A hatósági igazolvány kiállítására azon község elöljárósága bir jogosultsággal, melynek területéről az illető tárgyak származnak. Ezen bizonyítványok a községi elöjáróság által díjtalanul állítandók ki.

6. A hatósági bizonyítvány a 3. pont *a*) és *d*) kikezdései alatt említett azon két körülményre nézve, ugymint:

a) ha az illető telephez 20 méternél kisebb távolságra van ugyan szölötö, mely azonban olynemü gát által választatik el attól, a mely a filloxera áthatolásának megakadályozására elegendö;

és *d*) ha voltak ott ugyan filloxerás szölötök, de azok gyökeresen kiirtattak, ismételt mérgezések és három éven át vizsgálatok tartattak, melyek úgy a rovar, mint a gyökerek tökéletes megsemmisitését biztosítják; a hatósági bizonyítvány ezen két körülmény esetén szakértöi nyilatkozaton kell, hogy alapuljon:

ugyanezért mindazon alkalmakkor, midön ily esetek forognak fenn, a szükséges szakértöi vizsgálat eszközlése a földmivelés-, ipar és kereskedelemügyi ministeriumtól kérelmezendö; mely azt a kérelmező költségére foganatba fogja vétetni.

Felhívom a törvényhatóságot, hogy a jelen rendeletemben foglalt intézkedések közhirré tételéről, ugyszintén az illető községi elöljáróságok megfelelő utasításáról mielöbb intézkedjék.

Budapest, 1884. évi január hó 30-án.

Széchényi, s. k.

Hatósági bizonyitvány.

Az 1881. évi november hó 3-án kelt nemzetközi filloxera-egyezmény (1882. évi XV. törvényczikk) értelmében ezennel bizonyíttatik:

a) hogy a ·/. alatt mellékelt feladói nyilatkozat szerint

.....urnak.....

.....ban czímzett élő növénykuldemény.....

.....urnak.....ban levő nyilt bekeritett

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

telepéről származik, mely teleptől ..... méter (legalább 20 méter) távolságra szőlőtő nincsen;

b) hogy ezen területen nincsen szőlőtő;

c) hogy ugyanott szőlőtőnövény elhelyezve egyátalában nincsen;

d) hogy ezen területen sohasem voltak filloxera által megtámadott szőlőtők.

Kelt .....

(P. H.)

(aláírás)

.....

A feladó nyilatkozata.

Alulirt [1]) .....

ezennel kijelenti:

a) hogy a mellékelt és [2]) .....

megjelölt [3]) .....

tartalmazó küldemény az ő [4]) .....

levő növénytelepéből származik;

b) hogy az [5]) ..... urnak [6])

..... van szánva;

c) hogy a küldemény szőlőnövényt nem tartalmaz;

d) hogy a küldeményben levő növények gyökérföld $\frac{\text{del}}{\text{nélkül}}$ vannak csomagolva.

Kelt .....

(aláírás)

.....

---

[1]) A feladó neve (czége) és lakhelye.
[2]) A csomagok (ládák, kosarak stb.) száma, neme és jelzete.
[3]) A küldemény tartalmának megjelölése (a csemeték, virágok stb. faja, neve).
[4]) A megye és helység, hol az illető telep fekszik.
[5]) A ezimzett neve és [6]) lakhelye.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

A pénzügyi, valamint a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. ministeriumok rendelete,

gazdasági terményeknek az osztrák-magyar monarchián való átvitelére vonatkozólag, a mennyiben ezen átvitel vámhivatali csomagzár alatt és vámellenőrzés mellett történik.

Az 1881. évi november 3-án kelt nemzetközi filloxera-konvenczióban (1882. évi XV. t.-cz.) részes államok kormányaival folytatott tárgyalások alapján, az ezen konvencziő végrehajtására vonatkozó, 1882. évi julius 21-én kelt (a Pénzügyi Közlöny 1882. évi 33. számában közzétett) rendelet módositásául — a cs. kir. osztrák kormánynyal egyetértőleg — a következők rendeltetnek:

1. §.

Azon gazdasági termények (növények), melyeknek az osztrák-magyar monarchián való átvitele az érintett konvencziő 3. czikke, illetőleg az idézett ministeri rendelet függelékének II. tétele szerint csak föltételesen volt megengedve, jövőre nézve, származási helyükre való tekintet nélkül, akadálytalanúl átbocsátandók, azon esetben, ha az átviteli vámellenőrzés és vámhivatali csomagzár alatt történik.

2. §.

Jelen rendelet azon napon lép életbe, a melyen az a vámhivatalhoz érkezik.

33.793. sz.

Rendelet

a szőlők, szőlőfürt stb. Romániából való behozatalának eltiltása tárgyában.

Romániából a szőlőtőkék, gyökeres és sima szőlővesszők, szőlőfürt, fák és cserjék, virágok és virághagymák, gumó- és gyöknövények, gyümölcs, zöldség és a kertészet minden egyéb termékének, valamint általában mindennemű zöld és száraz növénynek behozatala további rendeletig eltiltatik és csupán gyógyszerészek használatára szánt növények és virágok bevitele engedtetik meg.

Budapest, 1886. évi szeptember hó 25-én.

Széchényi.

69.171/VI. sz.

Körrendelet valamennyi törvényhatóságnak.

A szőlővessző-szállitás szabályozása tárgyában az országos filloxera-bizottság meghallgatása és javaslata alapján a következőket rendelem:

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

1. Filloxera miatt *zár alatt levő területekre*, valamint hivatalos közegek által *immunus homoktalajúnak konstatált területekre bárhonnan*, akár európai akár amerikai gyökeres és sima vesszők szállithatók.

Zár alatt levő területről szőlővesszőt tengelyen szállitani nem szabad, zárlati csoportokon belül azonban a tengelyen való szállitás is meg van engedve.

2. *Zár alatt nem levő területekre* csupán *simavesszők* szállitása engedhető meg, de csakis *zár alatt nem levő* oly község határából, a mely község zár alatt levő községgel közvetlenül nem határos.

3. A tervezett szőlővessző-szállitások megengedése felett esetről-esetre azon törvényhatóság első tisztviselője (alispán, polgármester) határoz, a melynek területéről a szőlővesszők szállittatni szándékoltatnak; és pedig:

a) önállóan határoz akkor, ha a szállitás a *törvényhatóság saját területén belül* eszközöltetik;

b) *más törvényhatóság területére* tervezett szállitás csak az esetben engedhető meg, ha az erre nézve beadott kérvény azon *törvényhatóság első tisztviselőjének beviteli engedélyével* fel van szerelve, a mely törvényhatóság területére a szállitás terveztetik;

c) ugyanazon zárlati csoportban, habár különböző törvényhatóság területén levő helyek közt a szőlővessző-forgalom feltétlenül szabad.

4. A szőlővessző-szállitás foganatositásához szükséges szállitási igazolványokat a *törvényhatóság első tisztviselője állitja ki.*

5. Az igazolványok az *A*) és *B*) alatt mintában mellékelt ürlapok kitöltésével állittatnak ki.

Az *A*) minta használandó akkor, ha a szállitás *zár alatt levő* területről történik;

a *B*) minta használandó akkor, ha a szállitás *zár alatt nem levő* területről történik.

Ezen szállitási igazolványok:

a) tengelyen eszközlendő szállitásra nézve egy példányban;

b) más közlekedési eszközzel történő szállitásnál három példányban állitandók ki, — közülök egy a felvevő állomásnál marad, egy a küldeménynyel továbbittatik s a leadó állomásnál marad, egy igazolvány pedig a czimzettnek küldendő, ki a szállitmányt ezen igazolványnyal veszi át a leadó állomástól s a netalán szükséges tengelyen való továbbszállitást is ez igazolvány alapján eszközli.

6. A szállitási *igazolványokat* a postahivatalok, vasutak és egyéb közlekedési vállalatok *figyelembe venni* tartoznak.

7. Ha a szállitás *zár alatt levő területről* történik, akkor a vesszők jól elzárt deszka-rekeszekbe csomagolandók;

ha a szállitás a *zár alatt nem levő területről* történik, akkor a vesszők egyszerűen zsákvászonba csomagoltan is továbbithatók.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

8. A ministerium *saját telepeiről* és *telepeire* irányuló szőlővessző-szállitmányok érdekében szükséges szállitási igazolványokat ezentúl is — az eddigi eljárás szerint — a *ministerium maga* állitja ki.

9. Ezen rendelet folytán a szőlővessző-forgalom *belföldön* való korlátozására vonatkozó előbbi rendeletek hatályon kivül helyeztetnek; a *külfölddel*, valamint a *monarchia másik felével és Horvát-Szlavonországokkal* való szőlővessző forgalomra nézve érvényes korlátozó rendelkezések továbbra is érintetlenül fentartatnak.

Budapest, 1887. évi január hó 11-én.

Széchényi, s. k.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

A) minta.

.....sz.

Szőlővessző-szállítási igazolvány.

(Zár alatt levő területről eszközlendő szőlővessző-szállításra nézve.)

A földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. ministeriumnak 1886. évi 69.171. sz. a. kelt rendelete értelmében .....

..... vármegye / város közönségének ..... sz. a. kelt engedélye folytán .....

.....

ur ..... darab

európai / amerikai sima / gyökeres szőlővesszőt .....

vármegye ..... község / városból .....

.....

.....

czim alatt ..... vármegye

..... község / városba szállithat.

Feladó vasut, hajó, posta *) állomás .....

.....

Leadó vasut, hajó, posta *) állomás .....

.....

Kelt ..... 188 ..... évi ..... hó ..... napján.

(P. H.)

alispán
polgármester.

*) A meg nem felelő megjelölés törlendő.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

B) minta.

.....*sz.*

Szölövesszö-szállitási igazolvány.

(*Zár alatt nem levő* területről eszközlendő szőlővessző-szállításra nézve.)

A földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. ministeriumnak 1886. évi 69.171. sz. a. kelt rendelete értelmében .....

..... vármegye / város közönségének .....sz. a. kelt engedélye folytán .....

.....

ur ..... darab

európai / amerikai sima / gyökeres szőlővesszőt .....

vármegye ..... községből / városból .....

.....

.....

czim alalatt ..... vármegye

..... községbe / városba szállíthat.

Feladó vasút, hajó, posta *) állomás .....

.....

Leadó vasút, hajó, posta *) állomás .....

.....

Kelt ..... 188 .... évi ..... hó ..... napján.

(P. H.)

alispán / *polgármester.*

*) A meg nem felelő megjelölés törlendő.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

A közmunka- és közlekedésügyi m. kir. miniszter rendelete a hazai vasutak igazgatóságaihoz az élő növényeknek külföldre való szállítása tárgyában.

A filloxera-konvencziő értelmében élő növényeknek külföldre való szállításához szükséges hatósági igazolvány és feladási nyilatkozatnak a fuvarlevelek hátlapjára való előnyomathatása tárgyában a közmunka- és közlekedésügyi miniszter 1888. márczius hó 9-én 8.993. sz. a. a hazai vasutak igazgatóságaihoz a következő rendeletet intézte:

»A m. kir. államvasutak igazgatóságának a magyar és osztrák vasutak 1887. évi május hó 26-án tartott közös értekezletén nyert megbizatása folytán a hazai vasutak nevében 1887. évi augusztus hó 12-én 49.297. szám alatt tett az iránti felterjesztésére, hogy az 1881. évi november hó 3-án kelt nemzetközi filloxera-egyezményben előirt feladói nyilatkozat és hatósági igazolvány az élő növények szállításánál a fuvarlevelek hátlapjára előnyomatható legyen, értesítem az igazgatóságot, hogy a szóban levő előnyomatott nyilatkozattal, illetve igazolással ellátott vasuti fuvarleveleknek a hazai vasútakon való használatba vételét megengedem.

Midőn a fél által kiállítandó nyilatkozat, valamint a hatósági igazolvány szövegét úgy magyar, mint német nyelven közölném, megjegyzem egyúttal, hogy ezen nyilatkozat- és igazolványnak az államnyomdában előállítandó fuvarlevelek hátlapjára való előnyomatását az államnyomda annak idején ugyanazon áron fogja eszközölni, melyért más egyéb megengedett megjegyzések előnyomatni fognak.

Jelen rendeletem azonnal hatályba lép.

A cs. kir. osztrák kereskedelmi miniszter ur hasonló intézkedést tett az ottani vasútak tekintetében.«

A fuvarlevél hátlapjára irandó vagy előnyomatandó feladói nyilatkozat és hatósági igazolvány szövege:

I.

A küldő nyilatkozata.

Alólirt ezennel bizonyítja:

a) hogy a jelen küldemény egész tartalma, mely . . . . . -ból áll, a . . . . . -ban levő saját növénytelepéből származik;

b) hogy ezen küldemény szőlővesszőket vagy szőlővesszö-részeket nem tartalmaz;

c) hogy a küldemény növényeket föld$\frac{\text{del}}{\text{nélkül}}$ tartalmaz;

. . . . . 188. . évi . . . . . hó . . n.

N. N.

mü- és kereskedelmi kertész.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

II.

Hatósági igazolvány.

Ezennel bizonyíttatik:

a) hogy a jelen növényküldemény . . . . . nak . . . . . ban levő nyilt, bekerített növénytelepéből származik, mely minden szőlőtőtől legalább 20 méternyi térköz által, vagy legalább annak gyökereitől hatóságilag kielégítőnek elismert akadály által van elválasztva;

b) hogy ezen földarabon magán szőlőtövek nincsenek;

c) hogy azon szőlőtövek nem tároltatnak;

d) hogy azon filloxera által ellepett szőlőtövek sohasem voltak;

vagy:

miszerint ezen a földarabon volt és filloxera által ellepett szőlőtövek teljesen és oly módon kipusztíttattak, hogy a rovarok és a gyökerek teljesen megsemmisíttettek.

. . . . . 188 . . évi . . . . . hó . . . n.

(P. H.)

N. N.
és a hatóság neve.

51.467/VI. sz.

A földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi és a pénzügyi m. kir. miniszteriumok rendelete, melylyel a filloxera vastatrix szőlőrovar behurczoltatásának megakadályozása végett a külfölddel való érintkezés közben követendő elővigyázati rendszabályokra nézve 1882. évi julius 19-én 41.025. sz. a. kiadott körrendelet Olasz országnak a nemzetközi filloxera-konvenczióhoz való hozzájárulása folytán módosíttatik.

1. §. Tekintettel arra, hogy a svájczi szövetségtanács közlése szerint az olasz királyság kormánya Olaszországnak az 1881. november hó 3-án kelt nemzetközi filloxera-egyezményhez (1882: XV. t.-cz.) hozzájárulását jelentette ki; tekintettel továbbá arra, hogy ezen egyezmény létrejötte óta Olaszországon kívül még Belgium, Hollandia, Luxemburg és Szerbia is a konvenczióhoz való hozzájárulásukat jelentették ki, ennélfogva az ezen törvény végrehajtása tárgyában 1882. évi julius hó 19-én 41.025 p. ü. m. sz. alatt kiadott rendeletet akkép módosítom, hogy e rendelet függelékének határozatai, a rendelet 1. §-ában felsorolt államokból érkező küldeményeken kivül még a most elősorolt államokból (t. i. Belgium, Hollandia, Luxemburg, Olaszország és Szerbiából) érkező küldeményekre nézve is érvényesek.

2. §. Az idézett rendelet 5. §-a, mely Olaszországra nézve az 1881. évi október hó 3-án kelt 64.209. sz. pénzügyministeri rendelettel életbeléptetett

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

eltérő intézkedéseket további rendelkezésig fentartja, ezennel hatályon kívül helyeztetik és ennélfogva az Olaszországból érkező küldemények az idézett rendeletnek az egyezményes államokból származó küldeményekre nézve érvényes határozatai szerint kezelendők.

3. §. Az ugyanezen rendelet függelékének IV. pontja alatt felsorolt tárgyak közé *f*) betű alatt, főzelék mellé még káposzta, karfiol és broccoli fölveendők, mint olyan tárgyak, melyeknek behozatala vagy átvitele föltétlenül meg van engedve.

Budapest, 1888. évi október hó 29-én.

A minister helyett:

Matlekovits, s. k.

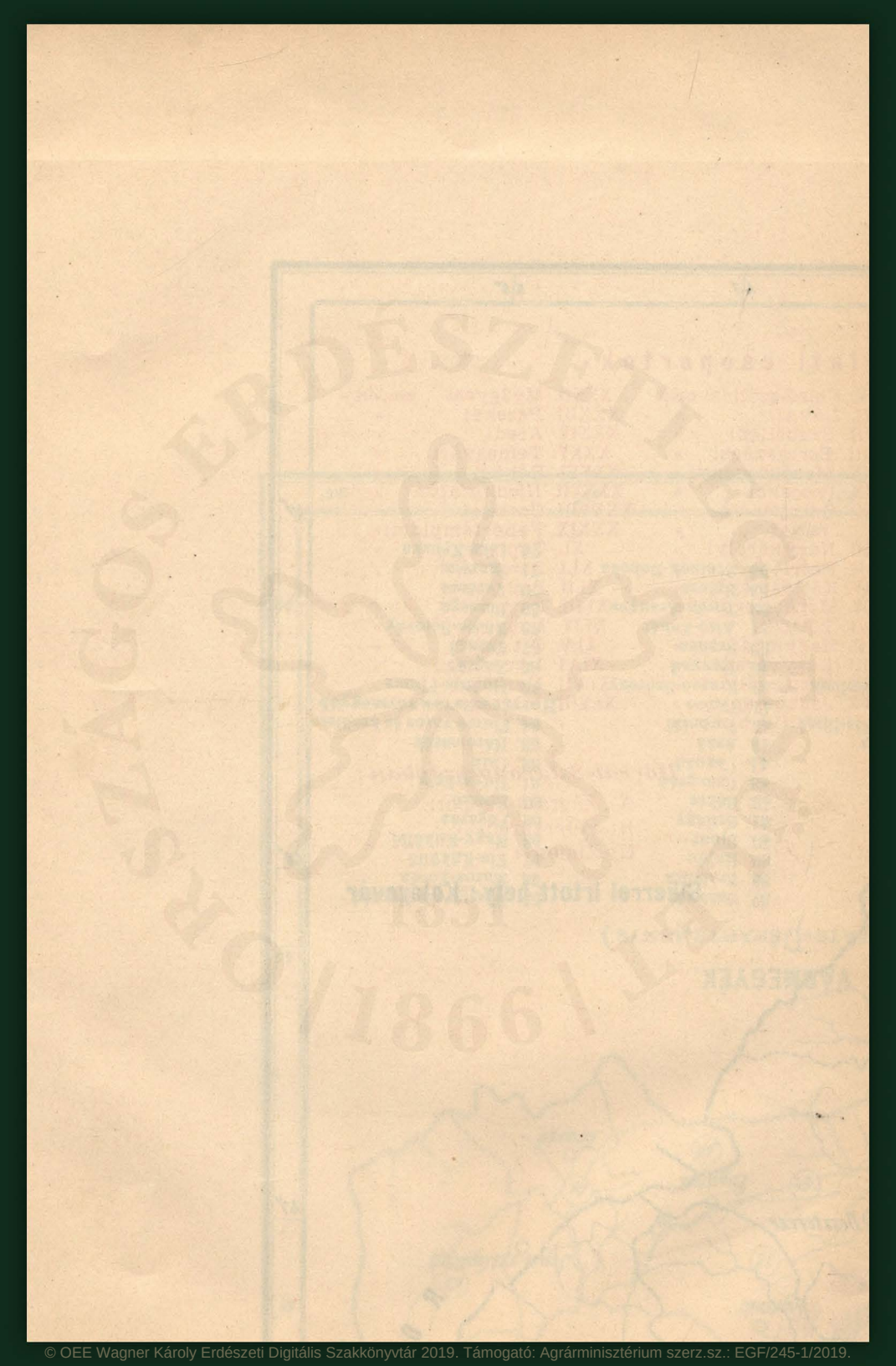
Szőlő, törköly, vegytrágya, trágyaföld, már használt lúgos alkatrészeknek és szőlőkaróknak Olaszországból való behozatalára nézve fennálló tilalom megszüntetése

tárgyában a pénzügyministerium ideiglenes vezetésével megbizott m. kir. ministerelnök f. évi junius hó 15-én 35.209. sz. a. valamennyi m. kir. pénzügyigazgatósághoz és vámhivatalhoz a következő körrendeletet intézte:

Tekintettel arra, hogy Olaszország is a nemzetközi filloxera-egyezményhez hozzájárult, a szőlő, törköly, vegytrágya, trágyaföld, már használt lúgos alkatrészeknek és szőlőkaróknak Olaszországból való behozatalára nézve fennálló tilalom megszüntettetik s az ez iránt 1881. évi október hó 3-án 64.209. sz. a. kibocsátott körrendelet (P. K. 1881. évi 40. szám) hatályon kivül helyeztetik, egyuttal pedig meghagyatik a vámhivataloknak, hogy Olaszországgal szemben további intézkedésig, a konvenczió végrehajtása tárgyában 1882. évi julius hó 19-én 41.025. sz. a. kiadott körrendeletnek (P. K. 1882. évi 33. szám) a konvencziós államokra nézve megállapított határozataihoz alkalmazkodjanak. Ezen intézkedés azon napon lép hatályba, melyen ezen rendelet a vámhivatalnak tudomására jut.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

MAGYARORSZÁG.

A filloxera elterjedését feltüntető térkép.

1889.

HONGRIE.

CARTE PHYLLOXÉRIQUE

de 1889.

Külön álló infekcziók:

1. Kassa sz. k. v.
2. Körtvélyes.
3. Apatelek.
4. Csarnota.
5. Devecser.
6. Liget.
7. Mocsolád.
8. Vokány.
9. Zók.
10. Ebedecz.
11. Nagy-Mánya.
12. Verebély.
13. Bresztovácz.
14. Desp-Sz.-Iván.
15. Ó-Kanizsa.
16. Zombor.
17. Eszlár.
18. M.-Keresztes
19. N.-Szalonta.
20. Tataros.
21. Tenke.
22. H.-M.-Vásárhely
23. Abafalu.
24. Ajnácskő.
25. Jolsva.
26. Pelsőcz
27. Szt.-Erzsébet.
28. Alsó-Prandorf.
29. Bagonya.
30. Felső-Terény.
31. Kis-Peszek.
32. Aranyos.
33. Füss.
34. Königsgnad.
35. Nyulas.
36. Védeny.
37. Valdhid.
38. Fülek.
39. Kékkő.
40. Kis-Bárkány.
41. Los.-Apátfalva.
42. Komját.
43. Nyitra.
44. Pozsony.
45. Piller-Peklén.
46. Bükkösd.
47. Csurgó.
48. Gálosfa.
49. Klimpa.
50. N.-Höflány.
51. Büd-Sz.-Mihály.
52. Erdőszáda.
53. Nagybánya.
54. Kucsó.
55. Náprád.
56. Zilah.
57. Madocsa.
58. Ó-Dombóvár.
59. Ernestháza.
60. Sándorháza.
61. Szt.-Hubert.
62. Salánk.
63. Ádász-Tevel.
64. Dáka.
65. Cserszeg-Tomaj.
66. Csáford
67. Türje.

Zárlati csoportok:

I. Budai csoport
II. Pécsi »
III. Szt.-györgyi csop.
IV. Siklósi »
V. Sepsei »
VI. Kercseligeti »
VII. Kaposvári »
VIII. Szilli »
IX. Böhönyei »
X. Bal.-kereszt. »
XI. Meszeagyörki »
XII. Ajka-rendeki »
XIII. Nagybaráti »
XIV. Ruszti »
XV. Felső-szőllősi csop.
XVI. Lévai »
XVII. Szebellébi »
XVIII. Beregszászi »
XIX. Mezőkászonyi »
XX. Ivacskói »
XXI. Szinyér-Váraljai »
XXII. Nagykárolyi »
XXIII. Peéri »
XXIV. Kettősmezői »
XXV. Mezőtelegdi »
XXVI. Töttősi »
XXVII. Hagymádfalvi »
XXVIII. Nagyváradi »
XXIX. Kisujszállási »
XXX. Jászberényi »
XXXI. Bánffy-hunyad. »
XXXII. Medgyesi csoport
XXXIII. Pécskai »
XXXIV. Aradi »
XXXV. Temesvári »
XXXVI. Rékási »
XXXVII. Niczkyfalva »
XXXVIII. Gattájai »
XXXIX. Fehértemplomi »
XL. Topleczi »
XLI. Berzászkai »
XLII. Pancsovai »
XLIII. Dettai »
XLIV. Lovrini »
XLV. Ó-teleki »
XLVI. Ittvarnicki »
XLVII. Verbászi »
XLVIII. Hódsági »

Horvát-Szlavonországban:

A) Zágrábi csoport.
B) Péterváradi »
C) Zimonyi »

Sikerrel irtott hely: Kolozsvár.

Jelmagyarázat.

Explication des signes.

- Filloxera-kisérleti telep. Champ d'expériences.
- Amerikai szőlőtelep. Pépinière des vignes américaines.
- Megyei székhely. Chef-lieu du département.

I–XLVIII Zárlati csoport. Territoire phylloxéré.

1–67 Külön álló infectió. Commune phylloxérée

Sikerrel irtott hely. Foyer desinfecté avec succès.

0 50 100 150

Kilométer.

VÁRMEGYÉK.

(Comitats-Départements.)

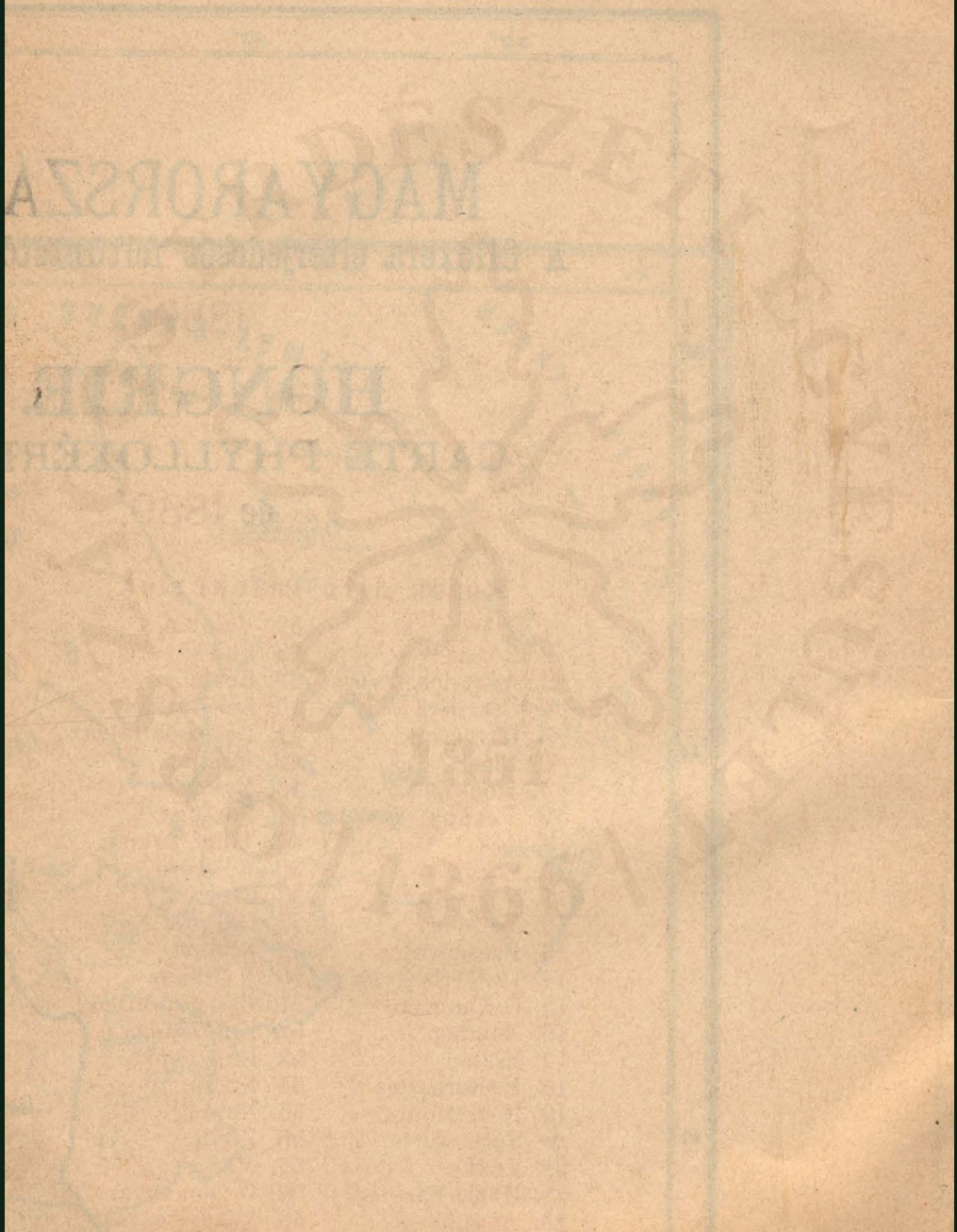
1. Pest-Pilis-S.-K.-Kun
2. Bács-Bodrog
3. Nógrád
4. Esztergom
5. Hont
6. Bars
7. Zólyom
8. Liptó
9. Árva
10. Turócz
11. Trencsén
12. Nyitra
13. Pozsony
14. Moson
15. Sopron
16. Győr
17. Komárom
18. Fehér
19. Veszprém
20. Vas
21. Zala
22. Somogy
23. Tolna
24. Baranya
25. Szepes
26. Sáros
27. Abauj-Torna
28. Gömör és Kis-Hont
29. Heves
30. Jász-N.-K.-Szolnok
31. Borsod
32. Zemplén
33. Ung
34. Bereg
35. Ugocsa
36. Máramaros
37. Szatmár
38. Szabolcs
39. Hajdu
40. Bihar
41. Szilágy
42. Békés
43. Csongrád
44. Csanád
45. Arad
46. Torontál
47. Temes
48. Krassó-Szörény
49. Hunyad
50. Szeben
51. Alsó-Fehér
52. Torda-Aranyos
53. Kolozs
54. Szolnok-Doboka
55. Beszterczе-Naszód
56. Maros-Torda
57. Kis-Küküllő
58. Nagy-Küküllő
59. Fogaras
60. Brassó
61. Udvarhely
62. Csik
63. Háromszék
64. Fiume város és kerülete

Horvát-szlavon vármegyék.

65. Modrus-Fiume
66. Zágráb
67. Varasd
68. Körös-Belovár
69. Pozsega
70. Verőcze
71. Szerém
72. Lika-Krbava

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Nyomt. Kellner és Mohrlüder Budapest.

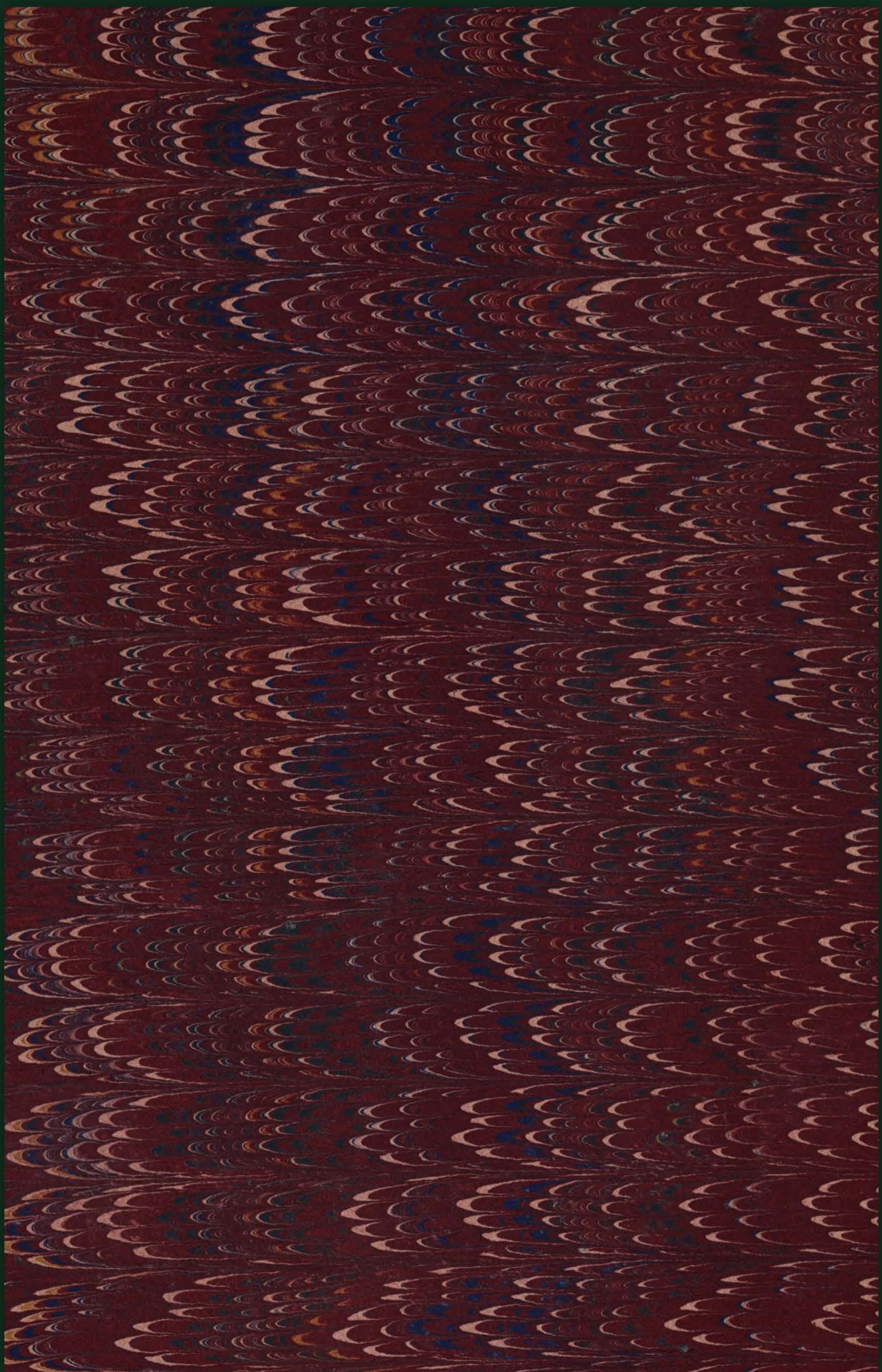

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

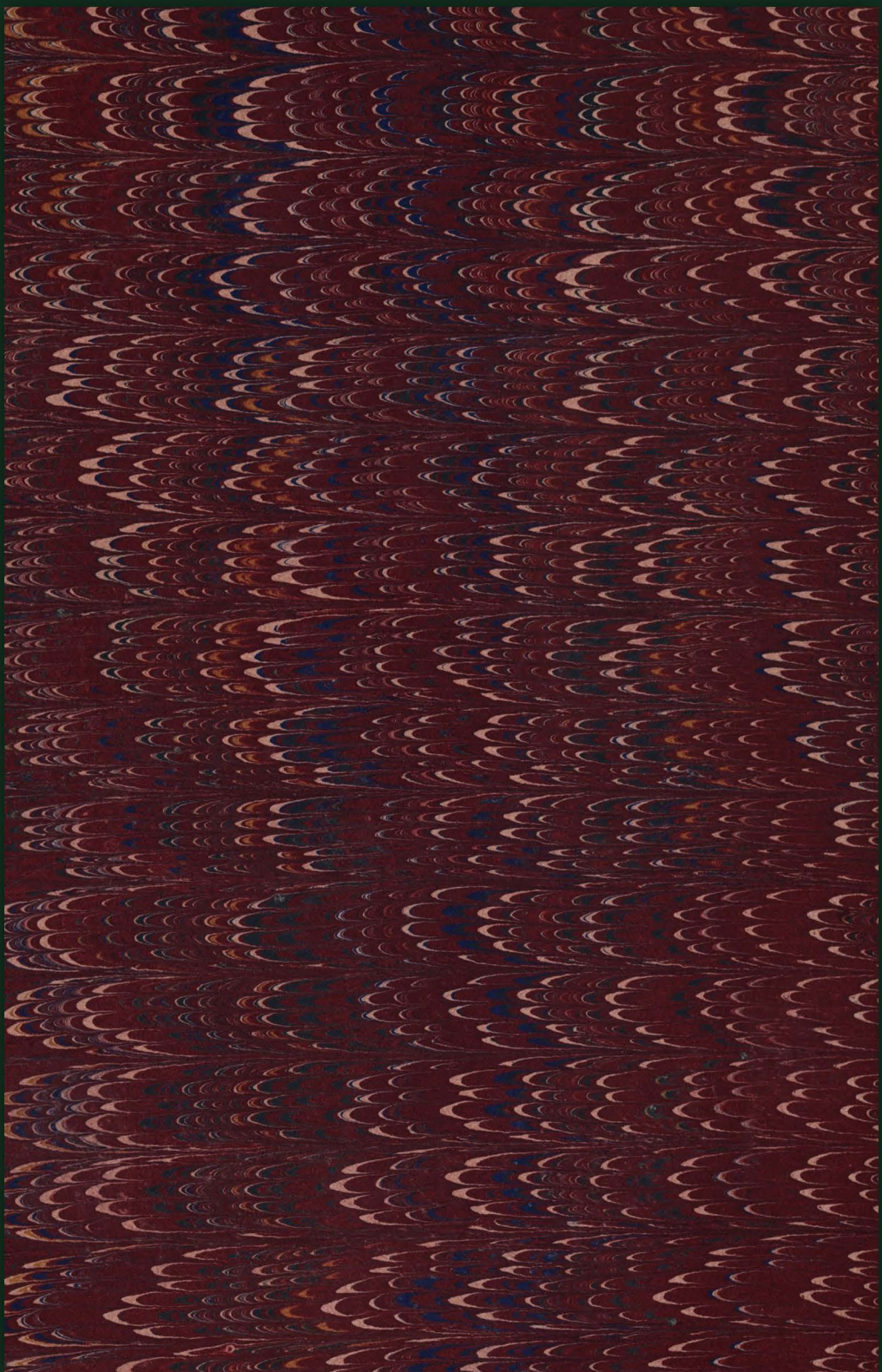
© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.